

2024. DECEMBER

háromk

KÖNYV / KÖNYVTÁR / KÖNYVTÁROS

Magyar
Könyvtárosok
Világtalálkozója

„A számvetés és az előrettekintés a mindennapjaim szerves része” – interjú Kiszl Péterrel	4
A technológiai környezet változása lehetőség és eszköz is egyben – interjú Nemes Lászlóval	6
A legnagyobb feladat a szemléletváltás – interjú Marton Józseffel és Tóth Csillával	8
Egy vándorgyűlés margójára	10
50 év eseményei a baranyai könyvtáros-egyesületben	12
Negyedszázad a szlovákiai magyar könyvtárosok szolgálatában	14
A 2024. évi „Könyvtár, ami összeköt” ösztöndíjprogram	16
Körkérdés a „Könyvtár, ami összeköt” ösztöndíjasaihoz	17
Körkérdés a digitális bölcsészetről	21
A Szerb Matica Könyvtára	23
„A jövő könyvtára”: Magyar könyvtárosok nemzetközi együttműködése szakmai konferencia – 2024	26
Képzésekben dús évet zárt a Szlovákiai Magyar Könyvtárosok Egyesülete	28
A helyi vonatkozású webtartalmak archiválása	30
Brüsszel – Magyarország Háza	32
100 éves a Ceglédi Városi Könyvtár: Az évszázados szolgálat ünnepe	34
Megérte kivárni: Megnyílt a szekszárdi Tudásközpont	35
A tudás hálózata: bevezetés a topolyai Juhász Erzsébet Könyvtár szervezési stratégiájába	37
Megnyílt Tatán a Magyary Zoltán Tudásközpont és Könyvtár	39
Megújult könyvtári enteriőr a kistelepüléseken, Vas vármegyében	41

Zöldkönyvtári iránytű: a Hamvas Béla Pest Megyei Könyvtár ajánlása a KSZR-es településeknek	42
Az IFLA Green Library Award-tól a Magyar Zöldkönyvtári Címig	43
A Magyar Könyvtárosok IX. Világtalálkozója: négy évtizedes tradíció és innováció találkozása	44
Könyvtárosok ihlették: Hat nap irodalom Pécsen	46
Tanácsok HKSZ-konferenciára készülőknek	47
Ünnepi kuratóriumi ülésen adták át idén is a Kovács Máté-emlékplakettet	49
Ház a kráter szélén	50
Idézhető és idézendő Neumann János	51
Szellem költözött a romos házba	52

békésünnepeket <3k

IMPRESSZUM

háromká 2. (32.) évfolyam 5-6. szám

FELELŐS KIADÓ:	Rózsa Dávid, az MNMKG Országos Széchényi Könyvtár főigazgatója
FŐSZERKESZTŐ:	Szeifer Csaba
A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG ELNÖKE:	Szűts Etele, a Könyvtári Intézet igazgatója
SZERKESZTŐBIZOTTSÁG:	Hegedűs Henriett, Horváth Sándor Domonkos, Juhász Zoltán, Képes Gábor, Oros Sándor, Ráczné Radó Rita, Szabó Tünde, Szócs Endre, Varga Éva, Verók Attila
OLVASÓSZERKESZTŐ:	Horváth Barnabás, Verók Attila
TECHNIKAI SZERKESZTŐ:	Varga Csilla
BORÍTÓ KÉP:	Visky Ákos László

A magazin megjelenését a Magyar Kultúráért Alapítvány támogatta.

A SZERKESZTŐSÉG CÍME: 1014 Budapest, Szent György tér 4-5-6., **TELEFON:** (06 1) 224-3788, **E-MAIL:** haromka@oszk.hu
URL: <https://journals.oszk.hu/haromka>, <https://epa.oszk.hu/haromka> **LEVELEZÉSI CÍM:** 1276 Budapest Pf. 1205.

ISSN 3004-1252 (Online)

Oktatói csoportkép a 2023-as VKKV konferencián

„A számvetés és az előretekintés a mindennapjaim szerves része”

Az ELTE BTK Könyvtár- és Információtudományi Intézete októberben hírül adta, hogy a 2024/2025. tanévre nőtt a könyvtár- és információtudományi képzésekre jelentkezők száma, és közel ugyanannyi hallgató nyert felvételt, mint a tavalyi eljárásban. Az informatikus könyvtáros alapszakra, a könyvtár- és információtudomány mesterszakra, valamint a könyvtárostanárképzésekre országosan felvett 313 hallgatóból 138-an az intézetben kezdhetik meg tanulmányaikat. Jelentős az ELTE könyvtárosképzésének nemzetközi elismertsége, hiszen ezenfelül még közel 20 külföldi hallgató tanul az intézetben, ahogy az őszi szemeszterben vendégoktatók is érkeztek Norvégiából és Thaiföldről. A közlemény kapcsán **prof. dr. Kiszl Péter** intézetigazgató egyetemi tanárral beszélgettünk.

A mostani tanévre növekedett a könyvtár- és információtudományi képzésekre jelentkezők száma. Mit gondol, mi az oka ennek a növekvő érdeklődésnek? Milyen stratégiát alkalmaz az intézet a képzések népszerűsítésére?

Az országos adatokból kitűnik, hogy a jelentkezők és ebből következően a felvettak számának 2012–2013-as mélypontja után, időnként hullámzóan ugyan, de összességében emelkedő tendencia mutatkozik az alapképzésre felvetteknél. A mesterképzés is elfoglalja méltó pozícióját, 2024-ben több mint 50 hallgató nyert felvételt MA-ra. A tanárképzés több formában (osztatlan és részképzések) választható, itt is enyhe növekedés tapasztalható. Idén 101 alapszakos, 15 mesterszakos és 22 tanárszakos elsőéves hallgatóval indítottuk a tanévet az ELTE BTK-n, amellyel hazánk legnagyobb egyetemi karán már közepes hallgatói létszámú szakot gondolunk. Azonban nem szabad elbizni magunkat. A hallgatók szak-

választásában sok tényező játszik szerepet: például a későbbi elhelyezkedési lehetőség, a bérezés, a szakma presztízse, az egyetem rangsorokban elfoglalt helyezése, a végzetek tapasztalatai, a földrajzi szempontok és a családi minták. A szokásos felvételi toborzó eseményeken való részvételünk jóval túlmutat a képzés népszerűsítésére. A nappali mellett levelező munkarendben (államilag támogatott formában) is indítjuk szakjainkat. Az ötvenedik sikeres védést is magáénak tudható doktori programunkkal lefedjük a teljes képzési palettát, amit évről évre a munkaerőpiac és a hallgatók elvárásainak megfelelően alakítunk. Innovatív környezetet teremtünk, hamarosan átadjuk makerspace laborunkat. Kulcsfontosságú, hogy szinte valamennyi képzési szakaszba bekapcsoljuk a szakmát, együttműködő partnereink oktatóként, kihelyezett kurzusok helyszíneként, szakmai gyakorlatok vezetőiként, szakdolgozati konzulensként, konferenciák és más rendez-

Ragnar Andreas Audunson és külföldi doktorandusz hallgatói

ELTE | BTK

KÖNYVTÁR- ÉS
INFORMÁCIÓTUDOMÁNYI
INTÉZET

vények társszervezőiként, záróvizsgabizottsági tagként is megjelennek. Nem szabad megfedelnünk a Valóságos könyvtár – könyvtári valóság (VKKV) konferenciasorozatról és a kapcsolódó tanulmányköteteinkről, illetve az Útmutató könyvtáralapításhoz című tankönyvfolyamunkról sem. A Nyitott napok tudomány népszerűsítő előadás-sorozatunk rendszerint telt házzal fut.

Látható-e valamilyen trend a karrierlehetőségek terén? Hogyan kapcsolódnak a végzett hallgatók a szakmához?

Hallgatóink többsége a képzés megkezdésekor azt a célt tűzi ki, hogy könyvtárban vállaljon munkát. Ez később sajnos sok esetben megváltozik, s a diákjaink olykor nem önszántukból, hanem pénzügyi kényszerűségből fordulnak más foglalkozás felé. A legfrissebb pályakövetési adatok szerint a végzettek közel fele talál állást a versenyszférában, ami azt jelenti, hogy a diplomáink jól konvertálhatók és piacképesek, de ez a könyvtári rendszer számára egyértelmű veszteség. Elsődleges célunk a könyvtári munkaerő-utánpótlás biztosítása, viszont nyitnunk kellett abba az irányba, hogy további munkakörök ellátására is felkészítsük hallgatóinkat. 2023-tól a BA információ- és tudásmenedzsment specializációját elérhetővé tettük az ELTE BTK valamennyi hallgatójának, és óriási érdeklődést tapasztaltunk a más szakokról érkezők felől. 2024-ben már több mint százán jelentkeztek „kívülről” a minorra. Ez is jelentős promóciója a könyvtárosságnak, és a kétszakosságot némileg pótolhatja. Öröndetes, hogy vannak olyan mesterszakos hallgatóink, akik nem könyvtáros főiskolai vagy alapszakos oklevéllel jönnek hozzánk. Az állások betöltéséhez szükséges szakirányú végzettség jogszabályi, illetve munkáltatói elvárása is jelentős komponense a karriertervezésnek.

Az intézet nemzetközi elismertsége jelentős. Hogyan segíti elő a külföldi hallgatók részvétele és a nemzetközi kapcsolatok a képzési programok gazdagítását és az intézet globális elhelyezkedését a könyvtár- és információ tudomány területén?

Több mint húsz külföldi intézménnyel rendelkezünk élő Erasmus-szerződéssel, ami azt jelenti, hogy állandóak az oktatói és hallgatói ki-, illetve beutazások. Eddig nem került szóba a doktori képzés létszáma. A magyar hallgatók tekintetében átlagosan évi két-három kolléga felvételére kerül sor, míg a külföldiek esetében ez a szám három-négy. Szerencsére a hazai és a nemzetközi pályázók egyaránt részesülnek ösztöndíjban, utóbbiak a Stipendium Hungaricum keretében. Mind a tanárnak, mind a diáknak rendkívül motiváló, hogy angol nyelvű kurzusainkat együtt szerezhettek tapasztalatokat egymás országairól, nem utolsósorban a könyvtárak működéséről, a kutatási irányokról. Doktori programunkon elvárás a színvonalas publikációs tevékenység és a konferenciákon történő részvétel. Az elmúlt években számos magas presztízsű (Q1) tudományos közleményünk jelent meg, amelyekkel rangos publikációs díjakat is elnyertünk. A Scopus elmúlt három évet átfogó kimutatása szerint a Library and Information Science kategóriában a top öt magyarországi szerző intézetünk oktatóiból és doktoranduszainból kerül ki. A VKKV nemzetközivé vált, és folyamatosan érkeznek hozzánk vendégoktatók a világ minden részéről.

Az ELTE Egyetemi Kiválósági Alapjának támogatásával az idei őszi félévben vendégprofesszorként intézetükben tanít a nemzetközileg elismert prof. dr. Ragnar Andreas Audunson, az Oslo Metropolitan University egyetemi tanára. Milyen hatással van az intézet szakmai közösségére és hallgatóira a professzor vendégoktatói szerepvállalása?

Professzor úrral régóta állunk szoros szakmai kapcsolatban, korábban is rendszeresen tartott nálunk vendégelőadásokat, amelyekre invitáltuk a szélesebb szakmai közönséget is. Nagyon kedvező visszajelzéseket kapok mind a kollégák, mind pedig a hallgatók részéről. Professzor úr inspiráló kurzusokat tart a mesterszakosainknak, valamint doktoranduszainknak, mentorálásával értékes hozzájárulást nyújt kutá-

tásainkhoz, a tapasztalatcsere révén egyértelműen gazdagodunk szakmailag és emberileg is.

Az MTA folyóiratában, a Magyar Tudomány októberi számában vendégszerkesztőként önálló könyvtár- és információ tudományi tematikus összeállítást jelentett meg. Hogyan választotta ki a tematikus összeállításban szereplő cikkek témáit?

Több mint két évtizedes felsőoktatási tevékenységemnek mindig küldetése volt a könyvtár- és információ tudomány hazai ismertségének és elismertségének fokozása, képzéseink és kutatásaink színvonalának nemzetközi szintre történő emelése. Ehhez illeszkedik a tematikus szám, melyben a tudományterület történeti áttekintése, jelenének és jövőjének elemzése, szakmánk szerepváltozása, társadalmi hasznosságunk, a kutatástámogatás távlatai, valamint a mesterséges intelligencia (MI) kérdéskörei jelennek meg. Természetesen még sok más témával lehetett volna foglalkozni, de a terjedelmi keretek behatárolták a mozgásteret. Publikációinkban, konferencia-előadásainkban, doktori disszertációkban következik a folytatás, például megjelenés alatt áll az Elsevier Encyclopedia of Libraries, Librarianship, and Information Science című referenzműve, amelyben a The Role of Libraries in Economic Development fejezet elkészítésére kaptam felkérést.

Melyek az intézet legfontosabb tervei a következő években?

Gólyaként 28 éve léptem át az ELTE küszöbét. Tizenhárom esztendeje vezetem az idén 75 éves intézetet, a számvetés és az előrettekintés a mindennapjaim szerves része. A jövőre vonatkozóan például felmerül több képzésünk angol nyelven történő indítása, esetleg újak létesítése is, az MI és a robotika térnyerésével összefüggő fejlesztések, miközben haladunk az eddigi úton: eredményeinkre támaszkodva, a lehető legszélesebb körű hazai és nemzetközi együttműködéssel szeretnénk szisztematikusan tovább építkezni egyetemünk, tudományterületünk és szakmai közösségünk javára.

Szűts Etele

Informatikus könyvtáros alapszakos hallgatók

A technológiai környezet változása lehetőség és eszköz is egyben

XV. Könyvtári Nap az ELTE-n

Idén tizenötödik alkalommal rendezték meg a Trefort-kertben a Könyvtári Napot. Hogyan látja, mennyiben változott az esemény az évek során, milyen újításokat vezettek be az idei rendezvény kapcsán?

Az első Könyvtári Napot azzal a céllal szerveztük meg, hogy a hallgatókat közelebb hozzuk a könyvtárakhoz, a könyvtárakat pedig a hallgatókhoz. Az eredeti cél az volt, hogy mivel az egyetemi oktatás első heteiben a hallgatóknak be kell iratkozni könyvtárakba, ezt egy helyen tudják megtenni. Budapest kiemelten sok országosan is jelentős szakkönyvtárral rendelkezik, így a kiállítói kínálat már a kezdetektől több mint 10 gyűjtemény volt. 2009 óta természetesen voltak változások. Jó pár éve a könyvtárakon kívül megjelentek más kiállítók is, levéltárak, kiadók, kutatóintézetek, valamint egy-egy évben vidéki könyvtárak is jelen voltak. Nagy újításokat az utóbbi időben már nem hajtottunk

vége, a bevált receptet alkalmazzuk. Szerencsére a rendezvényt már ismerik a kiállítók, és várják a hallgatók is.

A kitelepülő könyvtárak milyen szolgáltatásokat mutattak be a hallgatóknak? Mely szolgáltatások bizonyultak a legnépszerűbbnek az elmúlt években?

Általában három nagyobb szolgáltatás közül válogatnak a kiállítók. Egyrészt mindenki készül bemutatkozással, kutatási profiljának vagy gyűjteményének és katalógusának érdekes prezentálásával. Másrészt a kiállítók vagy beiratkozási, vagy előzetes regisztrációs lehetőséget biztosítanak a későbbi beiratkozásra. Harmadrészt adatbázisokat prezentálnak, utóbbi helyét egyre inkább veszi át a fölőpéldányok árusítása vagy szabadon történő elviteli lehetőségének biztosítása. Ez mindegyik kiállító számára értelmezhető keret. A beiratkozások kiállítóként eltérő nagyságúak, van olyan

A Magyar Információtudományi Alapítvány az ELTE Egyetemi Könyvtárral és Levéltárral kooperálva immár tizenötödik alkalommal rendezte meg a fővárosi felsőoktatási intézményekbe idén felvételt nyert első-, illetve felsőbb éves hallgatók és doktoranduszok számára a Könyvtári Napot. A kitelepülő könyvtárak, levéltárak bemutathatták szolgáltatásaikat, árulhatták köteteiket, illetve beiratkozásra is biztosítottak lehetőséget. A jubileumi esemény kapcsán **dr. Nemes Lászlóval**, a Magyar Információtudományi Alapítvány kuratóriumi elnökével beszélgettünk.

gyűjtemény, ahol ez 30 körül mozog, és van, ahol ez több száz főt jelent. De ezeket mindenki sikerként éli meg, mert saját viszonyítási rendszerében ez minden évben kiemelkedő szám.

Mit gondol, a digitális korszak hogyan befolyásolta a könyvtárak szerepét a felsőoktatási hallgatók és kutatók életében?

Mennyire fontos még a fizikai jelenlét?

Az egyetemisták egyre több digitálisan elérhető forrást használnak, ugyanakkor e téren – magam is oktatóként – óriási eltéréseket tapasztalok. Pont a disszertációm írása során készült könyvtár-főigazgatói interjúk mutattak arra rá, hogy az egyetemi könyvtárak folyamatosan új szolgáltatásokat keresnek, a megújulás szükséges, de a hagyományos, jelenléti szolgáltatások nem tűnnek el, van rájuk igény, azokat is meg kell újítani, különlegessé tenni.

A megújulás tehát nem egyenlő az analóg szolgáltatás digitálisra cserélésével.

A könyvtár egy helyszín, ahol kutatni, tanulni, folyóirat-adatbázisokat elérni éppen úgy lehet, mint papíralapú dokumentumokat igénybe venni. A Könyvtári Nap is annak köszönheti létezését, hogy van igény

a fizikai könyvtárhasználatra, ez persze változik, érezzük a résztvevők számán. Míg a 2010-es évek közepén 1500 fő körüli résztvevő volt a kiállításon, ez a Covid előtti évben már „csak” körülbelül 1300 fő körül járt, a pandémia utáni beesést követően tavaly, illetve idén nagyjából 1000-1100 fő körül stabilizálódott.

A könyvtárak mellett a levéltárak is jelen vannak a rendezvényen. Mennyire tudják megszólítani a levéltárak a fiatalabb korosztályt, és milyen lehetőségeket kínálnak számukra?

Amikor kinyitottuk a lehetőséget, az első pár alkalommal több levéltár jelentkezett, amelyek közül az utóbbi években Budapest Főváros Levéltára lett az állandó résztvevő. A beiratkozás és kutatási rendszerük teljesen eltér a könyvtárakétól, így e rendezvényen megjelenni számukra egy extra bemutatkozási lehetőség, amelyet láthatóan évről évre ki szeretnének használni.

Ön szerint milyen kihívások elé néznek a könyvtárak és levéltárak a jövőben, különösen a gyorsan változó technológiai környezetben? A Magyar Információtudományi Alapítvány hogyan tudja támogatni az intézmények felkészültségét?

A technológiai környezet változását én lehetőségnek és eszköznek tartom. Az igazi kihívás az alacsony információs műveltséggel rendelkezők digitális térben történő egyre nagyobb arányú mozgása. Az információs műveltség megszerzésére a középiskola általában nem biztosít teret és módot – tisztelet a kevés kivételnek –, az egyetemek szakjainak sem ez áll a fókuszában. Így egyre többször fordul elő, hogy a hiteles közgyűjteményi, illetve szakmai forrásokat nem is akarják elérni, hiszen a keresőmotorok mindig tengernyi válaszlehetőséget adnak. Ehhez érkezik az AI, a mesterséges intelligencia jelentette kihívás, amely az elmúlt két-három évben az egyetemi mindennapok részévé vált. Az egyetemek feladata, hogy megtanítsa a hallgatót a tudatos és kritikus információfogyasztásra és tudás megszerzésére. A Könyvtári Nap ebben segít. A Magyar Információtudományi Alapítványnak ez a legnagyobb, de nem az egyetlen rendezvénye, bár kétségtelen, hogy közvetlen könyvtárakat, levéltárakat ez céloz meg egyedül. Alapító okiratunk

szerint célunk megvalósítása érdekében a szakemberek képzésének támogatása jegyében évekig segítettük az ELTE Könyvtártudományi Tanszékét infrastrukturális fejlesztésekkel. Az utóbbi években pedig az évente megrendezett BOBCATSSS nemzetközi konferencián való magyar hallgatói jelenléte támogatjuk. Ugyanakkor jelen vagyunk a Fenntartható Fejlődés Tanácsában is, ahol pedig a fenntarthatóság kérdésének kulturális oldalára, az információs műveltség fontosságára hívjuk fel a döntéshozók figyelmét.

Idén doktori fokozatot szerzett az ELTE BTK Irodalomtudományi Doktori Iskola Könyvtártudományi Doktori Programján.

Értekezésében a hazai felsőoktatási intézmények és a magánszféra közötti együttműködés információáramlási rendszerét vizsgálta. Milyen főbb következtetésekre jutott, amelyek relevánsak lehetnek lapunk olvasóinak?

Az egyik következtetésem az volt, hogy a felsőoktatási intézmények bölcsész-, illetve humántudományi képzései és a magánszféra között is léteznek ismerettranszfer-folyamatok. Ezek tudatos menedzselésével a képzésben is megjelenhetnek olyan elemek, amelyek közvetlenül erősítik a végzetek munkaerőpiaci lehetőségeit. A Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kara és a Debrecen Business Service Centers Kerekasztal együttműködése erre kiváló, hazánkban egyedül példát. Bár lenne több helyen hasonló és működőképes kezdeményezés! A nagy kérdés számomra az volt, hogy a cégek igénybe veszik-e az egyetemeken felhalmozott, nem direkt a képzésben elérhető humántudományi tudást. Itt viszont a mindegyik szereplőcsoporthoz megköszönve készült interjúk egybehangzóan azt mutatták, hogy nem. Meglátásom szerint e téren alapvetően nagy lehetőségek lennének, akár csak az egyetemi innovációs és fejlesztési folyamatok intézményi szintű átlátásával, valamint az egyetemi könyvtárak ebbe történő bevonásával. Az egyetemi innovációk eredményeit pedig sokkal tudatosabban lenne érdemes a képzésbe visszaforgatni, ezáltal az egyetem kutatási funkciója erősebben tudná az oktatási funkciót támogatni.

Szűts Etele

„az egyetemi könyvtárak folyamatosan új szolgáltatásokat keresnek, a megújulás szükséges, de a hagyományos, jelenléti szolgáltatások nem tűnnek el, van rájuk igény, azokat is meg kell újítani, különlegessé tenni”

A legnagyobb feladat a szemléletváltás

A felsőoktatási könyvtárak mostani feladatairól, kihívásairól és az együttműködés fontosságáról is beszélgettünk az Egyetemi Könyvtárigazgatók Kollégiumának (EKK) két vezetőjével, **Marton József** elnökkel és **Tóth Csilla** elnökhelyetessel.

Miként látják most az EKK működését?

Marton József: Jelenleg 39 felsőoktatási könyvtár tagja az Egyetemi Könyvtárigazgatók Kollégiumának, amely alkalmanként bővül, még nem tagunk az összes felsőoktatási intézmény, az viszont elmondható, hogy az összes fenntartói modell képviselteti magát a szervezetben. Már korábban is fontosnak tartottam, elnökként pedig még jobban azt képviselem, hogy szervezeti működésünk csak együttműködésben lehet hatékony, erre törekszünk a tagokkal. A kollégáknak folyamatosan vannak kezdeményezéseik, ezek megvalósításában nem csupán az elnökség dolgozik. Ez jó motorja annak, hogy elérjük a célunkat, hogy egy kommunikációs-szakmai platformot biztosítsunk a tagoknak. Ez abban segíthet,

hogy megosszuk egymással a mindenkit érintő ügyeket, a jó gyakorlatokat, illetve a nehézségeket is, és együtt keressük a megoldásokat. Kezdeményezések folyamatosan érkeznek a közös levelezőlistánkra, inkább együttműködés jellemoz bennünket.

Az EKK-nak milyen szempontokat kell figyelembe vennie jelenleg, amikor stratégiaalkotásban gondolkodik?

MJ: Az EKK stratégiája megújulás előtt áll. Azt látjuk, hogy a könyvtárosság folyamatosan átalakulóban van, új irányok, szerepek, feladatok jelennek meg a könyvtárakban például a kutatástámogatással, a tudományometriai elemzésekkel, a különböző elemzőeszközök használatával. A mi olvasóink, az egyetemi hallgatók sokkal gyorsabban változnak, mint amennyire az intézményrendszer tud változni. Óriási kihívás, hogy ezt lekövessük és be tudjuk őket vonzani könyvtárainkba. Az viszont jó hír, hogy miközben azt látjuk, hogy a fizikaidokumentum-forgalom, a könyvkölcsönzés jelentősen csökkent az elmúlt 15 évben, a felsőoktatási könyvtárakban a látogatók száma ennek ellenére növekedni tudott. Ez egy ugródeszka, hogy ezt az irányt folytassuk és behívjuk a hallgatókat a közösségi tereinkbe.

Tóth Csilla: A győri Széchenyi István Egyetem Egyetemi Könyvtár és Levéltár-

ral mi ezt a folyamatot pár éve úgy kezdtük el, hogy már az általános iskolákat is megszólítjuk és hozzuk a diákokat, a majdani hallgatókat a könyvtáron keresztül a felsőoktatásba. Hiszek abban, hogy miként az olvasást is elkezdjük legkisebb korban, úgy a felsőoktatás megismertetésével is így tegyünk.

A hozzánk érkezőknek megmutatjuk a könyvtárat, annak környezetét, majd az egyes tudományágakat.

Az említett példa egyelőre a mi projektünk, de szeretném ezt beemelni majd a tagságunk körében jó gyakorlatként, hogy ez minél több helyen elindulhasson. A stratégia formálásához az egyetemi könyvtárak új és kapcsolódó szolgáltatásait is szeretnénk felmérni a jövőben, miként is működik az egyes helyeken a könyvtárak népszerűsítése.

MJ: Itt annyit még hozzátennék, hogy nálunk a Műegyetem könyvtárának speciális a helyzete, hiszen az egyetem történelmi emlékhely is egyben. Az idei ősz folyamán közel háromezer általános és középiskolás diák jött hozzánk történelmi emlékhely-látogatásra. Őket különféle aktivitásokkal szólítottuk meg, ezekhez kapcsoljuk azokat a tudnivalókat, adott esetben a műszaki területeket is érintve, amelyek fontosak lehetnek nekik a jövőben a pályaválasztáskor. Most csupán két példát említettünk Csillával, de minden intézmény dolgozik azon, hogy megmutassa az egyetemét és bevonza a fi-

„Szervezeti működésünk csak együttműködésben lehet hatékony, erre törekszünk a tagokkal”

ai célként végezni, meg kell próbálni fel-
térképezni a lehetséges utakat. Ma már
nem csupán a közgyűjteményi szféra
ilyen, hanem a tágabb üzleti szféra is
olyan, hogy mindegy, miért jön be az ügy-
fél vagy a leendő ügyfél, a lényeg, hogy
bejőjön. Ez a szemlélet is része annak
a szemléletváltásnak, amelyben elindul-
tak az egyetemi könyvtárak is.

**A szemléletváltás szükségességében ma
már nyilván szerepet játszik a mestersé-
ges intelligencia. Mit gondolnak erről?**

MJ: A felsőoktatási intézményeknek és
azok könyvtárainak is azon kell dolgozni-
uk, hogy megtanítsák jól használni
a mesterséges intelligenciát. Azt lenne
fontos átadni, illetve a folyamatot meg-
mutatni, hogy miként tudjuk meg egy in-
formációról, hogy az hiteles. Kritikusan
kell szemlélnünk nemcsak az informáci-
ót, hanem a világunkat is. Fontos azt is
megmutatni, hogy a hallgatók miként
tudják jól használni az egyes eszközöket
egy szakdolgozat vagy egy prezentáció
készítésekor. Máshogy kell segíteni a mai
diákoknak. A mi időnkben több szemesz-
teren keresztül mélyedtünk el egy-egy
témában, ma erre már kevesebb az idő,
felgyorsult az élet, ezt mindenki látja.
A legerősebb álláspont az, hogy meg kell
tanítani a mesterséges intelligencia hasz-
nátát, fel kell hívni a figyelmet a veszé-
lyeire, de nem tiltani. Ahhoz, hogy ebben
segítséget nyújthassunk, nekünk, könyv-
tárosoknak is folyamatosan fejlődni és
tanulni kell.

**Kiemelnének esetleg egy-egy innováci-
ót, szolgáltatást, amely a szervezethez
kötődik?**

TCS: Az EKK munkacsoportja a HUNOR
(HUNGarian Open Repositories) konzor-
ciumot a magyar felsőoktatási intézmé-
nyek és az MTA Könyvtára hozta létre
a nyílt hozzáférés (open access) hazai
gyakorlatának kialakítása céljából, eb-
ben a Debreceni Egyetem Egyetemi és
Nemzeti Könyvtára volt élenjáró, ők fog-
ták ezt össze és segítik a folyamatot.
Megemlíteném továbbá az érintésmentes
dokumentum-visszavételt, a publikáció-
és a kutatástámogatást, illetve a hallga-
tóknak elérhető kutatómódszertan és

adatbázis-használati órákat, valamint
szakdolgozatírás idején különösen fontos
szolgáltatásokat, mint pl.: „Kölcsönözz ki
egy könyvtárost!” (SZTE-KK, Szeged)
vagy „Szakdoga-para?” (SZE-EKL, Győr).
Továbbá vannak már könyvklubjaink,
társasjáték klubok, szabadulósobás já-
tékok, ezek megléte az intézmények kö-
zösségi tereinek hasznosítását is jelentik.
A Covid idején nyilván ezek nem működ-
tek, majd a járvány időszaka után, foko-
zatosan tértek vissza ezekbe a hallgatók,
és szerencsére egyre jobban kihasználják
a könyvtári terek nyújtotta lehetőségeket.

MJ: Van egy olyan elképzelésünk, amely
szerint az egyetemi könyvtárak egy közös
kölcsönzött dokumentum-visszavétel
szolgáltatást indítanak, ennek keretében
az országban bármelyik csatlakozott
könyvtárba visszavihető lenne a doku-
mentum. Ezt az igényt is a Covid idősza-
ka hozta. Az ötlet megvalósításán dolgo-
zunk, de a konkrét feladaton ez a projekt
túlmutat. Most ott tartunk, hogy az infor-
matikai támogató rendszer épp fejlesztés
alatt van és majd a tapasztalatokat meg-
vizsgálva meglátjuk, hogy a valóságban
miként és mikor tudunk majd elindulni
a szolgáltatással. Ez a projekt az együtt-
működések erősítésére is jó lehet. Az EKK
egyik legnagyobb értéke a hasonló
együttműködések és az együtt gondolko-
dások.

**Milyen új tudásra van szüksége manap-
ság a felsőoktatási könyvtáraknak? Mi-
lyen kompetenciákra van szüksége most
a kollégáknak?**

TCS: Meg kell látnunk, hogy mi az, ami-
ben hasznosat, értéket tudunk nyújtani
a fenntartóknak, illetve az ügyfeleinknek,
akik sokfélék. Ők legnagyobb számban
egyetemi hallgatók, továbbá kutatók,
munkatársak. Fontos megemlíteni, hogy
egyre több a nemzetközi hallgató, a velük
való kommunikáció, a különböző kultú-
rák megismerése is a fejleszhető kompe-
tenciák közé tartozik, ha a szakembere-
inkről beszélünk. A külföldi hallgatókat is
meg kell szólítani különböző szolgálta-
tásokkal, programokkal.

MJ: Tisztában kell lennünk azzal, hogy
miben tudunk hasznosak lenni, ha értéket

**„Fontos, hogy a mostani
hallgatókat, a könyvtár-
ba járókat be kell vonni
a folyamatunkba, hogy
tudjuk, miként formáljuk
a szolgáltatásainkat.”**

teremtünk, akkor nincs félnivalónk, hogy
csökkenne a szerepünk. Modernizálnunk
kell, részben a piaci szemléletet is fel kell
venni. El kell fogadni, hogy fejlődött az
informatika világa, máshogy állnak az
ügyfelek a könyvtárhoz, másként kell
készíteni a könyvtári leírásokat, annak
érdekében, hogy jól illeszkedjen a mai
kereső eszközökhöz és az ügyfelek kere-
sési szokásaihoz. A legnagyobb feladat
a szemléletváltás, de ez idő kérdése.

TCS: Ami valóban lényeges, hogy nyitot-
tak legyünk. A könyvtáros legyen valami-
ben jó, és kopjon ki az a nézet, hogy „így
szoktuk”. A régi dolgok elengedése fontos.
Tudjuk, hogy ez nehéz. A mai fiataloknak
azonnal kell minden, várni nem fognak,
a fiatal pörög, megy előre. Ehhez kapcsol-
om azt a projektötletünket is, amelyben
egy közös platformon gondolkodunk,
hogy az olvasóknak a keresett tanulmá-
nyokat azonnal tudjuk biztosítani, és ne
kelljen a könyvtárközi kölcsönzésre várni,
míg a dokumentum megérkezik a postá-
val egy hét alatt, mert erre nincs idő.
Ez is a már említett szemléletünket tük-
rözi, a közös felületek kidolgozását, egy-
más kölcsönös segítségét. Ha összefogunk,
gyorsabban tudunk fejlődni és a közösből
mindenki kiszűri azt, amire szüksége van.
Az is fontos, hogy a mostani hallgatókat,
a könyvtárba járókat be kell vonni a fo-
lyamatunkba, hogy tudjuk, miként for-
máljuk a szolgáltatásainkat. Az ered-
mény nem lesz azonnali, de ha elültetjük
a magokat, csodaszép fák fognak kinőni
belőlük.

Szűts Etele–Szeifer Csaba

Egy vándorgyűlés margójára

A vándorgyűlés második napjának előadói és a szervezők. Balról jobbra: Gheri Judit házigazda (Érmihályfalva), Szócs Endre, az RMKE elnöke, Bednárk-Prokec Zita, a Topolyai Juhász Erzsébet Könyvtár vezetője, Juhász Zoltán, a Békés Megyei Könyvtár igazgatója és Illés Péter, a csongrádi Csemegi Károly Könyvtár igazgatója

A Romániai Magyar Könyvtárosok Egyesületének (RMKE) vándorgyűlése egy évente megszervezésre kerülő hagyományos szakmai konferencia a társulat tagjainak. Kisebb megszakítással, közel két évtizede indult útjára ez a minden esztendőben más településen, más régióban szervezett szakmai tanácskozás. Az október 10–11. között megszervezett találkozás sikeres létrejöttéhez idén az érmihályfalvi Máté Imre Városi Könyvtár járult hozzá társszervezőként.

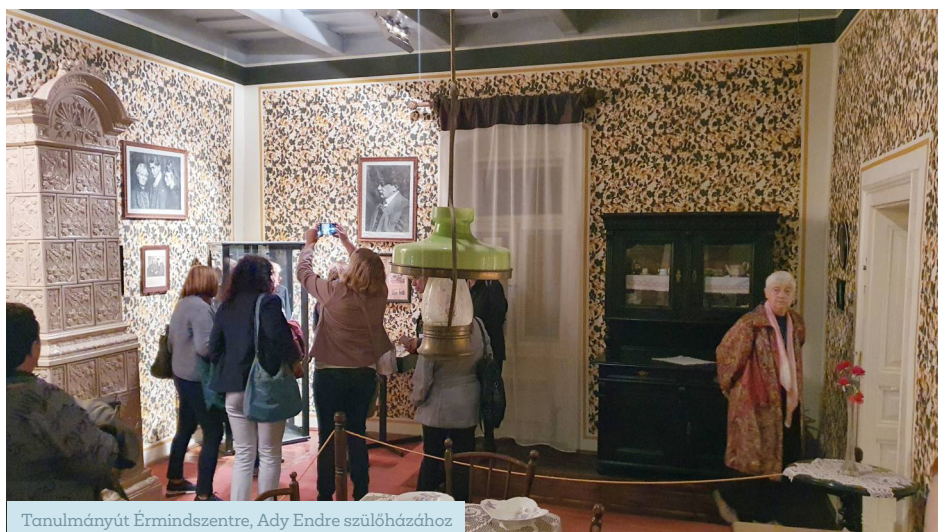
A megyei, városi, tudományos könyvtárak munkatársai mellett jelen voltak iskolai és községi könyvtárosok is. Ezenkívül Magyarországról és a Vajdaságból is jöttek meghívott könyvtárosok. Kis létszámú volt a csapat, így a találkozó a hangulatában bensőséges, családi volt.

Az esemény első napján a művelődési központként működő Gizella-malom csodás épületében fogadták az érkező vendégeket. A regisztráció után az esemény házigazdája, Gheri Judit, az érmihályfalvi városi könyvtár könyvtárosa

köszöntötte a jelenlévőket, majd röviden ismertette a napi programot. Ezt követte Karsai József Attilának, Érmihályfalva polgármesterének szívélyes üdvözlőlevele.

Ancuța Florina Șchiopănan, a Gheorghe Șincai Megyei Könyvtár igazgatójának távollétében Raacsav Melinda tolmácsolta üdvözlő levelét. Majd Szócs Endre, a Romániai Magyar Könyvtárosok Egyesületének elnöke hivatalosan is megnyitotta a 2024-es vándorgyűlést.

Elsőként Vántsa Judit, a kézdivásárhelyi városi könyvtár vezetője Közkönyvtárügyünk szösszenetei 1945–2023 között című előadását hallhattuk, aki tulajdonképpen nagyszabású doktori dolgozatát mutatta be. Beszélt a disszertáció létrejöttének körülményeiről, buktatóiról, nehézségeiről, ugyanakkor vidám bejegyzéseket is megosztott a hallgatósággal, amelyeket különböző régi szaklapokból ollózott. Hangsúlyozta, óriási hátrány kutatási szempontból, hogy nem publikálunk–publikálunk könyvtári szaklapokban, mert egy adott kutatás során adatok hiányában szinte semmi nem derül ki egy-egy könyvtárról. A nyomtatott szakcsajtó megszűnése is komoly hátrányt je-

Tanulmányút Érmindszentre, Ady Endre szülőházához

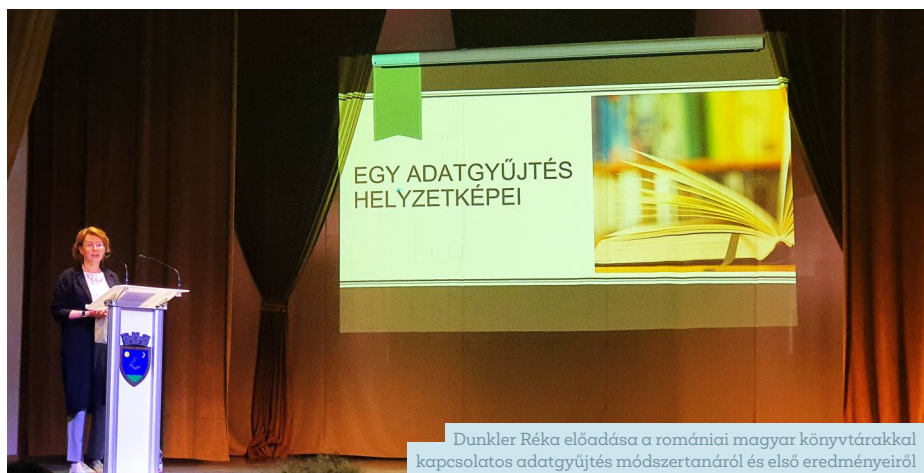
„Kisebb megszakítással, közel két évtizede indult útjára ez a minden esztendőben más településen, más régióban szervezett szakmai tanácskozás”

lent a romániai magyar könyvtárosoknak. A bemutató után egyöntetűen hangzott el, hogy doktori disszertációja hiánypótló, átfogó képet nyújt az erdélyi magyar közkönyvtárak helyzetéről, azon belül a könyvtárak tevékenységeiről, mindenkori könyvtárosairól a kiemelt időszakban. Mint kiderült, könyv formájában is tervezik megjelentetni.

Dunkler Réka, a székelyudvarhelyi Bethlen Gábor Általános Iskola könyvtárosa beszámolt arról, hol is tart az adatgyűjtés a romániai magyar könyvtárakról. Kiemelte, miért is lenne fontos ezt az anyagot összegyűjteni, leginkább azért, hogy a különböző könyvtárak elérhetőségi adatai mellett az adott könyvtár állapotáról, állományáról is helyzetjelentést kapnánk. A kapott adatok birtokában lehet felmérni, hogy melyik könyvtár éppen hol tart állományában, rendezvényszervezés szempontjából, és lehetséges építeni a könyvtárközi kapcsolatokat. Nagyon sok mindenben tud segíteni az egyesület és mi magunk is egymásnak, csak ehhez ismernünk kell a problémákat, igényeket. Az előadónk összegző diagramokkal bemutatta az eddig beérkezett kérdőívek feldolgozottságát, az eseményünk időpontjában sajnos még nagyon kevés könyvtáros töltötte ki a kérdőívet. A végén még megvitattunk pár módot az adatbegyűjtésre, hisz mindannyiunk érdeke, hogy ez az adatbázis mielőbb elkészüljön.

Szőcs Endre, egyesületünk elnöke az RMKE megújult honlapját népszerűsítette, biztatva mindenkit, hogy regisztrálja mielőbb könyvtárát a honlapon, hogy minél több eseményt oszthassunk meg a közös könyvtári portálon. Ugyanakkor közös problémáink, azok megoldási lehetőségei is teret kaphatnak a weboldalon.

A délelőtti szakmai programokat tanulmányi körút, kirándulás követte. Ez nemcsak az adott térség jellegzetességeinek megismeréséről szólt, hanem önfeledt beszélgetésekről, régi jó kapcsolatok megéléséről, emlékek felidézéséről. Hiszem, és a legtöbb kolléga is egyetért velem, hogy a legjobb ötletek, tervek a szabad programok alatt születnek. Első utunk Nagykárolyba vezetett, ahol a Károlyi-kastély impozáns épületét látogattuk meg, bejárva termeit. Kiváló idegenvezetőnk csak erősítette az időutazás hangulatát, pár

óra beszippantott a hely, a korszak. Ámulatba ejtő volt a kastélyban látható afrikai trófeagyűjtemény, valamint a korhű, viaszbábukkal belakott szobák, amelyek kiemelkedő történelmi eseményeket örökítettek meg. A városházára átsétálva a felújított, egykori báltermet is megcsodálhattuk, amelynek falát Petőfi Sándort és Szendrey Júliát ábrázoló óriási festmény ékesíti. Majd Érmindszent felé vettük az irányt, ahol Ady Endre szülői és emlékházát járhattuk be.

A második napon belaktuk az érmihályfalvi városi könyvtár termeit, határon túli előadók szakmai tapasztalatát, beszámolóját követhettük végig.

Pancza János, a Monguz informatikai cég munkatársa indított. Ahogy ezt tőle megszoktuk, most is egy innovatív programmal állt elő, a Qulto egy újabb fejlesztését, a LiteraTúrát mutatta be. Ez egy irodalmi turizmust népszerűsítő mobilapplikáció, amely a sokat olvasókat, az irodalom iránt érdeklődőket szólítja meg. Bejárhatják a könyvek lapjairól megelevenedő helyszíneket, sőt bárki megoszthatja irodalmi élményeit az applikációt használókkal.

A következő előadás mintegy folytatásként csatlakozott az előzőhöz. Juhász Zoltán, a Békés Megyei Könyvtár igazgatója mutatta be városismereti sétákat magába foglaló könyvtári programjukat és az e köré épített kulturális eseményeket. Életrajzi lexikonból városismereti séta – A Békés Megyei Könyvtár jógyakorlati a kulturális turizmus területén, amint a címe is mutatja, könyvtár, irodalom és turizmus kapcsolódásáról volt szó.

Vajdasági vendégünk, Bednár Prokec Zita, a topolyai Juhász Erzsébet Könyvtár igazgatója könyvtárunk működését mutatta be. Hat fiókkönyvtár központjaként az övék az egyetlen vajdasági könyvtár, amely vajdasági magyar író nevét viseli. Állománygyarapításakor a település mind a négy elismert hivatalos nyelvét figyelembe kell venniük, annak ellenére, hogy az ott élő népekből kettő rendkívül alacsony százalékban van jelen a településen, és legnagyobb százalékban magyar ajkú a lakosság.

Illés Péter, a csongrádi Csemegi Károly Könyvtár igazgatója mélyebb témákat boncolgatott, közös identitásunkra reflektált, ennek jelentését bontotta ki részletesebben. Közös problémánk a kulturális szokások, az olvasási szokások megváltozása. Erre jön rá még a magyar nyelvű könyvek hiányos megléte, a magyar írókkal, költőkkel való találkozások, rendezvények kis száma a határon túli könyvtárakban. Majd teret adott egy vidám eszmefuttatásnak, segítségül hívva az AI-t a különböző, könyvtárosokat érintő sztereotípiák eloszlatására.

Az esős idő miatt elmaradt városnéző sétát Szilágyi Éva Andrea muzeológus képes bemutatója kárpótolta. Szakmai profizmusának köszönhetően virtuálisan bejárhattuk a város jelentősebb helyeit.

Zárszóként Szőcs Endre összegezte a két nap eseményeit, megköszönve Gheri Juditnak a szervezést, a jó vendéglátást, a hatékony együttműködést. Végül szó esett a jövőbeni helyszínről is, Kézdivásárhely adna otthont a 2025-ös vándorgyűlésnek.

Pécsi és Baranyai
KÖNYVTÁROSOK
EGYESÜLETE
1974

eseményei a baranyai könyvtáros-egyesületben

Ötvenéves múltra tekint vissza a könyvtáros-egyesület Baranya megyében. Ez évben a jubileum alkalmával áttekintettük a szervezet történetét. Az írásos dokumentumok és a szerencsére még köztünk élő alapító tagok beszámolóai alapján s a jelenlegi munkatársak kutatómunkája segítségével a főbb tevékenységekre koncentrálni mutatom be az öt évtized eseményeit.

1974

1974. március 25-én 87 fővel alakult meg Pécsen a Magyar Könyvtárosok Egyesülete Baranya Megyei Szervezete a különböző könyvtárakban dolgozó kollégák összefogásával. Huber Kálmánné (elnök, Baranya Megyei Könyvtár) és Boda Miklósné dr. Szepes Zsuzsanna (titkár, Pécsi Tanárképző Főiskola Könyvtára) alkották az első vezetőséget, akik előkészítették az egyesület megalapítását. 1992-től Magyar Könyvtárosok Egyesülete Pécsi és Baranya Megyei Szervezetére módosult az elnevezése. 2014-től a Pécsi és Baranyai Könyvtárosok Egyesülete folytatta a munkát önálló jogi személyiségű szervezetként, amely 2024. május 27-én együttműködési megállapodást írt alá a Magyar Könyvtárosok Egyesületével a társult tagságról.

A baranyai szervezet a kezdetektől alapvető céljainak megvalósítása érdekében tevékenykedik: képviseli a könyvtárosok és könyvtárak érdekeit helyi és országos szinten, gyarapítja tagjai szakmai és általános ismereteit, segíti szakmai tevékenységüket, fejleszti szakmai kompetenciáikat továbbképzések, tanfolyamok, hazai és nemzetközi tapasztalatcserék, szakmai látogatások szervezésével, lebonyolításával. Kapcsolatok kiépítésén munkálkodik Baranya és a szomszéd megyék és a határon túli területek művelődési intézményeivel, szervezeteivel. Fontos feladatának tartja egy jól működő szakmai közösség fenntartását.

A tagság szakmai ismereteinek bővítése a Studia sorozat keretében

Az egyesület lehetőségeihez mérten már a kezdetektől szervezett előadásokat az éppen aktuális könyvtárszakmai kérdésekhez kapcsolódva. 1998-tól Studia elnevezéssel indult el a rendezvénysorozat, amelyben időszerű kérdésekről hallhatnak előadásokat tagjaink elhivatott, országos hírű szakemberektől. Vendégeink voltak: Poprády Géza, Juhász Jenő, dr. Horváth Tibor, Kamarás István, Gerő Gyula, Fülöp Ágnes, Baráthné dr. Hajdu Ágnes, Gerencsér Judit.

Szakmai rendezvények

Számos nagy hatókörű tudományos és szakmai rendezvény, szakmai fórum kezdeményezőjévé és lebonyolítójává vált az egyesület a 90-es évektől kezdődően. A rendezvényeket a város és a megye könyvtárai, kulturális intézményei és az önkormányzat is támogatta. Emlékezetes alkalmak a teljesség igénye nélkül: **1993:** Gulyás Pál-émlékülés, **1999:** 50 éves a közművelődési könyvtári hálózat, **2006:** Könyvtár Európa Kulturális Fővárosában, **2007:** „Európa jövője” – nemzetközi konferencia, **2016:** Csorba Győző-émlékév.

Vándorgyűlések

Az egyesület anyagilag is támogatja tagjai részvételét az MKE vándorgyűlésein, és ösztönözi aktív közreműködésüket előadóként. Három vándorgyűlés lebonyolítása kötődik a szervezethez.

1974

Az újonnan megalakult egyesület első feladata a Magyar Könyvtárosok Egyesülete VI. Vándorgyűlésének megszervezése volt 1974. október 17-19. között. Az akkor 200 éves évfordulóját ünneplő Egyetemi Könyvtár jubileumi ülése után vette kezdetét az 500 főt vendégül látó rendezvény. A sikeres rendezés komoly közösségteremtő erőnek bizonyult, mert az egyesület tagsága csakhamar elérte a 100 főt.

1991

1991. augusztus 22-25. „Változó világ – változó könyvtár – változó egyesület” – A Magyar Könyvtárosok Egyesületének XXIII. Vándorgyűlése

A „beugrasszerűen” elvállalt rendezés sikeresnek bizonyult. Újdonság volt Dél-Dunántúl (Baranya, Somogy, Tolna) területi szervezeteinek együttes szekciójúlése. Ormánság, Siklós, Pécsvarad-Zengővárkony megismerésével fejeződött be program, amely 500 könyvtáros részvételével zajlott le.

„Az ötven éve alapított szervezetet azok a könyvtároskollégák éltetik, akik egy szakmai közösség szolgálatába állítják tudásukat, energiájukat és idejüket”

2011

2011. július 11–16. „Tanulás, tudás, műveltség – könyvtárosok a jövő szolgálatában” – A Magyar Könyvtárosok Egyesületének XLIII. Vándorgyűlése.

A vándorgyűlés ideje alatt 66 előadás hangzott el, 9 szekcióban folyt a munka. A 2010-ben átadott Tudásközpont méltó helyszíne volt a 800 főt megmozgató rendezvénynek, amelynek külföldi résztvevői is voltak. A szekcióüléseket online is közvetítették.

Könyvtárosi életpályák megismerése a Personalia sorozat keretében

A generációk közti kapcsolat kiépítése érdekében indult újtára a Personalia rendezvénysorozat, amelyben nagy szakmai múlttal rendelkező személyiségeket mutatunk be. A mai napig népszerű rendezvényt majdnem minden évben megszervezzük. A jó hangulatú és tanulságos beszélgetések résztvevői voltak: dr. Ruzsáné dr. Faluhelyi Veronika, dr. Román Lászlóné, Boda Miklós, Győrfi Csabáné, dr. Ujváriné Fűzy Ágnes, Kereszturi József, Bertók László, Ravazdi László, Végh Ildikó, Pintér László, Boda Miklósné dr.

Szepes Zsuzsa, Takács Ferenc, dr. Szénászky Mária, Kovácsné Bósz Erzsébet.

Karácsonyi összejövétel

2005-től a mai napig élő hagyomány a karácsonyi ünnepeket megelőző időszakban egy családi összejövétel, ahol az alkalomhoz illő előadás után kötetlen beszélgetésre, kis vendéglátásra is sor kerül.

70+

Új hagyományt teremtettünk, amikor 2016-ban az egyesületen belül megalakítottuk a 70+ társaságot. A társaság tagja lesz az, aki az adott évi taggyűlésig betöltötte a 70. életévét. Köszöntésünk nem az évek számának szól, hanem munkájuk elismerésének, annak, hogy találkozhatunk velük, beszélgethetünk, nagyon sokat tanulhatunk kedves kollégáinktól.

Kapcsolatok

Az évek során alakultak ki ma is élő kapcsolataink a város és Baranya könyvtáraival, kulturális intézményeivel, civil és érdekvédő szervezeteivel.

A földrajzi helyzetből adódóan már 1989-ben felvetődött a kapcsolat kiépítésének

lehetősége a Szlavóniai és Baranyai Könyvtárosok Egyesületével. Az első Magyar–Horvát Könyvtári Konferenciára Pécssett került sor 1998-ban. A kezdeményezést további rendezvények követték: „Együtt a határ két oldalán” (2004, 2006), „Hogyan lehet felnőni a könyvtárban?”, „Európa jövője” (2007) címmel. 2006-ban megállapodást írtak alá a két könyvtárosszervezet további együttműködéséről, amely lehetőséget biztosít szakmai tanácskozásokon való részvételre, kölcsönös szakmai tapasztalatcserére, közös rendezvények szervezésére.

A Magyar Könyvtárosok Egyesülete szekcióival is kapcsolatban állunk, valamint a baranyai iskolai könyvtárosokat összefogó Könyvtárostanárok Szakmai Műhelyével.

Szakmai utak

Az egyesület szervezésében megvalósult belföldi és külföldi utazások a szakmai tapasztalatcserét, a kulturális értékekkel való megismerkedést, a tagszervezést és a közösségépítést is szolgálják.

A rövid belföldi és külföldi látogatások után 1994-től rendszeresek lettek az emlékezetes olaszországi utak Boda Miklós vezetésével. 2014-től célul tűztük ki, hogy felvesszük a kapcsolatot egy-egy határainkhoz közel eső könyvtárral, és tanulmányútjainkat ennek alapján szervezzük. Így jutottunk el az Eszéki Városi és Egyetemi Könyvtárba, a Grazi Városi Könyvtárba, Maribor és Trieszt több könyvtárába, a bécsi Belvedere Múzeum Könyvtárába, a Pozsonyi Egyetemi Könyvtárba és Udine városi könyvtárába.

Fontosnak tartjuk tapasztalataink megosztását szélesebb körben, itthon maradt tagtársainknak minden utazásról képes beszámolót szervezünk.

Az ötven éve alapított szervezetet azok a könyvtároskollégák éltetik, akik egy szakmai közösség szolgálatába állítják tudásukat, energiájukat és idejüket. Reméljük, hogy az új generáció is folytatja tevékenységeinket, ötleteivel megújítja az egyesület életét. Úgy gondoljuk, hogy egymás megismerése, a tapasztalatok cseréje és a közösen átélt élmények szellemileg és emberileg gazdagabbá tesznek minket.

Negyedszázad a szlovákiai magyar könyvtárosok szolgálatában

A Szlovákiai Magyar Könyvtárosok Egyesülete (SZMKE) 2024-ben ünnepi fennállásának 25. évfordulóját, amelyet egy háromnapos *szakmai konferencia* keretében ünnepeltek meg Rimaszombatban, szeptember 15–17. között. A konferencia célja nemcsak az egyesület múltjának és jelenének megünneplése volt, hanem az is, hogy a résztvevők a könyvtári szakma legújabb innovációiról, fejlesztéseiről és a jövő lehetőségeiről tárgyaljanak. A rendezvény fő helyszínei a Rimaszombati Csillagház és a Matej Hrebenda Könyvtár voltak.

A rendezvény kiemelt eseményei

Az SZMKE jubileumi konferenciája szeptember 15-én, vasárnap este kezdődött egy baráti találkozóval a Rimaszombati Csillagvizsgálóban, ahol a résztvevők egy könnyed esti programon, csillaglesen vettek részt. Az esemény remek alkalom volt arra, hogy a kollégák ráhangolódjanak a konferencia szakmai részére.

A hétfői nap (szeptember 16.) volt a konferencia fő szakmai napja. Tegdes Egyházi Dóra, az egyesület elnöke és Halász

Attila, Rimaszombat alpolgármestere köszöntötte a hallgatóságot. A köszöntők után a délelőtti folyamán az SZMKE partnereinek előadásait hallgathatták meg a résztvevők, amelyben többek között a könyvtárak modernizálásáról és a digitalizáció előrehaladásáról és a határon átnyúló szakmai együttműködésekéről esett szó. Délután négy különböző workshop közül választhattak az érdeklődők, amelyek mindegyike gyakorlati jellegű volt.

A Zöld-gyermekkönyvtár – „Mentsük meg Glóbit!” című workshopon egy izgalmas társasjátékkal ismerkedhettek meg a könyvtárosok a Föld szeretetéről, mesékkel, fejtörőkkel. Ezt a műhelyt a tatabányai József Attila Megyei Könyvtár munkatársai tartották.

Ezzel párhuzamosan a szegedi Somogyi-könyvtár rendezkedett be a helyszín egyik nagyobb termében, ahol Ötlebörze, élménypedagógiai joggyakorlatok a Somogyi-könyvtárból címmel öt különféle könyvtári foglalkozást mutattak be.

„A konferencia célja nemcsak az egyesület múltjának és jelenének megünneplése volt, hanem az is, hogy a résztvevők a könyvtári szakma legújabb innovációiról, fejlesztéseiről és a jövő lehetőségeiről tárgyaljanak ”

A harmadik időszámban két különböző módszert alkalmazó foglalkozáson vehettek részt az önismeretre nyitott résztvevők. A Kincskereső meseterápiás módszerrel Molnár Kantner Éva, a Dunaszerdahelyi Csallóközi Könyvtár könyvtárosa ismertette meg a csoportot. Az egri Bródy Sándor Könyvtár munkatársa a kamasz korosztályhoz közelítő módszert mutatott be a lelkes csapatnak.

A nap folyamán, a szünetekben több izgalmas kiállítást tekinthettek meg a könyvtárosok a konferencia helyszínén. Az egri könyvtár jóvoltából silent book kiállítást, a Krajina čitateľov polgári társulás jóvoltából pedig tematikus tantermi könyvtár olvasmányai között böngészhettek. További szakmai kiállítással készültek a Smartfreq és a PreservArt munkatársai. A szervezők egy játékkal is készültek a résztvevők számára, majd a gálaesten sorsoltak ki további ajándékokat.

A hétfői nap lezárásaként ünnepi gálára és állófogadásra került sor, ahol az egyesület elnöksége elismerő oklevelekkel tüntette ki a szlovákiai magyar könyvtárosszakma kiemelkedő személyiségeit, valamint magyarországi partnereit az SZMKE 25 éves fennállása alkalmából.

Elismerő oklevelet vehettek át:

Kecskés Ildikó, Lacza Ilona, Puntigán József, Oláh Mária, Nagy Henriett, Fülöp Éva, Gerda Diána, Zvolensky Gabriella, Bolemant Lilla, Majoros Magdaléna, Horváth Ibolya, Németh Eleonóra.

Fotó: Pauer Erika

Fotó: Pauer Erika

Az SZMKE köszönő oklevelet adott át a következőknek:

Péterfi Rita, Hangodi Ágnes, Illés Péter, Ramháb Mária, Barátné Hajdu Ágnes, Redl Károly, Fodor Péter, Haraszi Katalin, Fehér Miklós.

Kedden (szeptember 17.) szintén gyakorlatorientált programok várták a résztvevőket. A Matej Hrebenda Könyvtár adott otthont az egyik kiemelkedő workshopnak, amelynek központi témája a könyvtári szolgáltatások és rendezvények kommunikációs stratégiájának kialakítása és gyakorlati marketingje volt. Farkas Ferenc, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Központi Könyvtárának igazgatója vezette a műhelymunkát.

Az ezzel párhuzamos második workshop, amelyet a Somogyi-könyvtár (Szeged) vezetett, az élménypedagógia világába kalauzolta el a résztvevőket. A workshop azért volt különleges, mert a helyi iskolás csoport is részt vehetett rajta, így a könyvtárosok a közvetlen célcsoportot is megfigyelhették játék közben.

Az egri Bródy Sándor Könyvtár által szervezett, „Sztorivarázslók” című silent book workshop interaktív élményt nyújtott a résztvevők számára. A műhely során a résztvevők a képi ábrázolásokon keresztül, szavak nélkül alkottak meg történeteket Pauer Erika vezetésével.

A konferencia zárónapján a könyvtáro-

sok múzeum- és könyvtárlátogatásokon vehettek részt, továbbá lehetőségük volt egy turistavonattal körbejárni Rimaszombat városát, amely újabb élményekkel gazdagította a résztvevők közösségi élményét.

A konferencia szakmai és közösségi hatása

A Szlovákiai Magyar Könyvtárosok Egyesületének „Negyedszázad” címmel megrendezett szakmai konferenciája nemcsak a könyvtárosok számára nyújtott új, értékes ismereteket és gyakorlati tapasztalatokat, hanem erősítette a szakma közösségét is. Az SZMKE 25. évfordulójának ünneplése méltóképpen zárult, és a szakmai konferencia emlékezetes élményeket, új tudást és erős közösségi köteleket hozott a résztvevők számára.

A konferencia legfőbb támogatói voltak: a Kisebbségi Kulturális Alap, a Nemzeti Kulturális Alap, a SVOP és az Arcanum.

PaedDr. Páldi Tímea

Fotó: Papp János Vera

A 2024. évi „Könyvtár, ami összeköt” ösztöndíj-program

Ösztöndíjat nyertek

Szönyegi Zsanett *Országos Széchényi Könyvtár, Könyvtári Intézet, Könyvtári Szak- és Továbbképzési Osztály, Budapest*
 Gönczi László *Forum Hungaricum Nonprofit Kft., Budapest*
 Juhász Júlia *Lucian Blaga Központi Egyetemi Könyvtár, Kolozsvár, Románia*
 Főző Zsófia *Ágcsernyői Könyvtár, Ágcsernyő, Szlovákia*
 Géresi Zoltán *Bodrogközi és Ung-vidéki Közművelődési Intézet Könyvtára, Királyhelmece, Szlovákia*
 Mészáros Anikó *Negyedi Községi Könyvtár, Negyed, Szlovákia*
 Lőrinc Bernadett *Ortutay Elemér Görögkatolikus Központ, Bendász István Görögkatolikus Könyvtár és Leváltár, Beregszász, Ukrajna*

Delegáltak

Gál Attila *Központi Statisztikai Hivatal Könyvtár, Olvasószolgálati Főosztály*
 Horucz András *MTA Könyvtár és Információs Központ, Tájékoztatási és Olvasószolgálati Osztály*
 Kovács Emese *Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, Főigazgatóság*
 Laczkó Bence *Országgyűlési Könyvtár, Szakreferensi Osztály*
 Sulics Fruzsina *Magyar Nemzeti Múzeum, Közgyűjteményi Központ, Országos Széchényi Könyvtár Térkép-, Plakát és kisnyomtatványtár*

A korábbi évekhez hasonlóan az ösztöndíjprogram most is tartalmaz két hetet biztosított a résztvevők számára. Az első nap az Országházzal való első ismerkedések jegyében folyt: bemutatkoztak az Országgyűlési Könyvtár és a Múzeum vezetői, valamint a Közgyűjteményi és Közművelődési Igazgatóság egésze. A résztvevők megtekintették az Országházat, annak nevezetes termeit, illetve a koronázási jelvényeket, majd az Országgyűlési Könyvtár történetéről hallottak, illetve a Ghyczy Ignác Kiállítóterben számos értékes műzeális dokumentumot láthattak a kollégák.

A következő két napban bemutakoztak a program ösztöndíjasai és delegáltjai, illetve bővebb szó esett az Országgyűlési Könyvtár Szakreferensi Osztályáról, valamint megismerkedhettek a Gyűjteményszervezési, majd az Olvasószolgálati és Tartalomszolgáltató Osztály tevékenységével is. A folytatásban két nagy budapesti könyvtárat látogattak meg a résztvevők: először a Magyar Tudományos Akadémia könyvtárában hallhattak az intézmény történetéről, állományáról, fel-

adatairól, majd megtekintették a Kézirat-tár és Régi Könyvek Gyűjteményét, valamint a Keleti Gyűjteményt.

Az MTA Könyvtára után a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárban folytatódott a program, ahol az intézmény munkájáról, a hosszú távú stratégiai tervekről hallhattak, majd a Központi Könyvtárban vettek körbe a csapatot. A budapesti látogatások után Egerben, a gyöngyöri Egri Főegyházmegyei Könyvtárral, illetve a Bródy Sándor Könyvtár felújított épületével, valamint gyermekkönyvtárával és az intézmény modern szolgáltatásaival ismerkedtek. Majd Heves vármegyében maradván másnap a gyöngyösi Vachott Sándor Városi Könyvtár olvasói és dolgozói tereibe, raktáraiba pillanthatnak be, illetve az intézmény különleges programjairól hallhattak a résztvevők.

A program második hete az Országos Széchényi Könyvtár megismerésével kezdődött. A résztvevők bebarangolhatták az épületet, hallottak az intézmény történetéről, az OSZK gyűjteménymegőrzési és digitalizálási tevékenységéről, illetve a Könyvtári Intézet munkájáról tudhattak

meg részleteket. A budapesti könyvtárlátogatások a Sapientia Hittudományi Főiskola, valamint a Piarista Rend Magyar Tartományi Központi Könyvtárának megtekintésével folytatódott, az ösztöndíjasok eljutottak továbbá az ELTE Egyetemi Könyvtárába és a FSZEK új, Kerületi Könyvtárába is. A résztvevők az ösztöndíjprogram második felében a Ceglédi Városi Könyvtár működésébe, szolgáltatásaiba is betekintést nyerhettek, majd a Központi Statisztikai Hivatal Könyvtárában tett látogatással zárult a szakmai programok sora.

Az ünnepélyes programzárás alkalmával az ösztöndíjasok és a delegált könyvtárosok elmondhatták tapasztalataikat, érzéseiket, illetve megfogalmazhatták javasolataikat a jövőre nézve, majd elbúcsúztunk egymástól. Minden résztvevőnek köszönjük a programhoz való aktív és lelkes hozzáállást, a fogadó intézményeknek pedig mindazt a munkát, amellyel hozzájárultak a „Könyvtár, ami összeköt” program ismételt sikeréhez.

Maltsik Balázs

Melyik volt az a könyvtárszakmai vagy kulturális élmény, amely a legnagyobb hatással volt Önre a program során, és véleménye szerint hogyan tudná majd a saját munkájában kamatoztatni?

Milyen új szakmai kapcsolatok alakultak ki az ösztöndíjprogram alatt, és hogyan tervezné ezeket fenntartani a jövőben?

Főző Zsófia

Ágcseryői Könyvtár, Ágcseryő, Szlovákia

Nagyon örülök, hogy részt vehettem az ösztöndíjprogramban. Rengeteg új élménnyel és szakmai kapcsolattal lettem gazdagabb, sőt, bízom benne, hogy barátságok is kötődtek. Nagyon inspirálóak voltak számomra a könyvtárlátogatások, mivel én egy kis, egyszemélyes könyvtárban dolgozom, ezért az egri és a ceglédi könyvtárban tapasztaltakat tudom leginkább beépíteni a munkámba. Az egri könyvtárban nagyon tetszettek a falon lévő idézetek és a híres írók-költők képei. Külön élmény volt a gyerekkönyvtár, ahol a „silent book” könyvekkel ismerkedhettünk meg.

Szeretném kiemelni a hasznos szakmai előadásokat is. A lenyűgöző épületek külön könyvtári világot rejtenek. Nagy megtiszteltetésnek érzem, hogy betekintést nyerhettem olyan jelentős könyvtárak életébe, mint az Országgyűlési Könyvtár, az MTA, a FSZEK, az OSZK, az ELTE Egyetemi Könyvtár vagy a KSH könyvtára. Az informatív könyvtártúra mellett hasznos szakmai tanácsokat is hallhattunk, és kérdezhettünk is arról, ami érdekelt.

GÉREŠI ZOLTÁN

Bodrogközi és Ung-vidéki
Közművelődési Intézet Könyvtára,
Királyhelmece,
Szlovákia

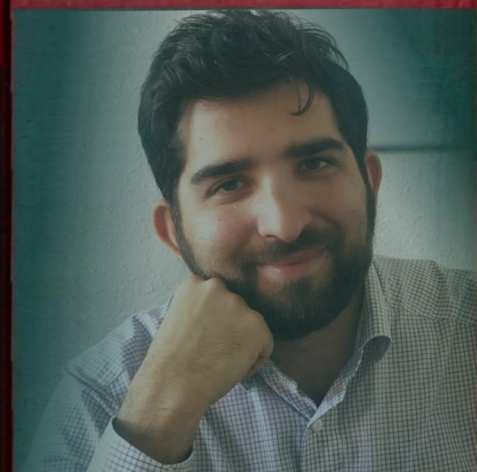

Legmeghatározóbb szakmai élményem az volt, amikor a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár főigazgatója, Kovácsné Koreny Ágnes, a könyvtárunk bemutatásakor világosan és egyértelműen elmondta, hogy az intézmény megfelelő működéséhez mi minden szükségeltetik. Ritkán lát és hall az ember ennyire tapasztalt, céltudatos és lelkes vezetői személyiséget, aki a könyvtári szakma szükségességét és szépségét kiemelve egy nyitott, megújulni képes szervezetet szeretne látni.

Bízom benne, hogy majd tartani tudjuk a kapcsolatot a könyvtáros-kollégákkal és -kollégákkal a jövőben is. A programnak köszönhetően szakmailag is tudtam fejlődni, olyan típusú könyvtárak működésébe is sikerült bepillantnom, melyekben még nem volt szerencsém kipróbálnom magam. Mindezek mellett, úgy gondolom, hogy olyan információkra, szakmai tapasztalatcserékre tettem szert itt-tartózkodásom alatt, amelyeket majd a jövőbeli munkám során kamatoztatni tudok, és az intézményem előnyére válik.

GÖNCZI LÁSZLÓ

Forum Hungaricum Nonprofit Kft.
Digitálisarchívum-fejlesztési Osztálya,
Budapest

Az egyik legmeghatározóbb élményem az MTA KIK Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye volt. Nagyon szeretem az irodalmat, és hihetetlen volt számomra testközelből látni Arany János kapcsos könyvét, az Elbocsátó, szép üzenet kéziratát vagy éppen Az ember tragédiájának manuscryptumát. A kedvenc régi könyvem Abraham Ortelius Theatrum Orbis Terraruma lett, amit három ízben is volt lehetőségünk megcsodálni: az Országgyűlési Könyvtárban, a piarista rend könyvtárában, valamint az ELTE Egyetemi Könyvtár és Levéltárban. Az ösztöndíjprogram révén kiépített kapcsolatok lesznek a leghasznosabbak a munkám számára. Remélem, hogy azokkal a munkatársakkal, akik elől járnak a digitalizációban, kiépülhet egy kölcsönösen gyümölcsöző kapcsolat határon belül és kívül is. A kiépített kapcsolatok által pedig reményeim szerint egy szerződéses együttműködés keretében a Kárpát-medencei kollégákkal együtt dolgozhatunk azon, hogy kiszélesítsük a digitális magyar kulturális örökség megőrzésének lehetőségeit.

Mészáros Anikó

Negyedi Községi Könyvtár,
Negyed, Szlovákia

Szakmai szempontból a legmeghatározóbb élmény az egri Bródy Sándor Könyvtár megismerése volt. Ott annyi ötlettel és tapasztalattal gazdagodtam, amiből bőven tudok meríteni a jövőben. Mivel éppen könyvtárújítás alatt állunk, nagyon jó lehetőség volt betekintést nyerni az egri mellett a Ceglédi Városi Könyvtár életébe is, inspirálódni, ellesni pár tippet: hogy lehet kis helyre több polcot elhelyezni praktikusán, hogyan tehető otthonossá, olvasóbaráttá, kényelmessé egy könyvtár.

A program résztvevőivel – amellett, hogy tapasztalatokat, ötleteket cseréltünk – a jövőbeni kapcsolattartás mellett az együttműködés lehetősége is felmerült. Külön örülök az Országgyűlési Könyvtártól kapott olvasójegyenek, amit otthonról is tudok használni, így a digitalizált dokumentumokhoz is hozzá tudok majd férni, ennek legfőképpen azért örülök, mert szabadidőmben a családfakultatás mellett községünk múltját is kutatom.

Juhász Júlia

„Lucian Blaga”
Központi Egyetemi Könyvtár,
matematika-informatika kari könyvtár,
Kolozsvár, Románia

Kiemelném az Országházat és az Országgyűlési Könyvárat, ami nagy hatással volt rám. Sosem gondoltam volna, hogy egyszer a falai között lehetek, tanulhatok és tapasztalatot szerezhetek a könyvtár osztályainak részletes bemutatása által. Újdonság volt számomra az RFID-rendszer gyorsasága és hatékonysága biztonsági okokból és leltározási eszközként is, valamint elámultam a segítségével készített statisztika pontosságán és gyorsaságán.

Amit otthon hasznosítani tudok:

- Az MTA-ban látott szabadpolcos folyóirat-tárolók feliratozási rendszere
- Informáló színes szórólapok
- Gyöngyösön látott selejt könyvekből ötletes szék és kisasztal felépítése
- Az OGYK raktárában látott deklik, tékák
- Tematikus kiállításokhoz ötletek
- Relaxálósarok kialakítása babzsakkokkal vagy párnákkal

A program részeként ellátogathattam az ELTE TTK kari könyvtárába, ahol megismertem az ottani kollégánót, és remélem, sikerül velük kialakítani a szakmai kapcsolatot.

LŐRINCZ BERNADETT

Bendász István
Görögkatolikus Könyvtár és Levéltár,
Beregszász, Ukrajna

Számomra az egyik legmeghatározóbb élmény az egri Főegyházmegyei Könyvtárban tett látogatás volt.

Hatalmas élmény volt egy ilyen nagy múltú intézmény megtekintése. A sok szakmai előadás és beszélgetés között felemelő érzés volt csak ülni és figyelni az olvasóterem szépségét. A programban megismert könyvtárak közül azonban mindegyiket felsorolhatnám, mert próbáltam mindegyikből legalább egy meghatározó dolgot magammal vinni. A megkötött barátságok, kapcsolatok kialakításában nagy szerepük volt a budapesti könyvtárak delegáltjainak. Örömmel és bátrabban mentünk azokba a könyvtárakba, ahol ők dolgoznak.

Számomra két fontos kapcsolat is született, amelyet majd kamatoztatni tudok a munkahelyemen, mindkettő az OSZK munkatársainak köszönhető. Az egyik ilyen kapcsolat segítségével, reményeim szerint, sikerül majd a Könyvtári Intézetnek egy beregszászi képzést megvalósítania. Készek vagyunk a tanulásra, az ismeretszerzésre és a tapasztalatcserére, amely szakmailag előremozdulást jelent számunkra.

Szönyegi Zsanett

MNMKK Országos Széchényi Könyvtár,
Könyvtári Intézet,
Budapest

A legmeghatározóbb élményeim közé tartozik az MTA Könyvtár Kézirattára vezetőjének bemutatója, aki megmutatta Madách Imre Az ember tragédiájának egy olyan részletét, amiből látszik, hogy miként segítette Arany János a költő munkáját.

Szinte kivétel nélkül mindegyik könyvtárról elmondható – és ez nekem még egy további jó érzés volt –, hogy a könyvtárosok szeretnek a munkahelyükön dolgozni, lehetett érezni a kollégák közötti összhangot, a tiszteletet és azt az együttműködést, amellyel nap mint nap hozzájárulnak ahhoz, hogy az olvasókat a legnagyobb mértékben kiszolgálják. Hálás vagyok a programban eltöltött időért, mert rengeteg kiváló szakembert ismerhettem meg közelebbről, volt, akivel a Könyvtári Intézet képzéseiről beszélgettünk, és emiatt szeretnék kapcsolatban maradni, mert az intézet nyitott a határon túli képzésekre és a kollégák szakmai ismereteinek fejlesztésére. Az Országgyűlési Könyvtárba pedig visszatérek egyetemi gyakorlatom letöltésére.

Horuczi András

MTA Könyvtár és Információs Központ,
Tájékoztatói és Olvasószolgálati Osztály

A legmeghatározóbb élmény az volt számomra, hogy mennyi, a szakterületén kompetens, felkészült és jó előadókészséggel rendelkező kollégával, szakemberrel találkoztam, és az, hogy mennyire barátságosan fogadtak minket minden intézményben. Több könyvtárban is arról kaptunk információt az adott intézmények példáján keresztül, hogy szívós munkával, jó ötletekkel, az olvasói igényeknek, visszajelzéseknek a szolgáltatásokba való beépítésével nemcsak megtartani lehet az eddigi látogatószámot, de növelni is. Pozitív benyomást keltett, hogy a két hét programja a legkisebb fennakadás nélkül valósult meg. Számos hasznos, gyakorlati ötletet gyűjtöttem össze, ilyen például a RapidILL szolgáltatás, amivel az OGYK-ban találkoztam, ott láthattam azt is, hogy az RFID nem pusztán állományvédelemre és a kölcsönzés egyszerűsítésére szolgál, hanem statisztikát is lehet készíteni ez alapján, például az olvasótermi könyvek használatáról.

Gál Attila

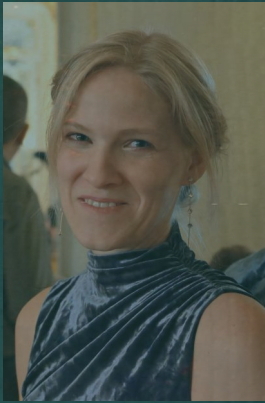
Központi Statisztikai Hivatal Könyvtár,
Olvasószolgálati Főosztály

Talán a legmeghatározóbb az egeri Bródy Sándor Könyvtárban történt látogatásunk volt. Azt gondolom, hogy az ott látott szakmai munka és a vezetői filozófia is abszolút példaértékű és követendő számomra a jövőben. Az egeri kollégák nemcsak elhivatottak, felkészültek és szorgalmasak, de egy olyan légkört teremtettek, amelyben valóban öröm lehet dolgozni nap mint nap. Örülök annak, hogy sikerült személyesebb kapcsolatot is kialakítanunk a programban részt vevő kollégákkal. Azt gondolom, hogy az Egerben látottakat válogatás nélkül érdemes alkalmazni mindenkinek. Különösen a „kézzel nem fogható” dolgokat: az olvasóközpontú szemléletmódot, a tágas és otthonos tereket, a megfelelően gondozott könyvtári állományt, a modern szolgáltatásokat, a kiváló partnerkapcsolatokat, a jó munkahelyi légkört és azt a hihetetlen mértékű elhivatottságot és szakma-szeretetet, amit a kollégáktól láttunk.

Kovács Emese

Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár

Számomra a leghasznosabb szakmai tapasztalatot a különböző könyvtárak beszerzési, katalogizálási, digitalizálási folyamatainak megismerése jelentette.

Kifejezetten hasznos információkat gyűjtöttem az Országgyűlési Könyvtárban a beszerzési és katalogizálási folyamatok bemutatásakor, ahol kötetlenül beszélgetve, egyes folyamatokat pedig a gyakorlatban is bemutatva ismerhettünk meg. A digitalizálás világába pedig az Országos Széchényi Könyvtárban pillanthattunk be, ami azt hiszem, nem csak nekem mutatott be egy teljesen új és érdekfeszítő területet. Véleményem szerint nagyon jó kis csapat állt össze, volt alkalmunk egymást jobban megismerni, elérhetőséget cserélni, illetve a beszélgetéseken kialakult, hogy ki kinek és hogyan tudna a jövőben szakmai segítséget nyújtani. Én több résztvevővel is felvettem a kapcsolatot, hogy a számukra egyik legégetőbb problémában, a határon túli könyvtárakban a magyar nyelvű állomány bővítésében, tudjak, tudjunk segíteni.

Sulics Fruzsina

MNMKK
Országos Széchényi Könyvtár,
Térkép-, Plakát- és
Kisnyomtatványtár

Számomra a vidéki könyvtárakban (Eger, Gyöngyös és Cegléd) tett látogatás volt a legmeghatározóbb. Ezekben az intézményekben nagyon érzékenyen reagálnak az olvasók igényeire, ami megjelenik a szolgáltatásaik minden területén, kezdve az állománygyarapítástól, a különböző könyvtári programokon át egészen olyan apróságokig, mint hogy a ceglédi könyvtárban a látogatás idejére olvasószemüveg is kölcsönözhető.

Különösen érdekes tapasztalat volt arról hallani, hogy milyen problémákkal küzdenek a határon túli magyar könyvtárosok. A Felvidékről érkezett kollégák közül ketten egyedül működtetik településük könyvtárát, és komoly nehézségekbe ütközik számukra az állomány gyarapítása, így külön öröm volt számomra, hogy az OSZK-ban tett látogatás alkalmával sikerült őket összekötni a Gyűjteményszervezési Főosztály munkatársaival, így a nemzetközi csere révén támogathatjuk őket további munkájukban.

LACZKÓ BENCE

Országgyűlési Könyvtár,
Szakreferensi Osztály

A legfontosabbnak a vidéki könyvtárak meglátogatását éreztem. Egyrészt ezek méretben és tevékenységi körben közelebb állnak azokhoz a könyvtárakhoz, amelyekből a határon túli kollégák érkeztek, másrészt pedig a külfönből jövők a legritkább esetben jutnak el szervezés és segítség nélkül a fővárosra és nagyobb megyeszékhelyeken kívüli könyvtárakba. A nagyobb, fővárosi könyvtárak meglátogatása pedig az állománygyarapítás, a dokumentumok áramlásába való esetleges bekapcsolódás lehetőségét ígéri a számukra. A program alatt a legtöbb időt a határon túli ösztöndíjasokkal töltöttem, elsősorban az ő esetükben számított a kapcsolat aktív fennmaradására.

Úgy gondolom, hogy egy nagyobb budapesti szakkönyvtár tájékoztató könyvtárosaként inkább én leszek az, aki segítséget tud majd számukra nyújtani kutatásban, gyűjteményszervezésben, mindennapi gyakorlati kérdésekben. A személyes kapcsolat fenntartását az összmagyar szervezésű könyvtárszakmai események is segítik.

**Összeállította:
Szüts Etele – Villám Judit**

Hogyan alakítják át a közgyűjtemények a szolgáltatásaikat a digitális bölcsészet eszközeinek és módszereinek használatával?

Mi a feladata egy digitális bölcsésznek a könyvtári környezetben, hogyan integrálódik a digitális bölcsészeti munka a könyvtárak napi tevékenységeibe, és milyen speciális készségekre van szükség ehhez a területhez?

A válasz elején mindenképp szólni kell egy olyan tudományterületről, a humáninformatikáról, melyet magam is művelek, s amely ezernyi szálal kapcsolódik a digitális bölcsészethez, határaiik sok esetben igen képlékenyek, sőt, önkényesek. Napjaink könyvtári munkatársa digitális bölcsész vagy humáninformatikus is lehet, akár egyszerre mindkettő. Az egyik esetben végezhet webarchiválást, digitális szövegkiadásokat készíthet elő, az intézmény által birtokolt digitális vagy digitalizált szövegtárakon különféle, "távlati" elemzéseket futtathat, látványos vizualizációkkal teheti fogyaszthatóbbá a nagy adathalmazokat, vagy épp művek és címeik hatalmas, hiteles és adatgazdag tudástárát alkothatja meg. A humáninformatikus kevésbé van otthon az irodalom- vagy a nyelvtudomány területén, ami a digitális bölcsész "alapkészletének" része. Munkájának jelentős része az intézményi metaadatok körül forog: karbantartásukkal, szabványosságukkal, átalakításukkal és közzétételükkel foglalkozik. Tudását gyűjteménykezelő rendszerek és más elektronikus közgyűjteményi szolgáltatások, például discovery-felületek üzemeltetésében is jól használhatja. Tájékozottsága kiterjed a legkülönbözőbb közgyűjteményi metaadat-formátumokra, konverziós lehetőségeikre és a hazai, illetve nemzetközi (!) szoftvermegoldásokra.

Az informatikai technológia és kisebb részben az elméleti háttér módosulása, változása napjainkban is folyamatosan zajlik. Az entitásalapú forrásleírás, a webarchiválás, a szemantikusweb-technológia vagy éppen a mesterséges intelligencia alkalmazási megoldásai egyre nagyobb teret kérnek, amelyek régi gyakorlataink felülírását, vagy bevált módszereink finomítását is elhozhatják.

Hubay Miklós
MNMKK
Petőfi Irodalmi Múzeum

A digitális bölcsész feladata a könyvtári környezetben rendkívül szerteágazó, átfogóan talán a következőképpen fogalmazható meg: digitális eszközök és módszerek integrálása a könyvtári gyakorlatokba, digitális tartalmak létrehozása és kezelése. Ide tartozik a digitális adatbázisok, archívumok kialakítása, folyamatos bővítése, a munkafolyamatok minél magasabb fokú gépi automatizálása, online szolgáltatások, platformok fejlesztése, tömeges digitalizáció támogatása, kutatástámogatás, ismeretterjesztés, oktatás digitális bölcsészeti eszközök használatával. A közgyűjteményekben már nemcsak digitalizált, hanem eleve digitálisan született (born digital) tartalmakkal is számolnunk kell (kéziratok, fotók stb.), sőt ide kapcsolhatjuk a webarchiválás monumentális feladatát is.

Hogy mit kell egy digitális bölcsésznek mindezekhez tudnia? Ismernie és használnia kell a területhez kapcsolódó legújabb informatikai eszközöket, követnie kell a nap mint nap változó és fejlődő elméleteket, tendenciákat, s szintén alapvető fontosságú, hogy erős humán tudományos alapokkal rendelkezzen. A digitális bölcsész tehát egyfajta keverék kutya, akinek feladata, hogy a hagyományos bölcsészet tiszteletben tartása mellett újabb, modern eszközöket, eljárásokat, lehetőségeket fedezzen fel és vezessen be a bölcsészettudományokba, ezzel nemcsak az eddig megválaszolatlan kérdésekre feleletet adva, hanem egyben új kérdéseket is feltéve. Emellett a bölcsészet néha megfoghatatlan és szabadon szárnyaló világot összeillessze az informatika szigorúan következetes menetelésével, kihasználva mindkettő előnyeit. S mindez már túlmutat a bölcsészeten: valójában ez a kultúra, a művészet, a tudomány, az információ új utakra terelése, az emberrel való merőben új viszonyának megmutatkozása.

Mihály Eszter
MNMKK OSZK
Digitális Bölcsészeti Központ

A közgyűjteményi tartalomszolgáltatásba megérkezett a digitális bölcsészet diszciplínája. Ahhoz, hogy az átalakulás perspektíváját értsük, pillantsunk rá az idáig vezető evolúcióra. A számítógépes eljárások hajnala az analóg nyilvántartások adatbázisba rögzítése, később a katalógusok elérhetővé tétele következett a felhasználók számára offline környezetben, és az internet elterjedésével online publikáltuk is azokat. A fejlődés következő lépését az integrált szolgáltatások jelentették (pl. discovery). A tartalomszolgáltatás mérföldkövei a metaadatok mellett a digitalizált objektumok közzététele képként, majd az elektronikus könyvtárak, ahol teljes szövegű tartalomszolgáltatás valósult meg, de még kézzel rögzített vagy hagyományos OCR eljárással felismertetett módon rögzítve.

Ezt haladják meg a digitális bölcsészeti eljárásokkal feldolgozott és publikált szolgáltatások. Gyűjteményeink közzétételének új tárháza nyílt meg nagy tömegű szövegtárak intelligens szolgáltatásokban való megjelenésével. Az adatfeldolgozás során ebbe a körbe tartoznak az automatikus kézírás-felismerés (HTR), a digitális filológia tudományos forrásközlései, az adatvizualizációk, a korábban is használt optikai karakterfelismerés (OCR) jelentős minőségjavítása MI modellekkel, a metaadat-kinyerés automatikus eljárásokkal (NER) és a szintén MI alapú entitásjegyzés. Kutatástámogatási területen is nagy lehetőségeink vannak az adatgazdagításra különböző szabály- és modellalapú eljárások alkalmazásával. És még előttünk áll a Retrieval-augmented generation (RAG) – természetes nyelvi kutatástámogatási eszköz bevezetése közgyűjteményi területen is.

Bánki Zsolt
Magyar Nemzeti Levéltár

A digitális médium társadalmi penetrációjának radikális növekedése, amely újabb és újabb hullámok formájában ér el bennünket, amelyeket már-már a lökéshullámok intenzitásával élünk meg, a digitális bölcsészetnek és a gyűjteményi praxissoknak a közeledésével jár együtt. A célok ugyanakkor eltérőek, még akkor is, ha az eszközök hasonlóak: az előbbi a módszertanok – gyakran homályban maradó – működésének, hatásainak feltárásában, reflexív elemzésében és továbbfejlesztésében érdekelt (ezt takarja (!) az "unblackboxing" új keletű fogalma), az utóbbi ezzel szemben a gyűjteményi anyagok széles körű, tömeges digitális közzétételében érdekelt. Ha a digitális tudós célja a reflektált, elemző "távolsági olvasás", addig a közgyűjteményi szakember célja a távolsági olvasásra alkalmas anyagok magas minőségű előállítására. Látunk persze példákat arra, hogy digitális könyvtárak egyes digitális bölcsészeti eszközöket integrálnak a szolgáltatásukba (ilyen kísérlet a Gale Digital Scholar Lab), de a kutató jó esetben tartózkodik az ilyen, rejtett algoritmusokara épülő eszközök felhasználásától. Vannak ugyanakkor olyan területek, ahol a legkomplexebb gyakorlatok gyűjteményi közegből származnak, ilyen terület az OSZK-ban is magas szinten művelt web-archiválás és a digitálisan született, anyagok, hagyatékok feldolgozásának komplex folyamatrendszere. De visszatérve a legutóbbi "lökéshullámhoz": a generatív MI megjelenése a digitális tudóst és a közgyűjteményi szakembert egyaránt új helyzet elé állítja. A feketé doboz jóval mélyebb, mint a korábbi digitális módszertanok esetében, reflexiója ennek megfelelően sokkal nehezebb, azt gondolom, kreatív és kritikai felhasználása mindkét területen az egyik legfontosabb készség és tudás lesz a közeli jövőben.

Palkó Gábor
ELTE BTK
Digitális Bölcsészet Tanszék

A közgyűjtemények digitális átállásával egyre inkább elvárás, hogy a memóriaintézmények anyagaikat digitális formában tegyék közzé és adatbázisokat használjanak és építsenek. Ezáltal a digitális filológia, amely digitális tudományos szövegkiadások készítésére vállalkozik, elsősorban kutatók számára, és a közgyűjteményi munka, ahol a gyűjteményi anyagok tömeges digitalizálása a cél, átfedésbe kerül. A digitális filológia területén az elmúlt évtizedekben a jelölőnyelvi átíratok készítése, azon belül a Text Encoding Initiative (TEI) ajánlás felhasználása egyeduralmukodóvá vált. A TEI-t eredetileg bölcsész-kutatók bölcsész-kutatások támogatására és sztenderdizálására hozták létre, de, nemzetközi jó gyakorlatokat követve (pl. a Deutsches Textarchiv), már Magyarországon is léteznek közgyűjtemények által kiadott forráskiadások jelölőnyelvi átíratban – ebben például az OSZK Digitális Bölcsészeti Központja élén jár. Ha dokumentumokat, legyenek azok kéziratok, kódexek vagy akár modern kiadások, jelölőnyelvi átíratban teszünk közzé, lehetővé válik azok egységes, intézményeken és szolgáltatásokon átívelő kereshetősége és összevetése, illetve a dokumentumok tudományos célú, számítógéppel történő feldolgozása. Ugyanakkor kevés példát látunk még rá, hogy a szöveget nyers adatként tegyék közzé, ami elengedhetetlen a gépi feldolgozás, a "távolsági olvasás" gyakorlásához. A másik terület, amelyben a közgyűjteményeknek kiemelt feladatuk van, az az adatok közzététele a szemantikus webben (ittthon a Petőfi Irodalmi Múzeumban láthatunk erre példát). A szemantikus web, az adatok nyílt és egységes szintaxisú hálózata lehetővé teszi a különböző adatterekben való együttes keresést, illetve digitális kulturális örökség objektumok szemantikus leírását.

Fellegi Zsófia

HUN-REN Bölcsészettudományi Központ
Irodalomtudományi Intézet

Összeállította:
Szűts Etele

A Szerb Matica Könyvtára

A Szerb Matica Könyvtára, ma Szerbia második nemzeti könyvtára, 1826. február 16-án jött létre Pesten, az anyaintézménye, a Szerb Matica – Matica srpska irodalmi, tudós és közművelődési társaság megalakításával egy időben. Megalakulásában két körülmény játszott közre: a Magyar Tudós Társaság létrejötte és a Serbske letopisi (magyarul Szerb évkönyv, a későbbiekben Letopis Matice srpske), európai viszonylatban is legrégebbi, folyamatosan megjelenő irodalmi és tudományos folyóirat kiadása, amely idén ünnepli fennállásának kétszázadik évfordulóját. Alapítóinak, Jovan Hadžićnak (írói nevén Miloš Svetićnek) és hat tehetősebb pesti szerb kereskedőnek az alapítólevélben megfogalmazott szándéka a szerb nemzet irodalmának és művelődésének terjesztése volt.

A Szerb Matica működésének első szakaszában könyv- és folyóirat-kiadással, valamint irodalmi pályadíjak kitűzésével foglalkozott. A fordulópontot Sava Tekelija Popović (Tököly-Popovics Száva, 1761–1842), az első szerb jogtudor, a szerb nép nagy jótevője, elnökké választása jelentette 1838-ban. Ő közművelődési központtá, tudós társasággá igyekezett fejleszteni a Szerb Maticát, de külön gondot viselt a Pesten tanuló tehetséges, de szegény szerb fiatalokról is, akik számára a valamikori Grün Baum (ma Veres Pálné) utcában nevelőintézetet hozott létre, a Tökölyánomot. A Szerb Matica és annak könyvtára is ebben az épületben kapott elhelyezést, és Tököly-Popovics Száva a nagyközönség számára ebben a korszerű és tekintélyes

diákotthonban nyitotta meg a korabeli szerb bibliotéka kapuit 1838. augusztus 26-án.

Cserekapcsolatait a könyvtár már létezésének kezdeti időszakában építeni kezdte. Alapfeladatának teljesítése, azaz a saját kiadványainak terjesztése érdekében megküldte kora ismertebb könyvtárainak, elsőként a pesti Nemzeti Múzeum Könyvtárának, 1830. január 14-én, a Letopis első 20 számát és saját kiadású irodalmi termékeinek 5 kötetét, köztük Milovan Vidaković (1770–1841) művét, aki a szerb polgári olvasóközönség köreiből szentimentális regényeivel szerzett hírnevet, továbbá Jovan Sterija Popović (1806–1856) alkotásait, aki a későbbiekben válik majd a szerb vígjátékírás klasszikusává.

Ugyancsak 1830-ban a Matica külkapcsolatot alakított ki még a bécsi császári könyvtárral, a Prágai Nemzeti Könyvtárral és a szentpétervári cári tudományos akadémiaival. Cserekapcsolatainak révén, valamint az egyéni könyvajándékozásoknak köszönhetően, megkezdődött állományának gyarapodása.

A Szerb Matica 1864-ben Újvidékre költözött, s azóta is itt fejt ki szerzőgazdát és gazdag mű-

velődési tevékenységét. A vázolt időszakban – a könyvajándékozások mellett – a könyvtár vásárlás és előfizetés révén is állandóan bővítette állományát. Rendszeresen megkapta a különböző külföldi tudományos akadémiák, egyetemek, irodalmi társaságok és folyóirat-szerkesztőségek kiadványait. Ezek a publikációk többnyire szláv nyelvterületről, de más európai országokból, így Magyarországról is érkeztek. A Szerb Matica az első ajándék könyvcsomagot Atanasije Stojkovićtól kapta 1832-ben, de az első igazán nagy magánkönyvtárak, Platon Atanacković, újvidéki pravoszláv püspök és Tököly-Popovics Száva, a Matica első elnöke révén kerültek a birtokába. A korabeli könyvajándékozók sorába tartoztak még: Vuk Karadžić, a szerb kultúra kiemelkedő

alakja és jeles nyelvújító, II. Petar Petrović Njegoš montenegrói költőfejedelem, a híres Petőfi- és Arany-fordító Jovan Jovanović Zmaj és sokan mások.

A Szerb Matica mindkét világháború alatt zárva tartotta kapuit, s ennek köszönhetően állománya megőrződött az utókor számára.

A második világháború után, 1945 végén Budapestről visszakerült Újvidékre Tököly-Popovics Száva és a Tökölyanum könyvtára. Két évvel később az újvidéki Szerb Pravosláv Nagygimnázium könyvtára került az állományába, majd még ugyanabban az évben Vasa Stajić (1878–1947) irodalmárnak, politikusnak, a Matica titkárnak s későbbi elnökének a könyvtára is az övé lett. Mindezen gyarapodások révén a magyar könyvállományt illetően is tetemes gyarapodás következett be.

1948-tól a Matica srpska Könyvtára szerbiai köteles példányra jogosult. Lényeges fordulópont az intézmény életében 1958-ban következett be, amikor is a könyvtár a Szerb Maticából kiválva önállósult. Az 1960-tól működő Újvidéki Egyetem egyetemi könyvtári funkcióit is ellátta. 1965-től köteles példányt kapott az akkori ország (Jugoszlávia) egész területéről. A 80-as évek végéig a könyvtár az állományában levő kiadványok bibliográfiai adatait katalóguscédulákon tette elérhetővé az olvasók számára, de 1989-ben a hagyományos cédulakatalógusokat lezárták és a munkafolyamatokat gépe-

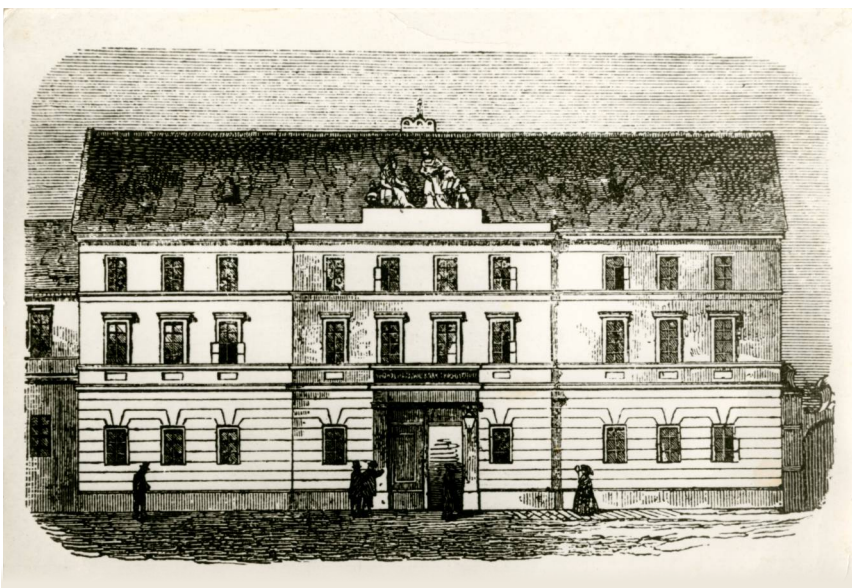
sítették. Az 1990-es években bekövetkezett történelmi változásokat követően – a belgrádi Szerb Nemzeti Könyvtár mellett – Szerbia második nemzeti könyvtáraként tartják számon.

A Szerb Matica Könyvtárában (és még 265 szerbiai könyvtárban) a maribori IZUM informatikai cég által kifejlesztett könyvtári integrált rendszer részeként működtetett *elektronikus katalógus* használatos. Belépni e katalógusba a könyvtár honlapjáról lehet: www.bms.rs

A Matica srpska Könyvtára sikeresen kapcsolja össze gazdag hagyományait a modern információs kor követelményeivel és szükségleteivel. A könyvtári munkafolyamatok teljes automatizálásával eleget tett minden korszerű elvárásnak, hogy küldetését sikeresen végezhesse. Amikor 2003-ban létrejött a könyvtárak közötti kölcsönös (osztott) katalogizálás, a Matica srpska Könyvtára elektronikus katalógusa a Szerbiai Virtuális Könyvtár alap- és többségi részévé vált. 2008-ban már egymillió bejegyzés szerepelt az elektronikus katalógusában, ma pedig már Szerbia legnagyobb elektronikus katalógusbázisát tudhatja magáénak, amely több mint 1 600 000 könyvtári egységet számlál. 2008-ban megkezdődött a könyvkölcsönzés automatizálása, 2012-től pedig lehetővé vált a kiadványok elektronikus megrendelése is.

„A Szerb Matica mindkét világháború alatt zárva tartotta kapuit, s ennek köszönhetően állománya megőrződött az utókor számára ”

2011-ben a Szerb Matica Könyvtárban megkezdődött az állományban levő publikációk digitalizálása. A honlapon elérhető link segítségével beléphetünk a virtuális kiadványok világába. Jelenleg a digitális könyvtár több mint 35 000 monografikus és időszaki kiadványt tartalmaz (összesen több mint 1 900 000 digitális képkockával). A digitalizált mássolatok több kulcskérdés alapján is visszakereshetőek. Mindegyikük kapcsolódik a könyvtár elektronikus adatbázisában található rekordokhoz, és részei a szerbiai könyvtári integrált rendszerben működő közös katalógusnak. A modern kor elvárásainak megfelelően említsük meg, hogy a könyvtár Facebook-oldala, amely 2014-ben nyílt meg, www.bms.rs honlapon látható Facebook-ikonra kattintva érhető el. Fontos kiemelnünk, hogy a vakok és gyengénlátók számára készült kiadványok használatához szükséges eszközöket 2016-tól biztosították. A *kérdezd a könyvtárost* szolgáltatás beindítása 2019-ben fontos mérföldkő volt a könyvtár felhasználóbarát tevékenységeinek sorozatában. Ezt a célt szolgálja

a könyvtár 2021-ben indított *Instagram-oldala* és *YouTube-csatornája* is.

A Szerb Matica Könyvtárának állománya jelenleg mintegy 4 millió publikációval rendelkezik több mint 130 nyelven, amelyeket 7 olvasóteremben vehet kézbe a felhasználó. Ezek között 1,6 millióra tehető a könyvek száma, ebből megközelítőleg 60 ezer a magyar nyelvű. Az állományban levő időszaki kiadványok számadatai a következők: 43 ezer címszónak több százéves évfolyama sorakozik a polcokon, ebből a magyar nyelven megjelentetett periodikumanyag 2175 címszóból áll (ebből 1222 magyarországi és 834 vajdasági). A Különgyűjtemények Tárához (a Szerb Matica Könyvtárában ide soroljuk a térképeket, a művészeti és grafikai gyűjteményt, a plakátokat, a zenei részleg anyagát, az aprónyomatványokat stb.) tartozó dokumentumok tételszáma messze meghaladja a félmilliót, s ezek között számos magyar, illetve magyar vonatkozású publikáció is helyet kapott.

A régi és ritka könyvek, időszaki kiadványok gyűjteményé formálásáról már a könyvtár megalapításától kezdve gondoskodtak, s ez a törekvés az elmúlt majdnem kétszáz év alatt is mindig időszerű maradt. A Matica világviszonylatban is a leggazdagabb szerb, cirill betűs, kéziratos könyvállománnyal, valamint a régi és ritka szerb nyomtatott könyvek leggazdagabb gyűjteményével rendelkezik. Az adatbázisában több tízezer régi és ritka könyvnek, időszaki kiadványnak, valamint a

letéti könyvtárak példányainak a leírása található. A 712 kéziratos könyv (ebből 496 cirill betűs), 41 ősnymtatvány, 500-nál is több XVIII. századi szerb könyv adatai mellett személyi könyvtárak és a hat és fél ezer kötetes Tökölánum Könyvtárának katalogizált állománya is a könyvtár szerves részét képezi. Az utóbbi gyűjtemény több mint 800 magyar nyelvű művet tartalmaz! A XVI–XIX. századi szerb könyvritkaságok adatai csakúgy a rendszer memóriájába kerültek, mint a vázolt időszakban kiadott más nyelvű köteteké, melyek közül 5 XVII. századi, 144 pedig XVIII. századi magyar nyelvű könyv.

A Maticában őrzött legősibb kódex, a XIII. századból származó Matičin Apostol, az újszövetségi kánonnak az apostolok cselekedeteit szemléltető, legrégebb ósláv nyelvű, hercegovinai származású könyve. A nyolcszáz éves kódex földrajzi és időbeni eredetére mindössze egy lapszéli jegyzet utal. Patinás szövegét szerb szerkesztésű ósláv nyelven, fekete és piros tintával írták. A legrégebb magyar nyelvű műkincs az első teljes katolikus magyar Biblia-fordítás, a Káldi György nevével fémjelzett, 1626-os, bécsi nyomtatású Ó- és Újszövetség. A Maticának két restaurált példánya is van e Szent Bibliából, az egyiknél meg lehetett őrizni az eredeti kötést, a másikkal viszont el kellett távolítani az igen sérült kötéstáblákat.

A nemzeti könyvtári státusszal együtt járó kötelességpéldány-szolgáltatás és a nagy jelentőségű könyvajándékozások mellett a

nemzetközi kiadványcsere is jelentős forrása az állománygyarapításnak. A Szerb Matica Könyvtára 54 ország mintegy 320 intézményével létesített cserekapcsolatot. A magyarországi könyvtárakkal is évek hosszú során gyümölcsöző együttműködést folytat. Cserepartnerei közé tartozik az Országos Széchényi Könyvtár, a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára, a budapesti Egyetemi Könyvtár és Levéltár, a Debreceni Egyetem, Egyetemi és Nemzeti Könyvtár, a Szegedi Tudományegyetem Szláv Tanszéke, a budapesti Szerb Intézet, a Szerb Országos Önkormányzat, valamint több más magyarországi intézmény.

Heinermann Péter

„A Szerb Matica Könyvtárának állománya jelenleg mintegy 4 millió publikációval rendelkezik több mint 130 nyelven, amelyeket 7 olvasóteremben vehet kézbe a felhasználó”

„A jövő könyvtára”

Magyar könyvtárosok nemzetközi együttműködése
szakmai konferencia – 2024

Idén hatodik alkalommal került sor a Székelyudvarhelyen megrendezett szakmai találkozóra, amelynek célja minden évben elsősorban a kapcsolatteremtés, -építés és -fenntartás. A Székelyudvarhelyi Városi Könyvtár által meghirdetett eseményre a szakmai fejlődés lehetősége vonzza a résztvevőket, ugyanakkor legalább annyira profitálhatnak a kialakuló kapcsolatokból, mint az előadásokon elhangzottakból. Ez az egyik óriási vonzása a rendezvénynek, ezért éri meg újra és újra megszervezni, a találkozások hosszú távú eredménye miatt.

A konferenciáinknak általában nincsen központi témája, inkább olyan előadásokat próbálunk elhozni, amelyek a közkönyvtárakban dolgozókat érdekelhetik, hiszen a résztvevőink zöme innen érkezik, de találhatnak az érdeklődési körüknek megfelelő azokat is, akik például iskolakönyvtárból vagy nagyobb intézményekből látogatnak el hozzánk.

Ebben az évben Bujdosóné dr. Dani Erzsébetnek, a kecskeméti Katona József Könyvtár igazgatójának előadásával indítottunk, aki egy folyamatban lévő kutatási

projektről számolt be *Könyves véleményvezérek a könyvtárban? Avagy a könyves influenszerek és a közkönyvtárak olvasásnépszerűsítő tevékenységének lehetséges metszéspontjai* címmel. A kutatásban arra voltak kíváncsiak, hogy a könyvtárak olvasásnépszerűsítő tevékenységei milyen állapotban vannak, és hogyan tudnak alkalmazkodni az influenszerek világához. Ehhez könyvtárvezetőket és könyves véleményvezéreket interjúoltak meg, a kutatási eredményeket pedig közvetlenül a konferencia előtt kapták meg, így annak kiértékelése még hátravan.

Fontosnak tartjuk, hogy mindig legyen gyermekfoglalkozásokkal kapcsolatos téma, így hívtuk meg idén Lovas-Szabó Kittit, aki korábban az egri Bródy Sándor Könyvtár munkatársa volt, most pedig az *a.lapozó meseklub* vezetője, és különböző workshopokat tart gyerekeknek és családoknak. Az ő „specialitása” a silent book-okra avagy csendes könyvekre épülő tevékenység, ahol a szöveg nélküli, csupán illusztrációkkal elmesélt történet közös felfedezése után kézművesalkotások által dolgozzák fel az élményeket. Az előadásból kiderült, hogy ez a típusú foglalkozás nagyban hozzájárul a gyermekek fantáziájának kibontakozásához, fejleszti az önbizalmat és a kreativitást, önálló gondolkodásra és a gondolatok kifejezésére készlet. Remek lehetőséget teremt egy különleges tevékenység megvalósításához akár közkönyvtárakban, akár az iskolai könyvtárakban, ezt pedig élesben is kipróbálhatták a kollégák a konferencia másnapján, amikor Lovas-Szabó Kitti egy műhelyfoglalkozás keretében bemutatta a silent bookok varázslatos világát.

Lenni vagy nem lenni? Avagy mit vár el a fenntartó a könyvtáraktól? címmel Bíró Barna Botond, Hargita Megye Tanácsának elnöke tartott előadást, akit arra kérünk fel, hogy fejtse ki, mi az alapja a könyvtárak és azok fenntartói, vagyis az önkormányzatok közötti jó viszonyának. Mint kiderült, a Székelyudvarhelyi Városi Könyvtár jó utakon jár ennek a jó kapcsolatnak a fenntartásában, ugyanis az elvárás mindig az, hogy az intézmény kiszolgálja a lakosságot, méghozzá olyan módon, ami mindannyiunk érdekeit helyezi előtérbe. Minél több aktivitást várnak el, minél magasabb szinten, és bár a kulturális intézmények nem tartoznak a fenntartók elsődleges szempontjai közé, amikor a költségvetést tervezik, mindenképpen figyelnek és felfigyelnek a tevékenységeinkre. Érdemes tehát minél aktívabbnak lenni, a lehető legszélesebb közösségi körben, a minél hatékonyabb támogatottság érdekében. Bíró Barna hangsúlyozta, hogy a könyvtárak a helyi közösségek kulturális pillérei kell, hogy legyenek, és fontos megtalálniuk azt az identitást, ami a most felnövő generációk kultúrafogyasztási szokásaihoz igazodik oly módon, hogy azokat megfelelő módon tudja kiszolgálni.

Bár a nemzetközi jellege a szakmai találkozáson leginkább a Kárpát-medencére vonatkozik, minden évben meghívunk egy kollégát ennek határain túlról is annak érdekében, hogy a látókörünket tágítsuk, kitekinthessünk abból a közegekből, amely gyakran elég specifikus a magyar identitással rendelkező intézményeink körében. Merel Kuitert Hollandiából, a NOBB (Libraries of Noord-Oost Brabant) könyvtári rendszerből csatlakozott hozzánk, és online tartotta meg előadását, amelynek

a *Programming for and with young adults* címet adta. Azért kértük fel ennek a beszámolóknak a megtartására, mert a fiatal felnőttek generációja az, amelyik a legkevésbé látogatja a könyvtárakat világszerte, és kíváncsiak voltunk azokra a megoldásokra, amikkel becsalogatják a fiatalokat az intézményeikbe. Mint kiderült, bevonják őket a foglalkozásaik megtervezésébe a kitalálástól kezdve a megvalósításon át az élmények elemzéséig, figyelembe véve elsősorban az ő igényeiket. Eredményesnek bizonyult náluk ez a módszer, és mindenképpen érdemes fontolóra venni, bevonni a fiatalokat a könyvtár vérkeringésébe, friss perspektívát szerezni általuk.

Kovácsné Koreny Ágnes, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár főigazgatója a 2024-es Közkönyvtári börséről számolt be, röviden bemutatva a nyertes pályázó könyvtárakat és azokat a projekteket, amelyekkel ezek pályáztak. Sok érdekes újdonságot láthattunk a különböző kategóriákban induló programokról, ráadásul egy nagy részükről plakátkiállítás is készült, amit kifüggesztettünk, így az előadások után meg lehetett tekinteni a könyvtárban. Minden évben lehetőséget biztosítunk az erdélyi könyvtáraknak is a bemutatkozásra. Ezúttal Agyagási Hajnal, a Maros Megyei Könyvtár osztályvezetője és Lázok Klára, a marosvásárhelyi Teleki-Bolyai Könyvtár osztályvezető munkatársa a saját tevékenységeiről tájékoztatta a résztvevőket.

A konferencia másnapján kerekasztal-beszélgetések formájában folytatódott az előadások kiértékelése. Ez a forma lehetőséget teremt arra, hogy interaktívabb

módon lehessen átbeszélni az előző nap hallottakat, látottakat.

A konferenciát záró plenáris ülés és közös étkezés után a résztvevők ezúttal a Madarasi Hargitára látogathattak el, amely a székelyek szent hegyének számít csodálatos természeti adottságai révén.

A könyvtárunk által rendezett Nyitott könyvek éjszakája szintén egy olyan lehetőség, amely által a kollégák betekintést kaphatnak széles körű tevékenységeinkről, eltölthetnek egy mozgalmas estét, sőt becsatlakozhatnak a saját foglalkozásaikkal is. Így történt ez idén is, amikor a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárból érkező kollégák különböző programokat tartottak a könyvtárba betérő érdeklődőknek, gyermekeknek, felnőtteknek egyaránt. Talán ez az egyik legnagyobb hozama a konferenciának és az általa kialakított kapcsolatoknak, az együttműködés jeles példája, ráadásul kölcsönös is, ugyanis könyvtárunk munkatársai novemberben majd Budapesten tartanak foglalkozásokat az FSZEK családi rendezvényén.

A találkozók egyik alapgondolata a generációk közti különbség kulcsfontossága volt a jövő könyvtárának perspektívájában. Több előadásban elhangzott, mennyire fontos közelíteni a különböző generációk közötti távolságot, megpróbálni áthidalni és közös nevezőre hozni az érdekeket. A könyv nagyon régóta a tudás és

„A találkozók egyik alapgondolata a generációk közti különbség kulcsfontossága volt a jövő könyvtárának perspektívájában.”

a kultúra forrásának számít, az információ átadásának elsődleges kútfője volt hosszú időn keresztül, ez azonban megváltozott az elmúlt évtizedekben, amivel meg kell próbálnunk lépést tartani úgy, hogy megőrizzük a könyvtárak legfontosabb szerepét, a tudás és az információ közvetítését.

A funkcionalitása is megváltozott a könyvtáraknak, fontos, hogy közösségi térként is szolgáljon, közösségi élményt nyújtson, és szervező erőként hasson az adott közösségen belül. Mindezen megváltozott körülmények halmazában a könyvtáros a közös nevező, ő a kapocs, ő az, akinek minduntalan meg kell újulnia, és lehetőségeihez mérten meg kell újítania az őt körülvevő teret, olyan atmoszférát teremtve, ahová kicsik és nagyok szívesen betérnek, igénylik és használják a könyvtár nyújtotta lehetőségeket.

Gálovits Rózsa

Fotók: SZMKE

A papírtól a könyvig workshop résztvevői Komáromban

Képzésekben dús évet zárt a Szlovákiai Magyar Könyvtárosok Egyesülete

A Szlovákiai Magyar Könyvtárosok Egyesülete (SZMKE) ismét egy képzésekben, rendezvényekben gazdag évet tudhat maga mögött. Az egyesület idén ünnepelte megalakulásának 25. évfordulóját, s elmondható, hogy sikerült méltóképpen megünnepelni ezt a negyed évszázadot.

Az év elején tisztújító közgyűlést tartottak, amelyen újra megválasztották elnöknek Tegdes Egyházi Dórárt, alelnöknek Pethő Andreát. A gazdasági referens maradt Fabó Mária, a titkár Roncz Melinda. További elnökségi tagok: Kocskovics Reczai Lilla, Molnár Kantner Éva, Páldi Tímea, Smidt Veronika.

Februárban a Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetségével való együttműködésben egy képzéssorozatot indítottak az iskolai könyvtárosok, pedagógusok részére. Az első alkalom Komáromban valósult meg. Októberben zajlott a második képzés Rimaszombatban, a harmadik pedig Rozsnyón. Az egynapos képzés fókuszában az iskolai könyvtári terek voltak. Dömösdy Andrea, az ELTE könyvtárosa, Fülöp Éva, a kassai Márai Sándor Alapiskola és Gimnázium könyvtárosa, valamint Tegdes Egyházi Dóra, az SZMKE elnöke, az RCPU Rožňava mentora voltak a továbbképzés lektorai. A szakmai iskoláztatás a Kisebbségi Kulturális Alap Olvasás 24 című projektjének keretében valósult meg.

A Fond na podporu umenia támogatásával májusban Rimaszombatban a Matej Hrebenda Könyvtárban, októberben pedig a komáromi Szinnyei József Könyvtárban valósult meg továbbképzés. Az Od papiera ku knihe projekt keretében kétszer két napos képzésen ismerkedhettek a szakmai résztvevők a papírmárványozás, a könyvkötészet és a papírrestaurálás gyakorlatával. A képzések lektorai Gönczi Péter könyv- és papírrestaurátor és Vincze Petronella könyvkötő voltak. A CEIBA cég termékbemutatót tartott a résztvevőknek.

A nyár folyamán a nemzetközi kapcsolatépítésé volt a főszerep. Június 2–3-án Csongrádon a Kárpát-medencei konferencián az egyesület hét tagja vett részt. Július 17–20. között Szegeden zajlott a Magyar Könyvtárosok Egyesületének vándorgyűlése. Tegdes Egyházi Dóra vezette azt a kerekasztal-beszélgetést, amely a határon túli szervezetek szekciójának programja volt. A beszélgetés résztvevői: Bednárik Prokec Zita (Juhász Erzsébet

Könyvtár, Topolya); Bodnár Róbert (Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár, digitális műhely); Kovács Eszter (Romániai Könyvtárosok Egyesülete, alelnök, Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár); Varga Éva (Beregszászi Járásai Központi Könyvtár); dr. Zágorec Csuka Judit (Lendvai Könyvtár és Kulturális Központ).

A vándorgyűléssel párhuzamosan zajlott a Gombaszögi Nyári Tábor, amelyen a Grendel Irodalmi Sátor társszervezőiként volt jelen az egyesület. A programokat Kocskovics Reczai Lilla elnökségi tag vezette. A nyár zárásaként az egyesület alelnöke, Pethő Andrea, részt vett a székelyudvarhelyi „A jövő könyvtára” – magyar könyvtárosok nemzetközi együttműködése című szakmai konferencián.

Szeptember 15–17. között zajlott az egyesület fennállásának 25. évfordulója alkalmából megrendezett szakmai konferencia, Negyedszázad címmel. A rendezvényen 11 előadást hallgathattak meg, 6 workshop-

Kerekasztal-beszélgetés Szegeden

on vehettek részt a jelenlévők. Összesen 17 település 21 könyvtárából érkeztek a program résztvevői. Az első este csilloglagon voltak a vendégek a rimaszombati Csillagvizsgálóban. Az utolsó napon a Matej Hrebenda Könyvtárba és a Gömör-Kishonti Múzeum könyvtárába is ellátogattak, valamint városnézésen is részt vehettek. A háromnapos szakmai rendezvényen összesen 56-an vettek részt. A gálaesten 21 fő kapott szakmai elismerést az egyesület és a szlovákiai magyar olvasókért folytatott tevékenység elismeréséért: Kecskés Ildikó (Érsekújvár), Fülöp Éva (Kassa), Gerda Diana (Királyhelmece), Puntigán József (Losonc), Bolemant Lilla (Pozsony), Lacza Ilona (Dunaszerdahely), Majoros Magdaléna (Ipolyság), Nagy Henriett (Rimaszombat), Oláh Mária (Rimaszombat), Horváth Ibolya (Dunaszerdahely), Zvolenská Gabriella (Királyhelmece), Németh Eleonóra (Somorja), Péterfi Rita (Budapest), Hangodi Ágnes (Budapest), Illés Péter (Csongrád), Ramháb Mária (Kecskemét), Barátné Hajdu Ágnes (Budapest), Redl Károly (Budapest), Fodor Péter (Budapest), Haraszi Katalin (Budapest), Fehér Miklós (Budapest).

Októberben az ország több pontján valósult meg az egyesület képzései, nyugaton és keleten egyaránt. Október 8-9. és 10-11. a Kisebbségi Kulturális Alap által támogatott Roma mesék – Romane paramisa című, kétszer két napos képzésen vehettek részt az érdeklődők. Az első alkalom Szepsiben, a Városi Könyvtárban, a második alkalom pedig Királyhelmeceben, a Regionális Könyvtárban valósult meg. A gyakorlatorientált workshop előadója

Tátrai Vanda és Lázár Irén voltak. Mese-terápiával és a szociálisan hátrányos helyzetű szituációkkal ismerkedtek a résztvevő könyvtárosok, szociális munkások, pedagógusok.

Október 21-én a Fórum Kisebbségkutató Intézet adott otthont a budapesti MNMKK OSZK Könyvtári Intézete és az SZMKE közös képzésének. Az egynapos képzés előadója, dr. Radó Rita 16 résztvevőt ismertett meg a digitalizálás alfájával és ómegájával, hozott számtalan példát a nemzetközi és hazai tematikus digitális tartalmakra és azok oktatástámogatási lehetőségeire.

Az év utolsó előtti eseménye november 11-én a Párkányi Városi Könyvtárban valósult meg – szintén az MNMKK OSZK Könyvtári Intézetének támogatásának köszönhetően – az Olvasásfejlesztés, olvasásösztönzés című továbbképzés. Az előadók a budapesti Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum munkatársai, Goda Beatrix és Péterfi Rita voltak.

November 21-22-én a Magyar Könyvtárosok Világtalálkozója keretében Nagy Miklós-díjat vehetett át az egyesület elnöke, Tegdes Egyházi Dóra. A díjazott a délutáni időszámban előadásában összefog-

„Az egyesület idén ünnepelte megalakulásának 25. évfordulóját, s elmondható, hogy sikerült méltóképpen megünnepelni ezt a negyed évszázadot”

lalta az SZMKE 25 éves tevékenységét. A világtalálkozón az egyesületet 13 könyvtáros képviselte.

Már zajlanak az előkészületei a jövő évi országos szakmai konferenciának, amelynek a dunaszerdahelyi Csallóközi Könyvtár ad majd otthont. A kétnaposra tervezett rendezvény első napján a könyvtárosok szellemi jólléte és szakmai önismerete lesz a fókuszban. A második nap témája a közösségi könyvtárak lesznek. Az egyesület elnöksége a 2025-ös évben is szeretné megtartani ezt a lendületet, valamint folytatni a megkezdett szakmai együttműködések.

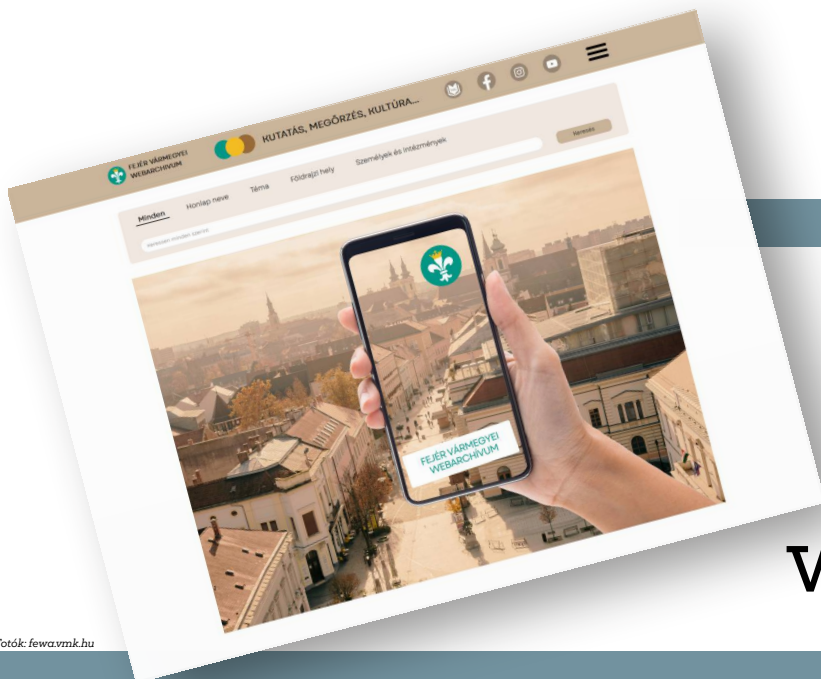
Pethő Andrea - Tegdes Egyházi Dóra

Csoportmunka az iskolai könyvtárosok által szervezett workshopon, Rozsnyón

A Roma mesék workshop pillanata a Szepsi Városi Könyvtárban

Fotók: fewavmk.hu

A helyi vonatkozású webtartalmak archiválása

Az Országos Széchényi Könyvtár a 2000-es évek elejétől kezdett foglalkozni a digitálisan születő dokumentumok megőrzésével (Magyar Elektronikus Könyvtár, Elektronikus Periodika Archivum, Digitális Képtár). Már 2006-ban felmerült, hogy más országokhoz hasonlóan egy webarchívumot is létrehozson, ez 2015-ben a gyűjtőkori szabályzatba is bekerült.

A szükséges informatikai és személyi feltételek végül 2017-ben, az Országos Könyvtári Rendszer Projektnek köszönhetően valósultak meg, és egy rövid tanulási és tesztidőszak után elkezdődött a magyar webtérben közzétett tartalmak egy részének időszakos mentése és gyűjteménybe szervezése. 2020-ban az Országgyűlés megszavazta a kulturális törvényt módosító javaslatokat (2020. XXXII. törvény), köztük azt is, amely a nemzeti könyvtár feladatává tette a webtartalom megőrzését, ezt a kormány 626/2020. számú rendelete egészítette ki a webarchiválás részletes szabályaival.

Az OSZK webarchívuma azzal a céllal jött létre, hogy reprezentatív képet nyújtson az egy adott időszakban nyilvánosan elérhető, a magyar közönségnek szánt és a kulturális örökség részét képező online tartalomról, a hungarikumok körébe tartozó elektronikus dokumentumokról. A dokumentumok gyűjtése háromféle módon történik: válogatva a legfontosabb magyar webhelyekről, kiemelt eseményekhez kötődve a főbb hírforrásokból, illetve általános jelleggel a magyar webtérrel. Szelektíven gyűjtjük a tudományos, kulturális, oktatási, közéleti jellegű tartalmak meghatározott körét. Az általános gyűjtés a .hu domén alatt regisztrált vagy egyéb doménhez tartozó, de magyar közönséget megcélzó nyilvános webhelyekre terjed ki. Az archi-

vált webtartalom esetében a nemzeti könyvtár elsősorban annak hosszú távú megőrzésére törekszik. A gyűjteménynek csak egy kis része tekinthető meg nyilvánosan, olyan webhelyek, amelyeknél a tartalom tulajdonosa erre engedélyt adott. Az archívum többi része csak a könyvtár helyi szolgáltatásaként érhető el – elsősorban kutatási célokra.

A digitálisan születő (born digital) tartalmak ma már ugyanolyan fontos részét képezik a kulturális örökségnek, mint a hagyományosabb dokumentumtípusok. Megőrzésük nélkül nem lesz kutható a helyi társadalom, kultúra, gazdaság és az intézmények, jeles személyek 21. századi története. A digitális állományok sérülékenyek, könnyen törölhetőek vagy megváltoztathatóak, idővel értelmezhetetlenné válhatnak. Az OSZK webarchiváló tevékenysége a magyar digitális kulturális örökség egy jó részét próbálja menteni, de tevékenységét ki tudná egészíteni a helyi archívumok létrejötte. Ezért szükséges a helyi kulturális intézményeknek, elsősorban a könyvtáraknak a digitálisan született tartalmakra irányuló gyűjtőtevékenysége. A megyei és városi könyvtárak sokkal jobban látják az értékes helyi online tartalmakat, jobban fel tudják mérni, hogy mit, milyen gyakorisággal és milyen metaadatokkal szükséges gyűjteni, valamint jobb kapcsolati hálójuk van ahhoz, hogy felderítsék a veszélyeztetett tartalmat, és szükség esetén lebonyolítsák a szolgáltatáshoz szükséges engedélyek beszerzését.

Az archiválandó tartalom igen sokszínű lehet. A teljesség igénye nélkül, a legfontosabbak a következők: a helyi online sajtó, a fontos helyi eseményekről megjelent

„A helyi vonatkozású webes tartalom archiválásának a legoptimálisabb módja, ha kiépül egy olyan országos együttműködés, amelynek keretében ezt a tevékenységet össze lehet hangolni”

országos hírek, a helyi intézmények, szervezetek webhelyei és csatornái, a helyi közszereplők (pl. polgármesterek) és híres szülöttek (pl. művészek) honlapjai és közösségimédia-fiókjai, a helytörténeti, helyismereti témájú weboldalak és csoportok, a helyi vállalkozások és szolgáltatók oldalai, az archívumot gondozó könyvtár saját internetes és intranetes tartalmai. Fontos kiemelni, hogy a mentett webes tartalom integrálható a digitalizált dokumentumok gyűjteményeivel (pl. a helyi lap beszkenelt régi és webarchivált új számai együtt szolgáltatathatók).

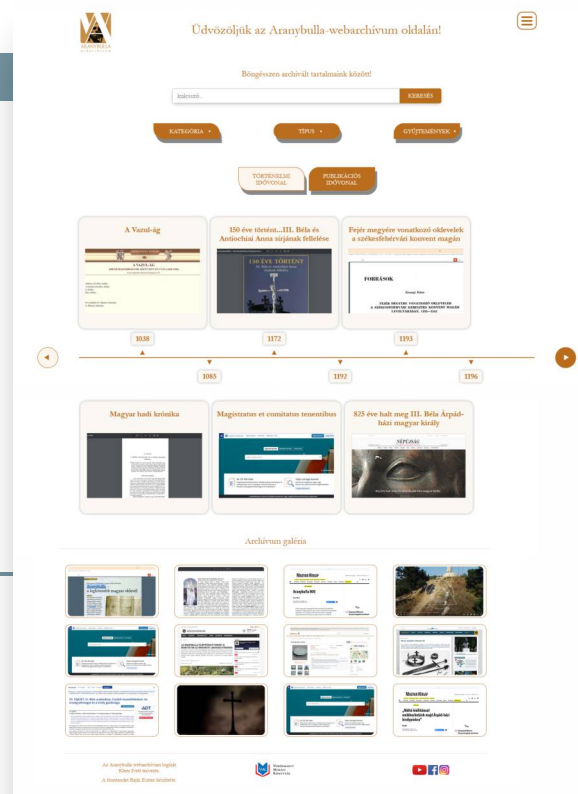
A helyi vonatkozású webes tartalom archiválásának a legoptimálisabb módja, ha kiépül egy olyan országos együttműködés, amelynek keretében ezt a tevékenységet össze lehet hangolni. Ennek megtervezésekor érdemes a külföldi példákat figyelembe venni. Az egyik legszélesebb webarchiváló hálózat *Community Webs*, amely 2017-ben indult az egyesült államokbeli Institute of Museum and Library Services és az Internet Archive által finanszírozott oktatási, képzési és szolgáltatási programként. Célja, hogy a közkönyvtárak számára lehetővé tegye a helyi közösségeket dokumentáló, történelmileg értékes, interneten közzétett anyagok gyűjteményeinek létrehozását. 2020-ban a Mellon Alapítvány támogatásával a *Community Webs* megnyílt a világ minden tájáról érkező kulturális örökségvédelmi szervezetek pályázói előtt. Az indulás óta több mint 150 közkönyvtár és más kulturális örökségvédelmi szervezet csatlakozott. Ezek a szervezetek együttesen több mint 100 terabájtnyi webalapú anyagot archiváltak, köztük több mint 800 olyan gyűjteményt, amelyek a helyi polgárok életét dokumentálják. A program résztvevői emellett nyílt oktatási platformokat hoztak létre a webes archiválással, a digitális megőréssel, a közösségi archiválással és a gyűjteményfejlesztéssel kapcsolatban, és digitális gyűjteményeket tudományos kutatások számára elérhetővé tettek.

A Közgyűjteményi Digitalizálási Stratégia 2017–2025 a webaratást és -archiválást a stratégia készségi pillérének a részeként említi, az aktív webaratás fokozatos kiterjesztését a projekt 2021–2025 közé eső szakaszára ütemezi. A stratégiában az aggregátorintézmények, köztük az

OSZK kulcsszerepet játszanak, és feladataik közé tartozik az intézményközi együttműködés kezdeményezése. Annak érdekében, hogy a helyi webes tartalom archiválását elősegítsük, akkreditált tanfolyamot szerveztünk (Az internetes tartalmak archiválása mint közgyűjteményi feladat), amelyen eddig több mint 200 közgyűjteményi szakember vett részt.

A legfontosabb feladat regionális gyűjtemények, helyi webarchívumok létrehozása. Ennek előmozdítása érdekében az OSZK webarchiváló csoportja több projektet is támogatott. A Szegedi Tudományegyetemmel együttműködve az SZTE Klebelsberg Könyvtár munkatársaival közösen építjük a Karikó Katalin (rész)gyűjteményt, melynek alapját a könyvtár 2022-ben létrehozott *virtuális kiállítás* képezte. Részt vettünk továbbá a székesfehérvári Vörösmarty Mihály Könyvtár ilyen irányú projektjeinek a megvalósításában is. Ennek első eredménye a 2021 és 2023 között létrejött *Aranybulla-webarchívum* volt. Létrehozásával több cél is egyesült: maradandó emléket állítani az Aranybulla kiadásának 800. évfordulójára Székesfehérvár városa számára, egyúttal kipróbálni a webarchiválás új, innovatív módszereit, és felhívni a figyelmet a helyismereti tevékenység fontosságára és szükségszerű megújítására, a lokális információmegőrzés és -szolgáltatás digitális formájára. A tematikus webarchívum jelenleg 610 archivált dokumentumot tartalmaz, melyek között található weboldalak, blogok, podcastok, videók, folyóiratcikkek, könyvek, disszertációk, tudományos és ismeretterjesztő tartalmak.

A VMK 2024-ben továbblépett az úton, és a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával elkezdte a *Fejér vármegyei webarchívum* kialakítását. A FEWA célja a mindenkori Fejér megyei tematikájú (Fejér vármegyei településekkel, személyekkel, intézményekkel, helytörténettel stb. foglalkozó) honlapok megőrzése. A munka első fázisaként a székesfehérvári vonat-

kozású webhelyeket archiválják, majd tovább bővítik az archívumot a vármegyében levő településekkel kapcsolatos tartalmakkal.

A FEWA célja, hogy hosszú távon megőrizze és rendszerezett gyűjteményként tárja az érdeklődők elé a vármegyei webes tartalmakat, megőrizve azokat az utókornak, akkor is, amikor az eredeti oldal már nem elérhető. Maga a webarchívum általános gyűjtőkörű, tehát a mindenkori Fejér megyével kapcsolatos bármilyen webes tartalom a gyűjtemény részét képezheti. Elsőként a székesfehérvári intézmények, szervezetek, turisztikai nevezetességek, illetve a helyi művészet köréből állítottak össze válogatást. Minden egyes archivált weboldalt gondosan metaadatoltak és tárgyszavaztak a minél hatékonyabb kereshetőség érdekében.

A helyi webarchívumok kialakításának a módszertanáról, technikai feltételeiről az érdeklődő szakemberek az OSZK Könyvtári Intézete által koordinált webarchiválási tanfolyamunkon tájékozódhatnak, valamint érdemes figyelemmel kísérniük az évente megrendezett „404 Not Found – Ki őrzi meg az internetet?” című konferenciánkat és workshopunkat. Az idei esemény központi témája az együttműködési lehetőségek az internetes tartalmak archiválásában lesz.

Kalcsó Gyula

Fotók: OSZK

Brüsszel – Magyarország Háza

Márai szalon

Könyvtárszoba kialakítása
könyvtárszakmai
támogatással

Az Európai Unió Tanácsa 2024. évi soros magyar elnöki tisztségének ideje alatt a magyar elnökség egyik helyszínéül szolgáló *Magyarország Házában* a Magyar Nemzeti Múzeum Közgyűjteményi Központ Országos Széchényi Könyvtár kiemelt szakmai támogatást nyújtott az épületben található Márai szalon (könyvtárszoba) reprezentatív dokumentumgyűjteményének létrehozásához és kialakításához.

A gyűjteményben elsődlegesen magyar szerzők meghatározó műveinek az Európai Unió tagállamai nyelvére lefordított példányai, illetve külföldi szerzők Magyarországról készített alkotásai képviseltetik magukat csaknem 3000 példányban. A könyvtárszobában elhelyezett kiadványok között szépirodalmi, tudományos, sport- vagy kulturális tematikájú művek, továbbá egy emblemikus jelentőségű díszmásolat található. A díszmásolat az MNMKG OSZK szakembereinek szakmai közreműködésével készült. A díszmásolat az a nyomdai termék, amelynek kötése korhű technológiával, illetve korhű anyagok felhasználásával, a könyvtest pedig az eredeti kódexről készült digitális felvételek alapján készült.

A polcsorokon főleg a szépirodalomhoz és az irodalomtudományhoz kapcsolódó, a projekt segítségével beszerzett kiadványok találhatók meg. A gyűjteményrész kiemelt jelentőségű kézikönyveket, magyar szerzőknek az Európai Unió hivatalos nyelveire lefordított szépirodalmi műveit, a legtöbbet fordított magyar szerzők műveit, számos kiváló irodalmi művet Márai Sándorhoz kapcsolódóan, illetve az irodalomtörténet, az irodalomtudomány és a nyelvészet témakörében megjelent kiadványt reprezentál.

„A Márai szalonban kialakított gyűjtemény tiszteleg a magyar irodalom, a magyar nyelv és a magyar tudományos élet kimagasló képviselői és kiváló eredményei előtt”

A polcsorokon jellemzően szakirodalmi művek kaptak helyet, amelyek a tudomány és a magyar tudományos eredmények témakörében mutatják be a projekt által beszerzett kiadványokat. A polcokon megtalálható több kiemelt jelentőségű lexikon, az Európai Unió hivatalos nyelvein dokumentumok az alábbi tudományos témakörökben: *könyvtörténet, történelem, régészet, numizmatika, archeológia, jog, gazdaságtörténet, fotóművészet, egyháztörténet, képzőművészet, művészettörténet, pszichológia (például Csíkszentmihályi Mihály), építészet, gasztronómia, tudománytörténet (Rubik Ernő), zenetudomány, zeneművészet (Bartók Béla), teológia, vallás, orvostudomány (Karikó Katalin, sport (Puskás Ferenc) stb.*

A Philostratos-corvina Hunyadi Mátyás magyar király (1458–1490) reneszánsz uralkodói könyvtárának, a Bibliotheca Corvinának egyik legkiemelkedőbb darabja, annak „alapköve”. A díszkódex Mátyás uralkodásának utolsó időszakában, az 1480-as évek végén készült a magyar udvarban, és Antonio Bonfini latin fordításában tartalmazza a szofista Philostratos (Kr. u. 3. század) műveit. A fennmaradt corvinák közül ez kapcsolódik a legjobban Mátyás uralkodói reprezentációjához. Magyarországra 1933-ban került vissza, azóta nemzeti kincsnek a nemzeti bibliotéka őrzi.

A Márai szalonban kialakított gyűjtemény tiszteleg a magyar irodalom, a magyar nyelv és a magyar tudományos élet kimagasló képviselői és kiváló eredményei előtt. A könyvtárszoba látogatói megismerhetik és tájékoztatást kapnak a magyar irodalmi és tudományos élet géniuszairól – köztük például Puskás Ferencről, Karikó Katalinról, Márai Sándorról vagy a magyar gasztronómiáról.

Az MNMCK OSZK munkatársai által összeállított gyűjtemény jelenlegi formájában egyedülálló mind Magyarországon, mind az Európai Unióban, illetve világszin-

ten. Jelenleg ez a legteljesebb gyűjtemény, amely az Európai Unió tagországaira, illetve az unió hivatalos nyelveire tekintettel mutatja be és reprezentálja a magyar irodalmat és tudományt hazai és nemzetközi környezetben. A könyvtárszoba és a gyűjtemény segítségével kiemelt figyelmet tudunk szentelni a magyar nyelv, kultúra és tudomány külföldi megismertetésére és népszerűsítésére.

Gerencsér Judit

a Ceglédi Városi Könyvtár

Az évszázados szolgálat ünnepe

Idén különleges mérföldkőhöz érkezett a Ceglédi Városi Könyvtár: fennállásának 100. évfordulóját ünnepli. Nagy dolog egy ember életében a 100 esztendő, de éppoly fontos esemény ez egy intézménynél is. Ennyi év alatt megannyi viszontagságos és örömteli időszakot megélték a ceglédi könyvtárosok.

A könyvtár története 1924-ben kezdődött, amikor néhány lelkes polgár összefogásával, közel négyévi előkészítő munka után, létrejött a város első közkönyvtára. Az alapítók célja nemcsak az olvasás népszerűsítése, hanem a művelődéshez való egyenlő hozzáférés biztosítása volt. Az intézmény 1924. november 1-jén nyílt meg hivatalosan, első ízben november 5-én állt az olvasók rendelkezésére. Kezdetben a Városháza két kis szobájában működött, és már az első hónapban több mint száz olvasót szolgált ki. A 2400 kötettel rendelkező közkönyvtár muzeális jellegű, anyaga elsősorban a humán tudományok régi szakkönyveit tartalmazta, büszkesége a várostörténeti gyűjtemény volt. A gyorsan bővülő könyvvállomány, hírlap- és folyóiratanyaggal kiegészítve megteremtette a későbbi értékes helytörténeti gyűjtemény alapját. A helytörténeti kutatómunka mai napig kiemelkedő jelentőséggel bír az intézményben.

1949 a fordulat éve a könyvtárügy, így a ceglédi könyvtár életében is, a körzeti könyvtárak létrehozásával. A „körzetesítés hőskorszakában” újjászerveződő ceglédi könyvtár kezdetben Körzeti Könyvtár, később Városi és Körzeti Könyvtár lesz, majd 1953-ban létrejön a Járási Könyvtár a mai Központi Könyvtár helyén, a régi evangélikus bazársoron.

Különleges esemény a megye első gyermekrészlegének a megnyitása 1958 decemberében.

Nemcsak ebben jár élen Cegléd: 1984-ben elsőként kapja meg az országban az Ikarus-gyárban elkészült bibliobuszt, majd mindjárt két másikat, így megindul a mozgókönyvtári ellátás.

Egy nagyot ugorva az időben, 2012-ben megnyílt az Ifjúsági Könyvtár, amely szolgáltatási terével és működésével országos szinten is egyedinek, különlegesnek számított akkoriban.

Az évtizedek során az intézmény közel húsz költözést és számos átalakulást élt meg, de mindig hű maradt alapértékeihez: a tudás biztosításához és a közösség szolgálatához. A nyugdíjas kollégák visszaemlékezései alapján a könyvtárnak helyet adó épületek, a körülmények legtöbbször nem voltak megfelelőek, de minden nehézség közepette az intézmény mindig törekedett az olvasók igényeinek előtérbe helyezésére, különös figyelmet fordítva a helyi közösségek támogatására.

Az idők folyamán a könyvtár szolgáltatásait folyamatosan bővítette, igényes és magas színvonalú felnőtt- és gyermekrendezvényeivel meghatározó pillérévé vált a város kulturális életének.

A centenárium az intézmény történetének felidézésén túl, amellyel, hogy a város és közössége kulturális örökségének megőrzéséről, gazdagításáról és továbbadásáról szól, lehetőséget nyújt arra, hogy megemlékezzünk mindazokról, akik évtizedeken át fenntartották a könyvtár működését.

Mindenekelőtt tiszteletünket fejezzük ki az intézmény egykori igazgatója, Kányi Andrásné iránt, akinek számtalan elvülhetetlen érdemét nehéz lenne felsorolni. Ő volt az, aki lefektette a korszerű szolgáltatókönyvtár alapjait Cegléden. Világos célkitűzései, stratégiai gondolkodása, elszánt-sága és kitartása, a szolgálatot mindennél előbbre való tekintő alázatossága követendő példaként áll a nyomdokaiba lépő igazgatók előtt. Neki már nem tudjuk megköszönni, de a jubileumi ünnepségünkön olyan kollégákat köszönthetünk, akik harminc vagy közel negyven évig voltak motorjai a könyvtár életének.

A százéves jubileum arra is lehetőséget ad, hogy reflektáljunk az olvasás és a közösségi terek jelentőségére a digitális korban. A könyvtár a következő évtizedekben is meg kívánja őrizni kettős szerepét: egyszerre szolgálja a hagyományos olvasási élményt és nyit a digitális kor technológiai lehetőségei felé.

A Ceglédi Városi Könyvtár százéves története fontos üzenetet közvetít: az olvasás, a tudás iránti szenvedély és a könyvtárosi szakma szeretete időtálló, nem megy ki a divatból.

Kabdebó-Ladik Livia

Fotók: Szefler Csaba

Megérte kivárni:

Megnyílt a szekszárdi Tudásközpont

Szekszárdon évtizedek óta várták, hogy a könyvtár méltó helyet kaphasson. **Liebhauser János**, az Illyés Gyula Könyvtár igazgatója és munkatársai a tavalyi év végén már a költözésre készültek, hiszen az új épület már akkor készen állt, de akkor ez még váratott magára. A nyári költözés után, ősztől viszont már az új épületében, a szekszárdi Tudásközpontban várja az olvasókat a vármegyei könyvtár. Az intézmény vezetőjével együtt néztük meg a nemrég megnyitott épületet.

„Liebhauser János elmondta, hogy az intézményük korábban elnyert IFLA zöldkönyvtári címe is irányadó volt a terek kialakításában és berendezésében”

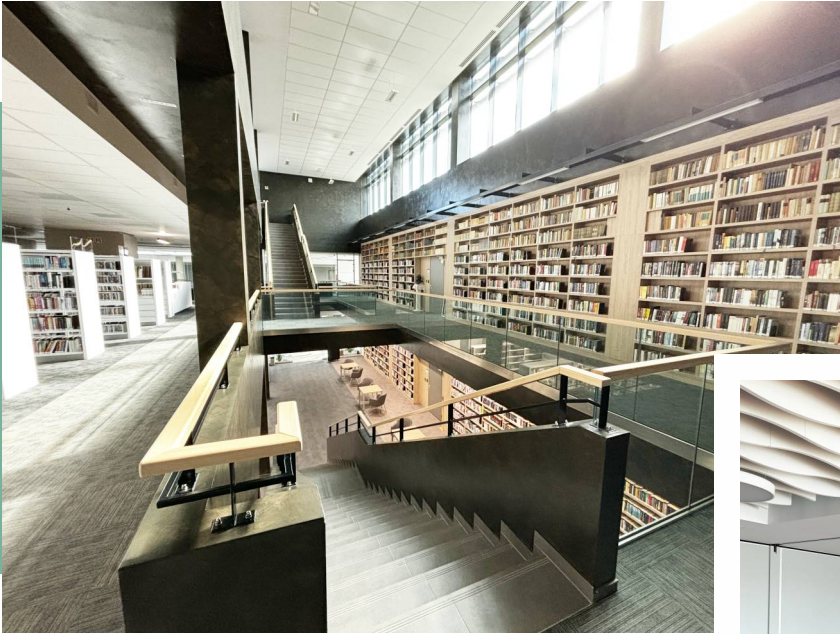
A tavaly készült *interjúnkban* az igazgató úgy fogalmazott, hogy a Tudásközpontnak olyannak kell majd lennie, amely inspirálja a kulturális közeget, közösségeket hozhat létre, és legyen egy vonzó találkozóhely. A hagyományos könyvgyűjteményeket és az új adatbázisokat ötvöző hibrid könyvtár eleve feltételez egy rugalmas, az új elképzeléseknek is teret adni képes funkcionális épületet. A legújabb nemzetközi könyvtárépítési tapasztalatok mind azt erősítik, hogy a könyvtárak új funkciók sorát integrálják magukba, az új közösségi terek alkalmasak az alkotásra, a tanulásra, a találkozásokra. Nyugodtan mondhatjuk, a nemrég megnyílt épület megfelel az említett elvárásoknak.

A hatezer négyzetméter alapterületű, a Modern Városok Program keretében megvalósult többszintes létesítményben két intézmény kapott helyet: 2500 négyzetméter a könyvtáré, 2000 négyzetméter a vármegyei levéltáré, a többi közös használatú tér.

A könyvtár állományának költöztetése az idei nyár végén történt meg, 360 ezer dokumentumot kellett megmozgatniuk és elhelyezniük az új épületben. A költöztetésre közbeszerzést írtak ki, a munkát a nyertes cég munkatársai végezték, de a könyvtári rend kialakítását, az állományok elhelyezését ter-

mészetesen a könyvtárosoknak kellett megtenniük. Az igazgató kiemelte, hogy az új épületben a korábbival ellentétben, végre vannak irodáik a kollégáknak, már ez nagyban segíti a napi munkájukat.

A Tudásközpontban helyet kapott egy 200, illetve egy kisebb, 60 fő befogadására alkalmas előadóterem, továbbá két 10 fős oktatóterem is, de kiemelendő a hangszigetelt high-end szoba is, ahol kiváló minőségben hallgatható zene, de kisebb csoportok számára alkalmas filmvetítésre is. Az olvasók számára több olyan megoldás elérhető az épületben, amely komfortossá teszi a könyvtárban töltött időt. Változatos olvasói terek, kutatófülkék, kisebb klubfoglalkozásoknak alkalmas helyeket is találhatnak a felhasználók, a földszinti gyermekkönyvtári részleg mérete is alkalmas már nagyobb létszámú foglalkozások megtartására, az anyukáknak baba-mama szoba is rendelkezésre áll.

Ami azonnal feltűnhet a látogatóknak, az a sok zöld, amely jellemzi az épület belső tereit, illetve a teraszait. Liebhauser János elmondta, hogy az intézményük korábban

elnyert IFLA zöldkönyvtári címe is irányadó volt a terek kialakításában és berendezésében. A könyvtár a lakosok felé intézett felhívása után rendkívül sok olyan növényt kapott, amelyekkel a belső terek otthonosabbá váltak. És ha már zöld megoldások: bár az épület tetőjén található napelemek beüzemelése látogatásunkkor még nem történt meg, de amint ezek működni kezdenek, a Tudásközpont éves áramfelhasználásának kilencven százalékát megtermelik majd.

Az igazgató kiemelte, hogy a nyitás utáni olvasói visszajelzések többségében pozitívak, sokan fogalmazták meg azt, hogy Szekszárdnak végre van egy városhoz illő könyvtára. A Tudásközpont nyitás utáni első rendezvénysorozata az Országos Könyvtári Napok volt, amely ideje alatt több mint háromszázan iratkoztak be az Illyés Gyula Könyvtárba.

A kezdeti időszak az olvasók és a könyvtárosok részéről is az épület megismeréséről, illetve az új lehetőségek felfedezéséről szól majd. Látogatásunk végén Liebhauser János megjegyezte azt is, hogy már most folyamatos az érdeklődés különböző szakmai programok, konferenciák, kulturális programok megrendezésére. Bár néhány, a mindennapi működéshez elengedhetetlen feltétel még tisztázása vár, ide tartozik például az épület (a könyvtár és a levéltár által is használt) közös tereinek kapcsolódó használati szabályok kialakítása, az igazgató azonban bízik abban, hogy ezek hamarosan rögzítésre kerülnek, és hozzájárulnak ahhoz, hogy minél több eseménynek biztosítható legyen a Tudásközpont. Ahogy mi is láttuk, Szekszárdon ehhez minden feltétel adott.

Szeifer Csaba

Fotók: Juhász Erzsébet Könyvtár.

A tudás hálózata

Bevezetés a topolyai Juhász Erzsébet Könyvtár szervezési stratégiájába

A Délvidék északi részén elterülő Topolya a térség egyik közigazgatási, gazdasági, kulturális központja. A török hódoltság után Mária Terézia telepíttetett be a környező pusztákat, a kor szokása szerint pedig a lakosok más-más területről érkeztek. Ez az alapja a környék többnemzetiségű, sokszínű miliójének. Topolya neve is öt nyelven tűnik fel a főút melletti helységnévtáblán. A település egyik büszkesége a Sarlós Boldogasszony-templom, amit a szabadkai palotájáról híres Raichle Ferenc tervezett, és amely nemcsak Szerbia legmagasabb katolikus temploma, de kilátójából lenyűgöző panoráma nyílik a határtalan bácskai alföldre is. Szintén kiemelkedő műemléke a Kray-kastély, amely ma a város múzeumának ad otthont.

A könyvtár épülete Topolya központjában van, az egykori rabbinátus épületében, és 2014 óta viseli a topolyai születésű író, Juhász Erzsébet nevét. A Magyar Nemzeti Tanács a legjelentősebb magyar érdekeltiségű könyvtárak között tartja számon, hiszen a magyar többségű kisvárosban mindent megteszünk, hogy vonzó, modern közösségi térként álljunk a lakosok szolgálatára. A térség egyik legnagyobb magyar nyelvű könyvtári állománya mellett helyet adunk névadónk írói hagyatékának, emellett pedig sok-sok rendezvénynek is házigazdája vagyunk.

Büszkén vállaljuk, hogy könyvtárunk a magyar és szerb nyelvű állomány tekintetében is naprakész, és a nyelvi eloszlásra való tekintettel is tartjuk az egyensúlyt.

Ez az egyensúly jelen van a rendezvények szervezésekor is, mert szinte kivétel nélkül – párhuzamosan mindkét nyelven – meg-

szervezzük a könyvtári programjainkat. Ez nem kevés erőt, energiát, anyagi erőforrást és kreativitást igényel a könyvtárosoktól. Kollégáink mindent megtesznek a közösségért, az itt élő emberekért, és ez a csapatmunka az, amely nélkül intézményünk nem működne ilyen gördülékenyen. A 2024-es évben eddig 60 különféle rendezvény került megrendezésre a Juhász Erzsébet Könyvtár szervezésében, s kiemelném, mindez két nyelven több helyszínen és több könyvtáros és külsős szakmunkatárs segítségével.

Az intézmény padlásterét húsz évvel ezelőtt alakítottuk ki, ennek köszönhetően sikerült alapterületünket bővítenünk s két termet berendeznünk. Az egyik részben egy megközelítőleg nyolcvan személy befogadására alkalmas előadóteremben zajlanak az irodalmi estek, játszóházak, kiállítások és egyéb rendezvények. A másik padlástermi részben 2015 óta működik a Coder Club elnevezésű civil szervezet, amelynek vállalt célja a 8–18 éves gyerekek informatikai oktatása az iskolában megszokottól eltérő módon. A munka során a gyerekek megismerkednek a programozás világával, a mikroelektronikai eszközökkel, robotikával és a 3D-nyomtatással is. Hetente több mint negyven iskolás diák programozik és kódol a foglalkozásokon, immár nyolcadik éve. A heti foglalkozások során a gyerekek kreatívan és céltudatosan használják az itt elsajátított tudást. Hogy ez mennyire sikeres, arról az elmúlt évek során kapott elismerések is

tanúskodnak. Több helyi, országos és nemzetközi eseményen elért eredmény és díj bizonyítja, annak idején a könyvtár jól döntött, amikor helyet adott a klubnak.

A topolyai Juhász Erzsébet Könyvtárnak hat tagkönyvtára van a község településein: Zentagunarason, Bajsán, Bácskossuthfalván, Pacséron, Pannónián és Gunarason. Ezek könyvtári hálózatot alkotnak, amely Észak-Bácska egyik legnagyobb könyvtári hálózata.

A tagkönyvtárak infrastrukturális fejlesztésében nagy segítséget nyújtanak azok a helyi közösségek, amelyeknek

a területén ezek a könyvtárak találhatóak. A helyi közösségek hathatós támogatásának köszönhetően a tagkönyvtárak épületeit sikerül újítani, karbantartani, hiszen intézményünknek nincs erre a célra anyagi forrása. A könyvtár a szakmai hozzáértést, a személyi juttatásokat és könyvvásárlást tudja biztosítani. Könyvtárunk

lehetőség szerint kiadványokkal, rendezvényekkel támogatja a falusi könyvtárakat, mert tudjuk, kisebbségi létben mekkora felelősség az anyanyelven való olvasás támogatása. Hat tagkönyvtárunkat teljes jogú partnernek tekintjük, amelyen keresztül még szélesebb körben tudjuk népszerűsíteni a magyar és a világirodalom írott és elektronikus irodalmát. Terveink között szerepel a falusi könyvtárak könyvvállományának korszerűsítése és a központi épületben zajló rendezvények minél szélesebb körű bemutatása az adott településeken.

Örömmel osztom meg a hírt, hogy a gunarasi könyvtárat a gunarasi helyi közösség támogatásának köszönhetően most sikerül modernizálnunk, felújítanunk. A kizárólag magyar nyelvű állomány is teljes körű megújuláson megy keresztül. Az ott tárolt könyveket – állapotuk és aktualitásuk okán – leselejtezzük, és terveink szerint a központi épületben található magyar nyelvű állományból vett kapszulaválogatást fogunk összeállítani a gunarasi olvasóinknak.

Nem titkolt szándékunk, hogy tagkönyvtáraink a jövőben ne a központi épületben is megtalálható példányok másodpéldányait tárolják, hanem a főépület meghosszabbított karjaként ott tudjuk majd tárolni a központi állomány egy-egy részét. Tehát nemes egyszerűséggel a központi állomány egy része lenne szétszétva a falvakban, amelyek a közös könyvtári rendszernek köszönhetően bármikor bekérhetőek lesznek. Ennek a megoldásnak nyilvánvalóan vannak előnyei és hátrányai, de a műemlékvédelmi szempontból védett központi épület helyhiánya és a könyvbeszerzés üteme elengedhetetlenné teszi, hogy kreatívan álljunk az előttünk álló feladatok-

**„A magyar többségű
kisvárosban mindent
megteszünk,
hogy vonzó, modern
közösségi térként
álljunk a lakosok
szolgálatára”**

hoz, és csomópontszerű, osztott rendszerben gondolkodjunk.

A Juhász Erzsébet Könyvtár együttműködésben a bajsai helyi közösséggel és a Magyar Nemzeti Tanács hathatós támogatásával, a következő év elején megújítja a bajsai kirendeltségét is. A gunarasi példához hasonlóan ebben az esetben is a renoválási feladatokkal párhuzamosan végbe fog menni a kétnyelvű állomány korszerűsítése is. Ebben az épületben az állomány magja

meg fog maradni, és ahhoz társul majd a főépületből származó kapszulaválogatás.

A bácskossuthfalvi fiókkönyvtár 2021-ben kívül-belül teljesen megújult, köszönve a Nemzetpolitikai Államtitkárságnak és a Magyar Nemzeti Tanácsnak. A belsőépítészeti megoldások Tölgyesi Hédi szakértelmét dicsérik. A könyvtár állományának markáns része le lett selejtezve, és inkább levegősebb, de annál korszerűbb, többségében magyar nyelvű könyvtári állomány jellemzi, összhangban a modern terekkel. Mintakönyvtárként tartják számon a környéken, ami kiemelkedő teljesítményről ad tanúbizonyságot.

A zentagunarasi könyvtárunkat hosszú ideje jól működő közösségi térként használják az olvasók. A zentagunarasi helyi közösség épületében működő intézmény minden támogatást megkap a helyi vezetőségtől és a közösségtől, köszönve annak, hogy felvette a falu ritmusát, és aktív szereplője a helyi rendezvényeknek és mozgódásoknak. A könyvtár – szinte tel-

jesen magyar nyelvű – állománya a lakosság igényeihez mérten naprakész és átlátható, követi az olvasói igényeket.

A pacséri kirendeltségünk sorsa még a jövő titka. Egy egykoron szép, de már aktualitását veszített kétnyelvű állománnyal, egy rossz állapotban lévő épületben vegetál az intézmény, ennek a helyzetnek a megoldása még várat magára.

A pannóniai intézményünk egy kis ékszerdoboz a csodás, falusi turizmus szempontjából méltán híres faluban. A kizárólag szerb nyelvű állománnyal rendelkező könyvtár a falu központjában található, és rendkívül népszerű a helyiek körében, köszönve változatos programjainak.

A szöveg terjedelmére való tekintettel ezen a ponton zárnam le a fiókkönyvtári körképet, mert bár éppen csak kapargatom a felszínt, de mélyebbre menni már csak úgy lehetne, ha külön fejezetet szentelnék minden fiókkönyvtárnak, de akkor már nem cikkről, hanem könyvről kellene beszélni. Ezért a kedves olvasó tekintse ezt az írást bevezetésnek a topolyai Juhász Erzsébet Könyvtár fiókkönyvtári életébe, a teljesség igénye nélkül, hiszen mindegyik falusi intézményünknek külön története, olvasóközönsége, múltja, jelene és jövője van. Viszont, amennyiben szeretnék egy dinamikus megújuló, többnyelvű környezetben helytálló könyvtár mindennapjait nyomon követni, akkor ajánlom figyelmükbe közösségi oldalainkat (*Facebook, Youtube, Instagram*), ahol képek, videók formájában részletesebb képet kaphatnak *intézményünk* működéséről.

Bednárk Prokec Zita

Megnyílt Tatán a Magyary Zoltán Tudásközpont és Könyvtár

A múlt – rövid történeti áttekintés

Az egykori tóvárosi főutcán álló polgárházak közül érdekes múltra tekint vissza a 2024-ben megnyílt Magyary Zoltán Tudásközpont és Könyvtár épülete. Helyén, a XIX. század első felében, még két telken két ház állt, amelyek egyikének lakója a tóvárosi bíró volt. A két telket a század második felében egyesítették, az épületek egybeépültek. A házat a századforduló körül látványos, szecessziós stílusban építették át, és bővítették emeletráépítéssel. A két világháború közötti időszakban a földszinten drogéria, illetve divat- és konfekcióüzlet működött. A második világháborút követően az épületet államosították, és itt helyezték el a Helyőrségi Tiszti Klubot, amely több mint 50 éven át működött ezen a helyen. A háborúban az épület jelentős károkat szenvedett, tatarozását a legegyszerűbb átépítéssel oldották meg: a homlokzat kialakítása sematikusá és jellegtelenné vált, csupán a nyílászárók kiosztását hagyták meg. A rendszerváltás körül az épület homlokzatát kulisszaszerűen átépítették, hogy valamelyest igazodjon környezetéhez.

2019-ben a Honvédelmi Minisztérium átadta az üresen álló épületet az önkormányzatnak, azzal a kikötéssel, hogy kulturális célokkal ruházza fel. A Művelődési Ház (ahol az akkor még Móricz Zsigmond Városi Könyvtár is önállóan működött) katasztrófális állapota miatt régóta tervben volt a könyvtár áthelyezése, új épületbe költöztetése, így az a döntés született, hogy a felújított Tiszti Kaszinó (volt Helyőrségi Klub) ad majd helyet Tata város könyvtárának.

A megvalósításra kapott összeg önmagában nem volt elég, egy további sikeres pályázatnak és a város támogatásának köszönhetően válhattak valóra a tervek. 2022 áprilisában kezdődött meg az épület felújítása, amelyet 2023. november 28-ára fejeztek be.

Közben a könyvtár életében több változás következett be: 2022 őszén Kertvárosi fiókönyvtárunkat fenntartói döntés értelmében bezárták. Az épületet a Városi Nyugdíjas Klub vette birtokba. Tata Város Önkormányzata mint a Móricz Zsigmond Városi Könyvtár fenntartója, Tata Város Képviselőtestülete arról döntött, hogy a Móricz Zsigmond Városi Könyvtárat 2023. augusztus 31-vel jogutód nélkül megszünteti. A könyvtár fenntartója 2023. szeptember 1-től a Tatai Rend-ház Non-profit Kft. lett. Magyary Zoltán Tudásközpont és Könyvtár néven működünk tovább. Az elhúzódozó átépítés után feszített tempóban kezdődött el az állomány átköltöztetése, amelyben az M-Pakk könyvtárköltöztető cég volt segítségünkre.

Az új épület

2024. május 29-én ünnepélyes keretek között átadták a Magyary Zoltán Tudásközpont és Könyvtárat, amely másnapról mintegy 1141 négyzetméteren áll az olvasók rendelkezésére, teljes nyitvatartással, több mint 100 000 dokumentummal és változatos programokkal. Az első hónapban 38 (!) rendezvényünk volt 854 résztvevővel.

Az épületben elhelyezkedő terek egy része Tatához kapcsolódó személyek neveit kapták, ezzel is jelezve a helytörténet fontosságát. A földszinten található, megújult gyermekkönyvtárban helyezkedik el a TudásTár, az Arany kacsa terem, amelyből nyílik a Cseperedő. Mint a neve is jelzi, ez főként a picik tere és azoké az édesanyáké, akik kisbabával érkeznek. A hely intimitása lehetővé teszi az apróságok szoptatását is.

A felnőtt részleg a földszinten és az emeleten kapott helyet. Alul a szépirodalom, kiemelések, idegen nyelvű anyag és a folyóirat-olvasó helyezkedik el. Az emeleten található a szakirodalmi állományunkon túl a NAVA-pont, ahol terveink szerint a Nemzeti Audiovizuális Archívum szolgáltatásain kívül a helyi Tatai Tv régi anyagai (Híradók, Sport Kedd, Kulturális kerekasztal adásai) is elérhetőek lesznek. Digitalizálásuk befejeződött, most a visszakereshetőség, metaadatokkal való ellátás a soron következő feladat.

Nagy örömünkre szolgál, hogy helytörténeti gyűjteményünket, amelynek kiemelt értékkel bíró része a *Magyar-gyűjtemény* külön helyiségben (Rohrbacher Miklós helytörténeti terem) tudtuk elhelyezni, melyhez önálló kutatószoba kapcsolódik. Utóbbi dr. Körmendi Gézárol neveztük el, aki Tata legendás helytörténeti és néprajzos egyénisége volt. Tanulósobánk dr. Kálmán Attila nevét viseli, aki többek közt a Tatai Református Gimnázium alapításával szerzett elvülhetetlen érdemeiket városunkban.

Emellett a különböző események megrendezésére alkalmas mintegy 90 fős Esterházy József-konferenciaterem és tárgyalótermek is rendelkezésre állnak, amelyeket bárbe is lehet venni.

Az épület egész területén biztosított az ingyenes wifi-elérés, különféle digitális szolgáltatások igénybevétele. A fiatalok szívesen olvasgatnak a babzsákfotelekben, az idősebbek az asztallal-székekkel ellátott kis beugrókat részesítik előnyben. Tanulási lehetőségre a NAVA-pont és a tanulószoba csendes terei használhatók.

A könyvtár akadálymentesített, lifttel, mozgáskorlátozott-mosdóval, látásérzettek számára a közlekedőterben taktilis vezetősávnval ellátott. Rendezvényeink közt megtalálhatók az olvasásnépszerűsítő irodalmi estek; író-olvasó találkozók; különböző tematikus foglalkozások kisgyermek, diákcsoportok és felnőttek részére; állatasszisztált, olvasásnépszerűsítő könyvtári foglalkozások (egyedülálló az országban), könyvtárhasználatot bemutató órák minden korosztály részére; Ringató alkalmak, sokszínű klubok, versenyek, vetélkedők, társasjátékdelutánok.

„a Tudásközpont nem csupán könyvtár, hanem a közösség szellemi központja, ahol a kíváncsiság találkozik a lehetőségekkel”

Tudásközpont és könyvtár

A Tudásközpont lényege, hogy a tudás és az információ forrásaként szolgáljon, összekapcsolva a múlt értékeit, a jelen lehetőségeit és a jövő innovációit. Célja, hogy mindenki számára elérhetővé tegye az ismereteket, ösztönözze az önálló tanulást, támogassa a kutatást és inspirálja a kreativitást. Az alábbiakban nyújt segítséget az olvasóknak:

- Széles körű forrásanyagokhoz való hozzáférés
- Tudásmegosztás
- Tanulási és kutatási támogatás
- Hely a tanuláshoz és alkotáshoz
- Digitális hozzáférés
- Kulturális értékek megőrzése

Egyszóval a Tudásközpont nem csupán könyvtár, hanem a közösség szellemi központja, ahol a kíváncsiság találkozik a lehetőségekkel. Az olvasók számára eszközöket és inspirációt nyújt ahhoz, hogy felfedezzék, megértsék és formálják a világot.

A jövő – könyvtárszakmai újdonságok, tervek

Az eredeti tervekben szerepelt az RFID-rendszer kiépítése és az erre épülő szolgáltatások bevezetése. Sajnos az ismert tényezők (Covid, energiaválság, az építkezés elhúzódása miatti árnövekedés) mind hozzájárultak ahhoz, hogy a fenntartó másra csoportosította át az erre szánt pénzüsszeget. Így az RFID-kapu, az önkölcsönző terminálok (gyerek-felnőtt), a könyvtadó szekrény vagy a bibliobox, illetve a gyors és hatékony állományellenőrzés egyelőre a vágyálmok szintjén maradtak. A raktározási gondok viszont a tömörített létrejöttével – nagy örömünkre – pár évtizedre megoldódtak.

A technikai feltételek hiányában a humán erőforrás kreativitására támaszkodva jelenleg az alábbi lehetőségeket kínáljuk még a helyi közösség számára: filmvetítések, képes úti beszámoló, Tata és környéki új szerzők bemutatkozási lehetőségei, társas klubok, társasjátékok kölcsönzése (2025. januártól), Netrevalók, tervezzük rendszeres kvízestek szervezését. Célunk a látogatólétszám növelése.

Az átalakulás és vezetőségváltás szükségszerűen megbontotta a humán erőforrás egységét. Tíz főből öten váltottak munkahelyet, ebből négyen könyvtárosvégzettséggel rendelkeztek. 2024. szeptember elejére sikerült feltölteni az üres álláshelyeket, csak részben könyvtárosvégzettségű kollégákkal (az okok, a képzés hiánya, a kevés fizetés mindenki előtt ismertek). A napi teendők mellett a vezetőség legszükségesebb teendője, hogy ismét egy erős egységgé kovácsolódjon a társaság, s ehhez minden segítséget megkapjanak a kollégák.

Még mi is keressük-kutatjuk, hogy a könyvtáron túl – mint Tudásközpont – mit tudunk még adni az embereknek. Addig is szívesen hívunk-várunk minden érdeklődőt (előzetes bejelentkezés alapján) egy épületbejárásra, szakmai tapasztalatcserére.

Sinkó Ildikó

Fotó: Berzsényi Dániel/Könyvtár

Megújult könyvtári enteriőr a kistelepüléseken, Vas vármegyében

A 2020–2021-es évek járványügyi megpróbáltatásai közepette, rugalmasan alkalmazkodva a korábban nem tapasztalt környezeti adottságokhoz, a személyes találkozást mellőzni nem tudó könyvtári rendezvények szervezése helyett tevékenységünk fókuszába előremutató, közép- és hosszú távon nagy hatékonysággal működtethető fejlesztéseket helyeztünk. Nagyobb hangsúlyt fektettünk az új felhasználók megnyerésére, illetve a megváltozott olvasói szokások kielégítésére vonatkozó törekvéseinkre, humán- és anyagierőforrás-átcsoportosítást hajtottunk végre a könyvtári enteriőrfejlesztés, valamint a könyvtártechnológiai előrelépés érdekében.

2020-ban a Nemzeti Kulturális Alaphoz könyvtári bútorzat korszerűsítésére két település, Vasszentmihály és Zsennye nyújtott be pályázatot. Az NKA Vasszentmihály pályázatát nem támogatta. Időközben – 2019-ről áthúzódó feladatként – NKA-támogatással megvalósult Apátistvánfalván és Kámban a könyvtári bútorzat megújítása. KSZR-forrás felhasználásával pedig hat helyen (Alsóújlak, Magyarlak, Káld, Ostffyasszonyfa, Szentpéterfa, Velem) kezdődött el az ilyen irányú feladatvégzés a Vas vármegyei hatókörű városi könyvtár koordinálásával.

Pályázati támogatás nélkül is megkezdődött a beruházás Vasszentmihályon, a települési és a német kisebbségi önkormányzat összefogásával kezdetét vehette a könyvtárhelyiség teljes körű megújítása. Zsennyén pedig a használaton kívül álló, volt magtárépület felújításával közösségi teret és könyvtári szolgáltatási pontot alakított ki az önkormányzat, ennek beren-

dezéséhez elnyerte a Nemzeti Kulturális Alap támogatását.

2021-ben a Nemzeti Kulturális Alaphoz könyvtári bútorzat korszerűsítésére egy település (Kemenespálfa) nyújtott be sikeres pályázatot. A KSZR-szolgáltató helyek enteriőrjének 2020-ban megkezdett megújítása 2021-ben is folytatódott: Alsóújlak, Káld, Velem, Ostffyasszonyfa, Magyarlak, Szentpéterfa kiegészítő könyvtári bútorokkal gazdagodott. További forrás felhasználásával 2021-ben újabb hat helyen (Bérbaltavár, Csöngye, Horvátszidány, Őrszentpéter, Pecöl, Vasszentmihály) kezdődött el a könyvtári enteriőrt érintő feladatvégzés. Eredménynek könyvelhetjük el, hogy 2022-től már nagyobb alapterületen, a feladatellátásra alkalmasabb elhelyezéssel várja olvasóit Kemenespálfa és Őrszentpéter.

2022-ben pályázati forrásból a könyvtárnak is helyet adó épületet négy településen újították fel vagy korszerűsítették: Kiszsidány – teljes épületfelújítás, Kőszegdoroszló – energetikai korszerűsítés (nyílászárók cseréje), Söpte – energetikai korszerűsítés (tetőzet és nyílászárók cseréje), Vashosszúfalu – épületfelújítás. A könyvtárhelyiség megújítását (festés, padlózat cseréje) hat településen végezték el (Csöngye, Kiszsidány, Őrszentpéter, Pecöl, Vasszentmihály, Zsennye). A Nemzeti Kulturális Alaphoz 2022-ben könyvtári bútorzat korszerűsítésére két település (Acsád, Nagytilaj) nyújtott be sikeres pályázatot. A 2021-ben megkezdett feladatként – KSZR-forrásból – hat helyen fejeződött be a könyvtári bútorzat megújítása, a 2023. évi munka előkészítéseként az új bútorzat iránti igényt hét helyen mértük fel: Gasztony, Kétvölgy, Kis-

szidány, Simaság, Sorkifalud, Söpte, Táp-lánszentkereszt. 2023-ban befejeztük ezen könyvtári szolgáltató helyek felújítását, 2024-ben Hosszúperesztegen, Kemenesmihályfán és Vasasszonyfán zajlanak beruházások.

A felújított könyvtári belső terek alkalmas-sá váltak nagyobb számú közönség részvételével zajló rendezvények befogadására, az olvasószolgálati terek központi része nyitottá vált a polcok áthelyezésével, így telepíteni tudtuk kistelepüléseinkre a KönyvtárMozi szolgáltatást, amely kiugróan magas használatnövekedést eredményezett.

Vannak problémák, amelyek ellen nem tudunk eredményesen fellépni. Azoknak az ellátási pontoknak a helyzete, ahol műemlék jellegű épület adott otthont a könyvtári ellátásnak (Egyházashetye, Pápc, Tormásliget, Vassurány), 2020 és 2024 között sem javult. A szolgáltató helyek külső/belső akadálymentesítésében kevés előrelépés történt. A problémában továbbra is a községek 76 százaléka érintett. A nyilvános könyvtári feladatok ellátására átlagosan 40 négyzetméter állt rendelkezésre.

Az elmúlt tíz év eredményei alapján elmondható, hogy a Berzsényi Dániel Könyvtár összehangolt, költséghatékony, tervszerű fejlesztéseinek köszönhetően a kistelepülések könyvtárai minőségi szolgáltatásokkal várják az ott élőket. A rendszer a célját akkor éri el, ha a lakosok elégedettek, jól érzik magukat lakóhelyük közösségeiben, ezért a kistelepülésen élők életminőségének javítása jövőbeli terveink elengedhetetlen része.

Zöldkönyvtári iránytű

a Hamvas Béla Pest Megyei Könyvtár ajánlása a KSZR-es településeknek

Napjainkra a könyvtárak környezetvédelemmel kapcsolatos társadalmi szerepvállalása világszerte általánossá vált. Kulturális intézményként hozzájárulnak a környezeti neveléshez, információszolgáltatásuk segítségével segítik a tudás átadását, közösségi térként közösségépítő és szemléletformáló szerepet töltenek be. Ma már nem kihívás, sokkal inkább elvárás, hogy vármegyei hatókörű városi könyvtárként csatlakozzunk ehhez, és erőforrásaink egy részét az környezettudatosság erősítésének szolgálatába állítsuk.

A könyvtárak alapfeladatuk révén jelentős mértékben hozzájárulnak a fenntarthatósághoz, hiszen állományuk gyarapításával és elérhetővé tételével lehetővé teszik a tudás megosztását anélkül, hogy minden embernek saját példányt kellene beszereznie az egyes dokumentumokból. Bár a kölcsönzés mint szolgáltatás nem környezettudatos megfontolásból alakult ki, a gyakorlatban mégis újrahasznosításról beszélhetünk, amely jelentősen csökkenti a környezetterhelést.

Azonban nem állhatunk meg itt, hiszen a környezeti változások és a fenntarthatósági kihívások a könyvtárakat is változásra készítik. A könyvtáraknak nemcsak az információ- és tudásközvetítésben kell élen járniuk, hanem a társadalmi szokások és az idejétmúlt gondolkodásmódok pozitív irányba történő alakításában is. Különösen kedvező helyzetben vagyunk, mivel a könyvtárak számára adott a lehetőség, hogy rendezvényeikkel, szolgáltatásaikkal és környezeti nevelési tevékenységeikkel közvetlen szemléletformáló hatást gyakoroljanak.

Mit jelent a zöldkönyvtár?

A zöldkönyvtár fogalma több területet is magában foglal:

Intézményi működés: A fenntartható működés a mindennapi gyakorlatokban is meg kell jelennie.

Épület: Az energiahatékony megoldások és környezetbarát technológiák alkalmazása elengedhetetlen.

Állomány: Kiemelten fontos az elektronikus források előtérbe helyezése, valamint a nyomtatott anyagok felelősségteljes beszerzése és kezelése mellett a környezetvédelem témaköréhez kapcsolódó szak- és szépirodalom gyarapítása.

Szemlélet: A környezettudatosság szerves részévé válik a könyvtárak működésének, az olvasók és dolgozók számára egyaránt.

Szolgáltatások: A könyvtáraknak környezetvédelmi nevelést kell biztosítaniuk, oktatási programokat és fenntarthatósággal kapcsolatos eseményeket kell szervezniük.

Az IFLA nemzetközi szervezet által kiadott zöldkönyvtári ajánlás magyarul is elérhető, de elsősorban talán rémisztőnek tűnhet, különösen a kisebb települési könyvtárak számára. Az IFLA szerint a zöldkönyvtáraknak az épületek fenntarthatóságától kezdve a közösségi részvétel erősítéséig minden területen aktív szerepet kell vállalniuk.

A Hamvas Béla Pest Megyei Könyvtár Zöldkönyvtári iránytűje

A Hamvas Béla Pest Megyei Könyvtár néhány éve tudatosan kezdett el zöldkezdeményezéseket bevezetni, és most a KSZR

településeinek könyvtárait is szeretnénk támogatni ezen az úton. Ennek érdekében készült el a Zöldkönyvtári iránytű, amely egy gyakorlati, egyoldalas, illusztrált útmutató a környezeti fenntarthatóság előremozdításához.

Az iránytű célja, hogy a könyvtári működés különböző területeihez olyan konkrét, megfogható tevékenységeket kapcsoljon, amelyek zöldítik a működést, valamint segítik az aktív és passzív szemléletformálást. Az iránytű nem részletes útmutató, csupán rávilágít azokra a területekre, amelyeken a könyvtárosok az aktuálisan rendelkezésre álló erőforrásaik birtokában is pozitív változást érhetnek el. Bátorítani szeretnénk mindenkit, hogy tegye meg az első vagy akár a sokadik lépést a fenntarthatóság felé vezető úton.

Nagy Andor – Varga Boglárka

„Az iránytű célja, hogy a könyvtári működés különböző területeihez olyan konkrét, megfogható tevékenységeket kapcsoljon, amelyek zöldítik a működést, valamint segítik az aktív és passzív szemléletformálást”

„Si apud bibliothecam
hortulum habes, nihil deerit?

Ha könyvtárad a kertre néz,
mi mást kívánhatnál?”

Marcus Tullius CICERO

Az IFLA Green Library Award-tól a Magyar Zöld- könyvtári Címig

Az Illyés Gyula Könyvtár a Paksi Pákolitz István Könyvtárral szervezett Zöldkönyvtári Szakmai Napokat. A hazai zöldkönyvtári hálózat az elmúlt években a Szekszárdon és Tatabányán rendezett konferenciákkal, illetve az évente sorra kerülő MKE Vándorgyűléseinek keretében megrendezett szekciókon keresztül igyekezett megszólítani a könyvtárosokat.

Az NKA támogatásával, október 16. és 18. között megszervezett program első napján az IFLA Zöldkönyvtári címmel rendelkező, illetve azt elérni kívánó könyvtárakkal, valamint a szakmai szervezetek, az Informatikai és Könyvtári Szövetség (IKSZ), illetve a Magyar Könyvtárosok Egyesület (MKE) képviselőivel közösen egy hazai zöldkönyvtári cím alapítása mellett köteleztük el magunkat, ami reményeink szerint lökést adhat sok olyan könyvtárosnak, akiknek szívügye a fenntarthatóság könyvtári eszközökkel való képviselete, illetve olvasóközösségük természet- és környezetvédelmi megszólítása. Továbbá az IKSZ és az MKE jelen levő képviselői elhatározták, hogy Zöldkönyvtári Munkacsoport létrehozását kezdeményezik a magyar zöldkönyvtári törekvések összehangolására a mozgalom segítésére.

A másnapi konferencián a célközönséget jelentő városi, települési könyvtárak képviselői megismerkedhettek a nemzetközi és hazai zöld törekvésekkel, és különösen a Magyar Zöldkönyvtári Cím terveivel. Ennek kiinduló alapját az a gondolat képezi, hogy a könyvtárak legfontosabb érdeme a kultúra és a civilizáció javainak megőrzése. Ez napjainkban nem történhet másképp, mint a fenntarthatóság kultúrájának

kialakításával. A könyvtáraknak ebben kiemelt szerepük van mint a tudás megőrzés és kultúrateremtés kulcsintézményeinek.

A környezeti fenntarthatóság felelősséget jelent, és a könyvtárosság középpontjában áll. A zöld átállás kulturális feltételrendszerének megteremtésében a könyvtáraknak alapvető feladata van. A könyvtárosok olyan információs szakemberek, akik felelősek munkájukért, és elkötelezettek közösségeik pozitív fejlődése iránt. Erről szól a környezeti fenntarthatóság: felelősség, információs készségek és közösségi szerepvállalás. A szakmai közösség célja a zöldkönyvtári tevékenységben, hogy mindenki a lokális célkitűzésekből induljon el, ugyanakkor érezhető legyen a központi támogatás a tevékenységek mögött.

A Magyar Zöldkönyvtári Cím egy olyan könyvtáraknak adandó elismerés kíván lenni, amely a hagyományos és nem hagyományos könyvtári eszközökkel a fenntarthatóság eszméjének helyi szintű terjesztését támogatja. Mindez összhangban az IFLA és az ENSULIB törekvéseivel, valamint a nemzeti fenntarthatósági programmal, ahol a jó gyakorlatok megosztá-

sának, a sikeres projektek bemutatásának motiváló ereje van. Reményeink szerint a címet a kulturális kormányzat hirdeti majd meg. A cím öt évre szól, és újra megpályázható, elnyerésének kritériumai az IFLA ajánlásain alapulnak. Bármely magyar könyvtár, illetve könyvtári szolgáltatóhely pályázhatna, és nem lenne korlátozva az évente nyerhető címek száma sem.

„A zöld átállás kulturális feltételrendszerének megteremtésében a könyvtáraknak alapvető feladata van”

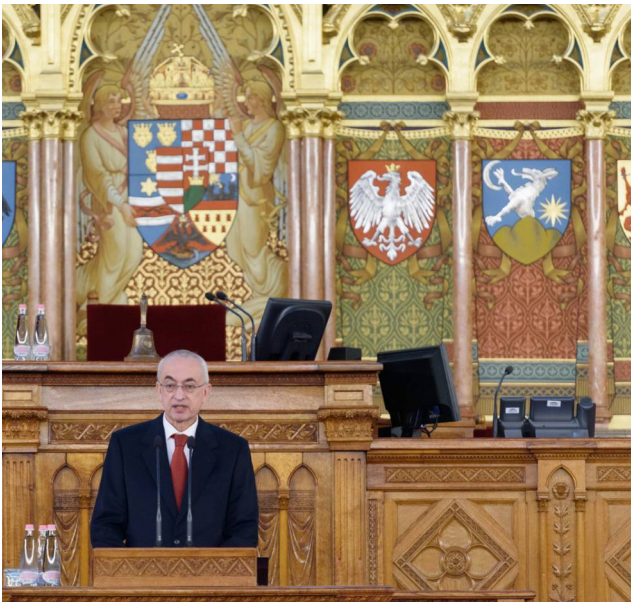
A zárónapon a Paksi Atomerőműbe látogathattak el a szakmai napok résztvevői. Köszönjük a paksi kollégáknak munkájukat, hogy helyet biztosítottak a konferenciának, reméljük, hamarosan ők is és a konferencia résztvevői is ellátogatnak a Szekszárdi Tudásközpontba, az Illyés Gyula Könyvtárba!

Liebhauser János

Fotók: Visky Ákos László

A Magyar Könyvtárosok IX. Világtalálkozója: négy évtizedes tradíció és innováció találkozása

A Magyar Könyvtárosok Világtalálkozója alkalmából 2024. november 21–22-én ismét megtelt magyar könyvtárosokkal az Országház Főrendiházi ülésterme és a Magyar Nemzeti Múzeum Közgűjteményi Központ Országos Széchényi Könyvtárnak (MNMKK OSZK) otthont adó Budavári Palota F épülete. A Magyar Könyvtárosok Világtalálkozója a könyvtáros szakterület leg-rangosabb és az egyik legrégebbi, 1980-ban indult nemzetközi eseménye, jellegéből fakadóan része a szakmai konzultáció, a találkozás hazai és határon túli kollégákkal, a személyes együttlét és a kulturális minőségi töltkezés. A világtalálkozó azért válhatott sikeressé az elmúlt évtizedekben, mert a szakmai konferencia és esemény által ismertetett gondolatok és üzenetek minden könyvtáros számára – függetlenül az országtól – erőforrást jelentenek a magyar könyvtáros létehez az aktuális és holnapi kihívások kezelésében. Mindenki megtalálhatja a neki szóló, a számára érthető és üzenetet adó előadást. Az idei világtalálkozó kilencedik volt a sorban, aminek a szervezők a következő témát adták: *Digitális hídépítés: közös örökségünk megőrzése és továbbadása.*

2024-ben a hagyományos szervező MNMKK OSZK és az immár harmadszor társszervezőként részt vevő Országgyűlési Könyvtár (OGYK) közösen biztosította a rendezvény sikerét. Az eseményre több mint 350 regisztráció érkezett tizenkét különböző országból.

Az első napon, az Országház patinás Főrendiházi üléstermében a Kárpát-medencei magyar könyvkulturális örökség megőrzéséről hallhatunk előadásokat. Külön öröm, hogy a rendezvényre minden szomszédos országból érkezett magyar szakember, akik bemutathatták munkájukat és felhívták a figyelmet különböző jövőbeli együttműködési lehetőségekre. A világtalálkozó ünnepléses pillanatai közé tartozott, amikor az idei Nagy Miklós-díjat átadták Tegdes Egyházi Dórának, a Szlovákiai Magyar Könyvtárosok Egyesülete elnökének. Az elismerést az Országgyűlés elnöke alapította az OGYK

„A magyar könyvtárosszakma képes egyszerre a gyökerekhez visszanyúlni és új távlatokat nyitni”

fennállásának 150. évfordulója alkalmából, és minden év november 6-án azoknak ítélik oda, akik kiemelkedő szakmai munkájukkal segítik az OGYK tevékenységét, gyűjteményének építését vagy szakmai projektjeit.

A konferencia második napján, a nemzeti könyvtárban kiemelt jelentőségű hazai intézmények könyvtáros szakemberei mellett nyugat-európai, illetve amerikai magyar könyvtárosok előadásain keresztül volt lehetőség tájékozódni olyan aktuális kérdésekről, mint a könyvtárak szerepéről, a könyvtárosképzésről és a könyvtári digitalizációról, amelyek egyaránt hidakat építenek a tudomány, a közösség és a jövő generációi felé.

Vincze Máté, a Kulturális és Innovációs Minisztérium közgyűjteményekért és kulturális fejlesztésekért felelős helyettes államtitkár köszöntőbeszédében hangsúlyozta: „A könyvtáros számára állandó feladat egyrészt az olvasás népszerűsítése, másrészt a műtárgyművelésű könyvtári dokumentumok kutathatóvá tétele. Ezt a magyar kormány is segíti nemzetpolitikájával. A diaszpórában és a Kárpát-medencében is biztosítja a könyvtári szolgáltatásokat, a könyvtári ellátást, amellyel a magyar közösségek megszólíthatók. A Kulturális és Innovációs Minisztérium támogatja a digitalizálást, illetve meghirdette a Könyvtári Kihívás pályázatot Magyarországon és a Kárpát-medencében is. Célja, hogy minél több olvasó legyen, és sokat olvassanak magyar nyelven.”

A Magyar Könyvtárosok Világtalálkozója nemcsak a szakmai konzultációk terepe, hanem a közös inspiráció forrása is. A találkozó résztvevői olyan új módszereket és ötleteket vihettek haza, amelyek segítik őket abban, hogy könyvtáraik még hatékonyabban szolgálják a magyar közösségeket, legyenek akár a határokon kívül a Kárpát-medencében vagy távol a diaszpórában. A hagyománytisztelő, a korszerű megoldások és a nemzeti identitás megőrzésére irányuló elkötelezettség mind-mind hozzájárulnak ahhoz, hogy a könyvtárak továbbra is központi szerepet töltsenek be a magyar kulturális örökség ápolásában és közvetítésében. A világtalálkozó mindezt jól tükrözte, megmutatva, hogy a magyar könyvtárosszakma képes egyszerre a gyökerekhez visszanyúlni és új távlatokat nyitni.

Szűts Etele

Fotók: Tóth László

Könyvtárosok ihlették: Hat nap irodalom Pécsett

Immáron negyedik alkalommal szervezte meg közösen a **PécsLIT** Irodalmi Fesztivált a Csorba Győző Könyvtár és a Jelenkor folyóirat. Az őszi programsorozat minden évben hat napon át közel félszáz eseménnyel várja az irodalom szerelmeseit, a legkisebbektől a legnagyobbakig.

A fesztivál alapításakor a szervezők kiemelt figyelmet fordítottak Pécs irodalmi hagyományaira, céljuk volt, hogy igazodjanak a város örökségéhez, kultúrájához. A város irodalomtörténeti múltjában olyan nevek szerepelnek, mint Várkonyi Nándor, Weöres Sándor, Csorba Győző vagy épp Bertók László. Az említettekben több közös pont is van: Pécsett éltek, alkotók, mindannyian könyvtárosok is voltak, és meghatározó szerepet töltek be a helyi közéletben. És ha a fesztivál szellemi alapjaihoz még hozzáadjuk a Jelenkor folyóirat hat évtizedes múltját, illetve azt, hogy a lap ma is meghatározó szereplője a hazai kortárs irodalmi közegnek, akkor tényleg elmondható, hogy egy irodalmi eseménysorozatnak megvannak az adottságai Pécsett.

Az első PécsLIT-et 2021-ben szervezték meg, az akkor majdnem egy hétig tartó programsorozaton gyorsan rá is ragadt a "6 nap irodalom" szlogen. A fesztivál szervezői a kezdetektől arra törekednek, hogy a programok változatosak legyenek, író-olvasó találkozók, rendezvények, irodalomórakkal, szóljanak minden korosztálynak, legyenek jelen más művészeti ágak alkotásai (kiállítások, kisebb színdarabok, koncertek), mutatkozzanak be fiatal, elsőkötetes, illetve Pécshez kötődő szerzők is, továbbá legyen mindig egy nemzetközi szerző is a fesztivál vendége.

A szeptemberi Pécsett a legintenzívebb hónap rendezvények tekintetében, szinte hetente váltják egymást a különböző programsorozatok, ebbe a sorba illesztették be a szervezők az irodalmi fesztivált is. A PécsLIT helyszínei általában a Tudásközpont, a Csorba Győző Könyvtár fiókkönyvtárai, a belvárosban található Művészetek és Irodalom Háza, de számos,

külsősnek mondható helyszín (népszerű szórakozóhelyek vagy a Civil Közösségek Háza) is biztosított már helyet programoknak.

A korábbi évek pozitív tapasztalati, az emelkedő látogatás szám arra ösztönözte a szervezőket, hogy 2024-ben némileg változtassanak a megszokottakon. A fesztivál őszi programjainak többsége a felnőtt olvasóknak szól, így jött az ötlet, hogy idén legyen egy külön PécsLIT Kőlyök esemény is, amely a gyerekekre, a fiatalabb olvasókra fókuszál. Így egy májusi szombaton író-olvasó találkozókkal (Kertész Erzsébet, Harcos Bálint, Simonfalvi Anca, Varró Dániel részvételével), gyermek- és ifjúsági programokkal várták a szervezők az érdeklődőket.

Az idei PécsLIT szeptemberi rendezvényeit a közönség most is nagyon jól fogadta. Az események között voltak teltházások, nagyon sokan várták, többek között a Beck@Greco produkciót, Daniel Kehlmann, Rakovszky Zsuzsát, Cserna-Szabó Andrást, Szvoren Edinát, Horváth Viktort, Kemény Lilit, Háy Jánost. A programok között most is voltak rendezvények irodalomórák középiskolákban, illetve a Tudásközpontban is, például Balla Gergellyel, a Platon Karataev együttes frontemberével. A gyerekek találkozhattak Dániel András-sal, Szegedi Katalinnal vagy épp Kiss Ottóval. Az OFF programok között szerepelt Nick Cave nemrég itthon megjelent könyvének zenés bemutatója, amelyen a vendég a kötet fordítója, Németh Róbert volt.

A szeptemberi hatnapos fesztivált a szervezők egy extrával is megfejelték, ugyanis a hónap utolsó napján, a PécsLIT Afternek elnevezett eseményre érkezett Jón

Kalman Stefánsson, aki magyarországi programjába egy pécsi bemutatót is beillesztett a helyi, több mint háromszáz fős közönség legnagyobb öröme.

A következő év az ötödik PécsLIT Fesztiválé lesz, a szervezők már gyűjtik az ötleteket, és igyekeznek ismét meglepetésekkel várni a pécsi olvasókat. A hat napon már elég sem lesz.

Szeifer Csaba

**Pécs
LIT**

Fotók: MKE HKSZ

Tanácsok HKSZ- konferenciára készülőknek

A nagy hagyományokkal rendelkező Magyar Könyvtárosok Egyesülete Helyismereti Könyvtárosok Szervezete (MKE HKSZ) konferenciát idén másodszor rendezhette meg a Veszprém vármegyei Eötvös Károly Könyvtár. A több mint két évtizedes múlt-ra visszatekintő többnapos konferencia a vándorgyűlés mellett a nyár egyik legfontosabb eseménye a helyismerettel foglalkozó könyvtárosok számára.

Az idei konferenciáról már több részletes beszámoló is született. Az érdeklődők megismerhették a három nap történetét, olvashattak az előadásokról, a hangulatról. De hogy mindez miként is valósult meg, hogyan jutottunk el eddig, arról sokkal ritkábban lehet olvasni. Sok beszámolót olvashattunk már konferenciáról, némelyik részletesebben beszámol az előadásokról, némelyik vitát generál, néha dicsér, néha kritikát fogalmaz meg. Gyakran szó esik a szervezőkről, a szervezésről is. Én most néhány gondolatot szeretnék megosztani arról, miképpen is látja a szervező a konferenciát, miképpen éltük mi meg ezt a néhány augusztus eleji napot.

Ahogy az egyik beszámoló címe mondja: *Három felejthetetlen nap Veszprémben*. Ha valaki még nem szervezett konferenciát, de tervez ilyet, azt el kell keserítenem, ez a három nap sokkal, de sokkal több. Az előző évi MKE HKSZ-konferencián már tudható a következő évi helyszín. Ekkor még az első sokk hatására a szervező úgy gondolja, hogy „ejj, ráérünk arra még”. Aztán elsodorja az élet, a mindennapi gondok, a munka.

Aztán jönnek az első lépések a fenntartó felé, hátha csurran-cseppen valami. Az egyéb támogatók keresése – ha szerencsénk van, akár pályázatot is írhatunk –, majd újra jönnek a gondok, a szürke hétköznapok. Mivel már a nyáron a fő vezérfonal megfogalmazódik, így az ősz folyamán kutatjuk, keressük a lehetséges előadókat. Az első kapcsolatfelvételek megtörténnek, körvonalazódik a szakmai rész. Tavasszal az MKE HKSZ vezetőségével egyre sűrűbb a kapcsolat. Szép lassan összeáll a három nap szakmai programja, a megtörténik az előadók felkérése, a program összeállítása. Itt meg kell jegyezni, hogy nagyon fontos a HKSZ vezetőségével a folyamatos kommunikáció. Együtt gondolkozunk, együtt dolgozunk.

Úgy gondolom, idén ismét sikerült olyan *előadókat megszólítani és felkérni*, akik valós tudást adtak át az érdeklődőknek. Amire a legjobb bizonyíték, hogy azóta már több közös program is elindult a résztvevők és az előadók együttműködésében.

Első jó tanács: Csak együtt, közösen gondolkozva lehet valóban sikeres szakmai programot összeállítani! A helyi szervező támaszkodjon bátran a HKSZ kapcsolataira, ötleteire, csak jó eredmény születhet így.

Míg összeáll a szakmai rész, a helyi team is kialakul. A hol kisebb, hol nagyobb szervező csapat első brainstormingjai nyomán kezd körvonalazódni a három

nap. Minden sikeres konferencia több lábbon áll. Elengedhetetlen, hogy nagyon jó előadások legyenek. Hasznos, elgondolkodtató és továbbgondolásra alkalmas szakmai előadások. Azonban a kísérő-

„Most néhány gondolatot szeretnék megosztani arról, miképpen is látja a szervező a konferenciát”

Második jó tanács:

Ha szervezőként vagy olyan örült, hogy beöltözz korabeli ruhába, akkor kánikulában ne zsakettben vezess városnéző sétát!

A konferencia szakmai része nagyon fontos. De nem szabad megfeledezni a többi szervezési munkáról sem! A helyi szervezőknek fel kell töltenie a három napot különböző kísérőprogramokkal. Azonban meg kell küzdeni a helyi adottságokkal, és abból kell a maximumot kihozni. Nem tudom, a felkéréskor a szempontrendszer hányadik eleme a megfelelő helyszín biztosítása, de ez sok könyvtár esetében problémás. Sajnos fel kell készülni arra, hogy egyre forróbbak a nyarak, könyvtárainkban pedig még mindig nem megoldott a hűtés. Nagy előadóterem kell, megfelelő helyiségek. Idén sikerült egy különleges helyszínt is keresnünk. Nemcsak

programoknak, a jól megválasztott helyszíneknek köszönhető, hogy valóban felejthetetlen lesz egy program.

Minden szervező arról álmodik, hogy egyedi legyen. Hogy újítson, hogy emlékeztetések tegye vendégei számára az ott töltött időt. Valami különleges, új programelemet csempézhessen bele. Legyen meglepő, vidám, kapcsolódjon a vezérfonalhoz, a fő tematikához. Sajátos, de rá, a szervező városra, könyvtárra jellemző. Hogy bárki résztvevő, ha évek múltán visszagondol az adott konferenciára, rögtön tudja, hogy mikor és hol volt. Lehet, arra már nem fog emlékezni, hogy hol hallotta azt az érdekes előadást, de hogy mikor és hol vehetett részt egy igazi polgári vacsorán, azt tudni fogja. Legyünk örültek, akkor lehetünk emlékeztetések minden résztvevő számára.

Az ötletelésnél pedig mindig igyekezzünk a helyi adottságokra odafigyelni! Egy századfordulón épült könyvtárban próbáld meg a kora 1900-as éveket megidézni, és ne a lovagkorba repülj vissza! Sok éve veszek részt különböző programok szervezésében, és mindig arra törekedtünk, hogy valami újat adjunk. Magam sem hiszem, hogy ez még mindig sikerül, de sikerül!

gyönyörű környezet volt, de légkondicionált is. A zirci műemlék könyvtár adott helyet és teret a szakmai konferencia egyik napjának.

És a két legfontosabb támaszpótlér, hiszen egy háromnapos konferenciát kell szervezni: megfelelő szállás és étkezési lehetőségek biztosítása.

Ez természetesen megint nagyban függ a szervező/befogadó város adottságaitól. Megfelelő minőségű, mégis megfizethető szállásokat kell tudni ajánlani. Veszprém-ben szerencsénk van, hiszen a vármegyei könyvtárhoz nagyon közel vannak az egyetemi kollégiumok, és bár sok nyári program van, de mindig lehet találni egyéb szállást is. A szervezéskor mindenképpen érdemes időben felvenni a kapcsolatot a szolgáltatókkal, hiszen a legtöbb városunkban a nyári szezonban gyorsan fogynak a szállások.

Még egy jó tanács: A szervező magának ne gondoskodjon szállásról, úgysem lesz ideje aludni.

Ha a prózai szükségleteknél tartunk, ejtsünk szót minden rendezvény egyik leg-

neuralgikusabb pontjáról, az étkezésről. Ahogy a pénztárcánkon mindannyian érezzük, egyre nagyobb anyagi ráfordítást igényel. A háromnapos konferencia során legalább négy fő étkezést kell biztosítani. Ennek anyagi és technikai vonzata is van, amire körültekintően figyelni kell. A nyári időszak nem mindig kedvez a szervezésnek, hiszen sok megfelelő étterem ilyenkor zárva tart, legalábbis saját tapasztalatunk ezt mutatja. A közös étkezések nagyon fontosak a résztvevők számára. Ismert mondás, hogy fehér asztal mellett dőlnek el a legfontosabb kérdések, ezért nagyon fontos, hogy megfelelő helyszínt találjunk. Itt szintén nem tudunk tanácsot adni, hiszen mindenki ismeri a saját városát, saját lehetőségeit. Szegeden halászlét ehetünk, Veszprém-ben bakonyi ételeket. De mindig, mindenhol meg lehet találni a helyi sajátosságot.

Tulajdonképpen ez is egy jó tanács:

Igyekezzünk mindig a helyi adottságoknak megfelelő különlegességet felszolgálni!

És ha mindezt sikerült összeállítani, akkor a konferencia utáni elégedettségi kérdőívben ilyen válaszok születnek (ez is egy tanács: készítsünk elégedettségi kérdőívet, hasznos tanácsokat kaphatunk): „Tartalmas, érdekes, változatos, jó hangulatú konferencia volt, köszönet a szervezőknek és a HKSZ vezetőségének mindeért. Jó ehhez a közösséghez tartozni. Felejthetetlen három nap volt, érdekes, színvonalas előadásokkal, nagyszerű szabadidős programokkal, remek kirándulással. Köszönet a szervezőnek a gondos szervezésért!” „Nagy öröm volt számomra, hogy Veszprém adott otthont a XXV. HKSZ-konferenciának. Kiváló előadókkal és régi barátokkal találkozhattam. Házigazdáink a szívüket is kitették értünk, hálás köszönetem!”

A végére egy utolsó jó tanács:

Ha egy MKE HKSZ vezető kedvesen mosolyogva megszólít, kezdj el gondolkodni, milyen újdonságot tudsz adni a következő évi konferencián!

Oros Sándor

Ünnepi kuratóriumi ülésen adták át idén is a Kovács Máté- emléklakettet

A Kovács Máté Alapítvány kuratóriuma idei ünnepi ülését a hagyományoknak megfelelően Kovács Máté születésnapján, november 11-én tartotta az MTA Könyvtár és Információs Központban. A gazdag program Monok István DSc, a rendezvénynek helyet adó könyvtár főigazgatója nagyívű, gondolatgazdag előadásával kezdődött: Van-e esélye a könyvtáraknak? A könyvtár mint intézmény jövője azon múlik, hogy a bibliotékákat működtető szakemberek túl tudnak-e lépni az „alkalmazott tudás” kategóriáján, és képesek lesznek-e a rájuk bízott tudást, kultúrát valódi alkotótevékenységként végezni. Monok István mérsékelten optimista: meggyőződése, hogy a jól felkészült szakemberekre és az általuk kezelt gyűjteményekre és az ott őrzött dokumentumokra, információkra a jövőben is szükség lesz. Monok István előadása zárásaként felhívta a figyelmet 2020-ban megjelent, *Könyvtári (?) problémák* című kötetére, amelyben az elhangzottaknál részletesebben is bemutatta a könyvtárügy aktuális gondjait, dilemmáit.

Az előadást követően került sor a Kovács Máté emlékének ápolásáért adományozott emléklakett átadására. A kuratórium döntése alapján a 2024. évi elismert Szepesi Hajnal lett. *Gazdag életművét*, rokonszenves személyiségét Pogányné Rózsa Gabriella kuratóriumi tag mutatta be. Szepesi Hajnal tanári elkötelezettségét szerencsésen ötvözte könyvtárosi működésével. Könyvtárostánárként a gyakorlati munkából és a problémák elméleti vizsgálataiból egyaránt kivette részét. Rendszeres közreműködője volt a Bod Péter könyvtárhasználati verseny zsűrijének, és tevékeny részt vállalt az iskolai könyv-

tárosok felkészítésében. Szepesi Hajnal válaszában szívhez szóló szavakkal és saját versével idézte fel néhai professzora emlékét.

A kuratórium döntése szerint Az év fiatal könyvtárosa 2024. évi különdíjasa Juhász Zoltán, a Békés Megyei Könyvtár igazgatója lett, aki *Helyismeret* a szabad ég alatt – életrajzi lexikonból *városismereti séta* címmel ismertette pályamunkáját. Juhász Zoltán a könyvtár új innovációjának gyakorlati megvalósulásáról számolt be. A könyvtárak a XXI. században bővítik klasszikus szolgáltatásait, ezek egyike a kulturális turizmusba történő bekapcsolódás. A könyvtár munkatársai a Békés-Wiki elnevezésű digitális helyismereti adatbázisra alapozva indították a Városismereti séta elnevezésű programot, amelynek célközönségét a turisták adják. Az új könyvtári szolgáltatás hamar népszerű lett, 2022 óta 34 sétát tartottak, 1049 résztvevővel.

Az alapítvány 2019-ben publikációs Nívódíjat alapított az esztendő legjobbnak ítélt könyvtári vonatkozású közleményének elismerésére. 2024-ben Molnár Georgina, a DEENK mb. osztályvezetője *Átfutási idő csökkentése lean módszerek segítségével: esettanulmány a Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár (DEENK) köteles példányairól* című tanulmánya nyerte. A DEENK részesül a magyarországi köteles példányokból. Ez közel 20 ezer különböző információhordozó, az éves gyarapodás közel kétharmada. Ekkora anyag feldolgozása – az egyetemi könyvtári feladatok mellett – jelentős erőforrásokat igényel. A köteles példányok feldolgozásának átfutási ideje eltérő volt a különböző egységekben, ezen kívánt

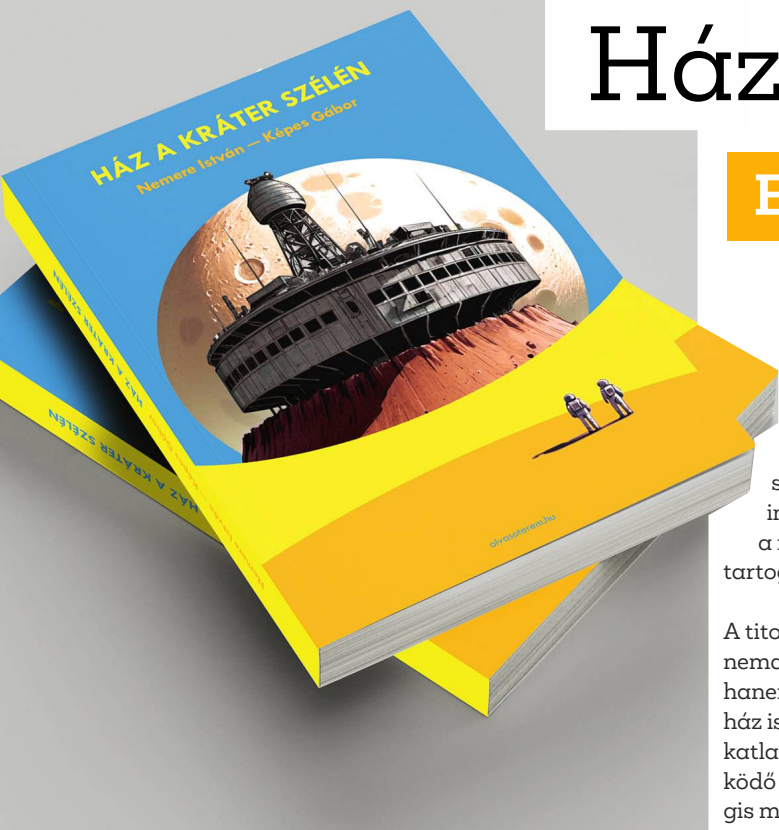
változtatni a könyvtár vezetése, a lean módszerek segítségével átalakította a folyamatot, és létrehozta a központi feldolgozást, ez beváltotta a hozzá fűzött reményeket. A próbaidőszak lehetővé tette a tesztelést, így a kollégák is ellenállás nélkül tudtak átállni az új folyamatra, együttműködők voltak, és szívesen dolgoztak az új helyszínen.

A Nívódíjhoz 2022-ben a Könyvtárostánárok Egyesülete csatlakozott, létrehozva az Iskolai Könyvtári Különdíjat, amelyet 2024-ben Cserlakiné Hagymássy Krisztina *Az iskolai könyvtár lehetőségei a komplex művészeti nevelésben* című munkája nyert el. A szerző a Veres Pálné Gimnáziumban folyó művészeti nevelést mutatta be, és Freund Tamás agyukutató gondolatával egyetértve állapította meg, hogy a könyvtár alkalmas a vizuális kultúra befogadásának elősegítésére, a művészeti nevelésre.

A kuratórium ünnepi ülésein elhangzott előadások meggyőzően bizonyítják, hogy a Kovács Máté Alapítvány támogatása komoly hozzájárulás a hazai szakirodalom és a könyvtári gondolkodás fejlődéséhez.

Pogány György

Ház a kráter szélén

Egy szubjektív könyvajánló

„Ez a deviánsok Noé-bárája – mutat körbe makacs büszkeséggel, nyilván a házra utalva. – Egyszerre sosem vagyunk többen, mint ötszázan. Nincs zsúfoltság. De odahaza sincs nagy tolongás. Az emberiség belépett a normalitás korába. A gonosz szomszédokat ide számúzták – mondja, és elneveti magát.”

Izgalmas kötet született a két író, Nemere István és Képes Gábor tollából. Közismert, hogy Nemere István ezer szállal kötődött a sci-fihez, a nagy sikerű *Triton-gyilkosságok* sokak könyvespolcának éke. De Képes Gábertől – aki alapító tagja a Magyar Scifitörténeti Társaságnak – sem áll távol a tematika. Bár Képesnek leginkább a lírai munkássága ismert, tárcanovellái a *Galaktika* magazinban is olvashatóak. A közös mű is az ő novellájából indul, és Nemerével együtt egészen messzire jutnak.

A *Ház a kráter szélén* központi helyszíne a Holdon működő ház, ahová a nemkívánatos „elemeket” számúzik, így a társadalom számára láthatatlanok. A keretes szerkezetű kötet első részében Yordi Thaal, a lelkes riporter azért érkezik, hogy interjút készítsen az itt élő elitéltekkel (és egy igazán ütős anyaggal rukkoljon elő), akik a normalitás korával ellentétes cselekedeteik miatt ebben

a társasházban töltik büntetésüket. A regény második felében Yordi számára már nem az interjúkészítés, hanem a normalitás kora tartogat meglepetéseket.

A titokzatos hangulathoz nemcsak az interjúalanyok, hanem maga a krátereszi ház is hozzájárul. Van itt lakatlan színt, egy nem működő lift, amely mintha mégis mindig mozgásban lenne, molylepkék, két rejtélyes futár és megannyi apró utalás például az archaikus nyelvi emlékekre, amelyekről minden olvasás után a szöveg egy másik rétege sejlik fel.

A száműzött szereplők között a legtöbben valamilyen művészeti ágban jeleskedtek civil életükben, míg valamilyen végzetes tettük miatt idekerültek. De akad olyan karaktere a regénynek, akinek ez a bezártság inkább áldás, mint átok. Maxim, az író, aki az Irni, írni! fejezetben tűnik fel, azért került száműzésbe, mert a normalitás hatóságai az állandó íráskényszerét elfogadhatatlannak tartották. A Yordival készült interjú alatt is dolgozó szereplő épp ezerkétszázhuszonkilencedik könyvét írja, börtönének falain könyvespolcok, azokon a valaha megjelent köteteknek kinyomtatott példányai sorakoznak. Az értő olvasóknak valószínűleg nem kell magyarázni ezt a párhuzamot, hiszen Nemere alakja Mindigíró Max alakjában dereng fel. Nemere kivételes munkabírásról többen, több helyen szóltak már, de legjobban saját maga foglalta össze az íráshoz fűződő viszonyát az *Egy szokatlan életrajz* című írásában: „Írok, mert azért születtem. Írok, mert nem tehetek mást. Írok, mert az olvasók gyakran megerősítenek abban a hitemben, hogy valakiknek szükségük van azokra a történetekre,

amelyek a fejemben születnek. Sokáig tartson még, csak ezt kívánom.” Nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy a könyvek közvetlenül is kapcsolódnak Nemere Istvánhoz, akinek számtalan munkája mellett a könyvtárosságot is volt alkalmá művelni. Először Lengyelországban, egy Széchényi-könyvtár méretű, nagy intézményben, a toruńi Kopernikusz Egyetem Főkönyvtárában dolgozott, később, Magyarországra való visszatérése után hivatalosan is könyvtáros oklevelet szerzett.

Összességében egy szellemes és izgalmas kötet született ebből az együttműködésből, sajnálatos, hogy Nemere halálával esély sincs a folytatásra.

Nemere István életének 80. esztendejében, egy sikeres és roppant termékeny életút után hunyt el. Első regénye az 1974-ben megjelent *A rémület irányítószáma* volt, haláláig nyolcszáz kötete jelent meg. Pályafutása alatt több rangos díjat is kapott, könyvei a becslések szerint több mint 11 millió példányban keltek el. Születésnapjára a Történelmiregény-írók Társaságának tíz tagja titokban egy egységes történelmi sci-fi kalandregényt írt, *Ha...* címmel. A társaság a kötetet az Országos Széchényi Könyvtárban mutatta be, de az MNMKK Országos Széchényi Könyvtár is gondolt rá, a *Budai krónika* (*Chronica Hungarorum*) másolatával köszöntötték fel a mestert.

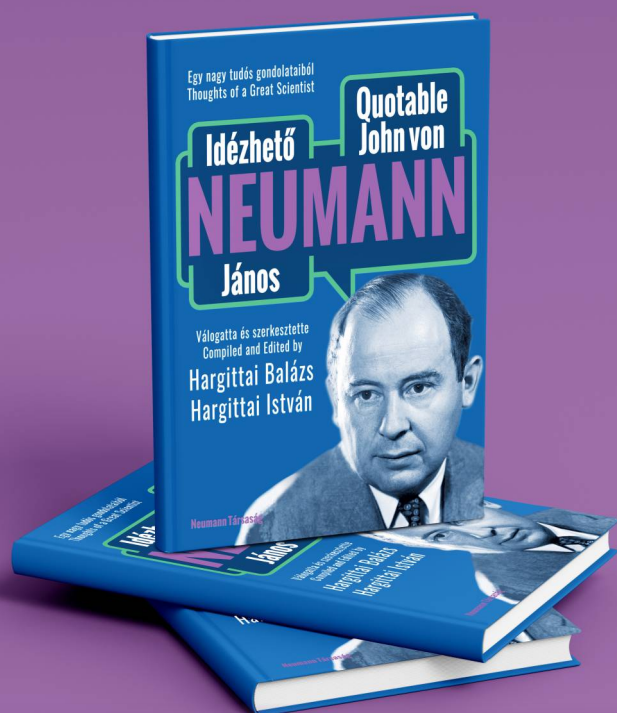
Tompa Éva

Megrendelhető

Idézhető és idézendő

NEUMANN JÁNOS

Fontos és jó üzenetnek tartom, hogy az informatika tantárgy a digitális kultúra nevet vette fel, talán ez is segít abban, hogy a digitalizáció helye a műveltségben, kultúrában és maga az informatikai gondolkodásmód az oktatásban és a személyes, intellektuális fejlesztésben is a méltó helyére kerüljön. Ha a digitális kultúra kapcsán példaképet akarunk felmutatni, arra Neumann Jánosnál keresve sem találhatnánk megfelelőbb személyt. Személyisége ellentmondásosságából kiindulva meglehetősen elrugaszkodott science-fiction is született róla a közelmúltban (Benjamin Labatut: MANIAC), és tárgyilagos, alapos monográfiák sora mutatja be életművét (a legújabb igen kifejező címmel látott napvilágot: Ananyo Bhattacharya: Neumann János - Ember a jövőből).

Neumann Jánosról nem mondhatjuk, hogy „Magyarországon világhírű” gondolkodóról lenne szó, a matematikusok, fizikusok és informatikusok ismerik az egész világon – bár a „számítógép feltalálója” elnevezést csak szülőhazájában aggatták rá. Feltaláló nem igazán volt, de rendszerező és új, gyakorlati hasznosságú tudományokat megalapozó tudós annál inkább. Kéznyoma ott az atomfizikán, a közgazdasági jártékalméleten, a sejtautomaták elméletén

és természetesen az informatikán is – hiszen a modern számítógépek működési elveit és felépítését tekintve munkássága megkerülhetetlen.

Az 1968 óta nevét viselő Neumann János Számítógéptudományi Társaság az egész 2023-as évet a Neumann 120 születési évfordulónak szentelte, s ennek kapcsán jelent meg egy olyan (könyvárusi forgalomba nem kerülő, limitált kiadású) album, amely „egy nagy tudós gondolataiból” merítkezik, Neumann-t a saját szavaival és az őt ismerők szavaival mutatja be, magyarul és angolul egyaránt.

Az Idézhető Neumann János kötet megjelenítése a #neumann120 jubileumi év egyik csúcsteljesítménye volt. A válogatást és szerkesztést magukra vállaló Hargittai Balázs és Hargittai István maguk is tudósok, Hargittai István akadémikus professzor egyben Balázs édesapja. A kötet anynyiból is „családi vállalkozás”, hogy nem jöhetett volna létre Neumann János lánya, Marina von Neumann Whitman nélkül.

Neumann lánya nemcsak a családi archívum ritkán látható fotóit biztosította a tetszetős, keményítáblás albumhoz. A korábban Nixon elnök tanácsadójaként is dolgozó, kiváló közgazdász sokszor megfogalmazta már Édesapjával kapcsolatos, őszinte, markáns gondolatait, könyvet is írt kettejük kapcsolatáról A marslakó lánya címmel. Az Idézhető Neumann János kötethez is értékes gondolatokat fűzött, bár engem megdöbbenett, hogy látnoki géniusz édesapja kapcsán egyénisége lényegét adó mély cinizmusról és pesszimizmusról ír. Neumann sajátos humorú gondolatmeneteiben és mondásaiiban kétségtelenül megfigyelhetők ezek a motívumok is, de én sokkal inkább „realista optimistának” nevezném (ami az ismert vicc

szerint egyébként azonos a pesszimistával), csak azért sem pesszimistának. Pontosan látta ugyanis a fejlődés elkerülhetetlenségét, de érzekelte azt is, hogy épp az ő csodálatos nemzedéke milyen veszélyes és többféle kifizési lehetőséget is biztosító folyamatokat indított el. (Még egy Neumann-élmény lehet az Oppenheimerfilm, még ha bosszantó módon nem is szerepeltetik benne - de ő maga is Oppenheimer közeli munkatársa volt. Viszonyukról Wisinger István Egy elme az örökkévalóságnak című, nagyszerű regényes életrajzában részletesen olvashatunk).

„A fejlődés ellen nincs gyógymód” – foglalta össze Neumann aforizmatikus tömörséggel. A technika túlélhetőségéről szóló gondolatai sosem voltak aktuálisabbak, mint manapság, az ökológiai válság, az okolt klímászorongás éveiben. A kötet témákra bontja a Neumanntól való és Neumannról szóló idézeteket: Élet Európában és a távozás; Védelem és a bomba; Politika; A tudós; Matematika; Gazdaságtudomány; Számítógépek; Időjárás és éghajlat; Emberi tulajdonságok; Humor; Vallás; Betegség; A tudomány jövője.

Esendő embert szólaltat meg, akinek nincs mindig igaza, de gondolkodásának távlatossága és összemberi perspektívái miatt mindig érdemes odafigyelni rá. Rá és a többi megszólalóra: a kortársaktól, Wigner Jenőtől és Teller Edétől az olyan követőktől, mint Mandelbrot és John Conway. A 20. század traumáin túllépve megláthatjuk Neumann életművében a marcadandót: a mindent átható matematikai látásmódot és a jövőorientált racionalizmus szépségét.

Képes Gábor

Megrendelhető

A Polgári Olvasókör tablója, 1926-27, Felvinc

A felvinci közösségi házzal szemben, a temető szomszédságában állt, jobban mondva dűledezett egy romos épület, az egykori harangozói lak. A Felvinc-Létom Egyesület gondolt egyet, és felújította, hogy otthont teremtsen a felvinci könyvtárnak.

A felújítás nem történt egyik napról a másikra. Előbb a fedél készült el, majd az egyik szobát sikerült lakhatóvá tenni (vakolás, festés, villanszerelés). Két falat könyvvállvány borít, de tárolási helyként működik két stílbútor is, annak a Szilágyi Editnek a hagyatékából, akinek a könyvei képezik a könyvvállomány törzsanyagát. Szilágyi Edit (1925–1993) magyartanárként a felvinciek sok nemzedékét tanította, mindenki tisztelettel emlékszik tudására, tartására. Az irodalom szeretete, az anyanyelv megbecsülésének, ápolásának szelleme lengi be ma is ezt a helyet, ahol fellapozhatunk többek között 100 évesnél régebbi könyveket is. Megvan például a Száz történelmi rege, amelyet Kolozsváron adtak ki 1857-ben. Szerzője az a tordai születésű Kőváry László, aki Jókai Mórt kalauzolta erdélyi útján, megismertette őt a vidékek történelmével és mondanivalójával is. (Az 1853-as körút első napjának útvonal: Torda, Felvinc, Miriszló, Enyed, Csombord. Az itt szerzett élmények hatására keletkezett A nagyenyedi két fűzfa.)

Az eredeti könyvhagyaték mellé újabb adományok kerültek magánszemélyek, illetve különféle intézmények jóvoltából. A könyvtáratató 2019-ben történt, amikor a község, Felvinc első okleveles említésének 800. évfordulóját ünnepelte a XIV. Felvinc Napok keretében. Azóta megtörtént a könyvek digitális nyilvántartásba vétele és rendszerezése is. A magyar irodalom és a világirodalom alkotásai mel-

lett művészeti (zene, képzőművészet), néprajzi, történelmi, földrajzi, filozófiai, pszichológiai témájú könyvek is helyet kaptak itt. A könnyebb tájékozódás végett külön polcon lehet válogatni a gyermekirodalmi könyveit, a sci-fi, a kalandregények, a krimik, a szerelmi történetek között. Szép számban találunk szöveggyűjteményeket, különböző témájú antológiákat. Ha valakit az életrajzok, monográfiák, tanulmányok érdekelnek, az is található kedvére valót. Újabb folyóiratokkal is gazdagodott a könyvtár.

2023-ra a Felvinc-Létom Egyesület, a Fehér Megyei RMDSZ és a Communitas Alapítvány anyagi támogatásával sikerült felújítani az épület külsejét is. A fedett tornác védi a könyvtár falát az esetleges beázástól, de kellemes tartózkodási helyet biztosít azoknak is, akik innen szeretnék végignézni a tágas udvaron vagy épp a szabadtéri színpadon zajló műsorokat egy-egy rendezvény alkalmával.

Ha felütjük Siklódi Sándor Felvinc-monográfiáját, találunk benne egy impozáns dokumentumot: hét sorba rendeződve, tizennyolc-húszasával tisztos polgárok, zömében férfiak csoportja néz szembe velünk egy csoportképről. Ők a Polgári Olvasókör tagjai. Az intézmény már a XIX. század második felétől működhetett, hiszen Orbán Balázs is említést tesz róla A Székelyföld leírásában (1868). Micsoda közösségi élet zajlódhatott Aranyosszék központjában, az akkor még városi státuszának örvendő Felvincen! Mára már erősen megcsappant Felvinc magyar lakossága. A legnagyobb ünnepek alkalmával is legfeljebb annyian gyűlnek össze, mint egykor az olvasókörben. De van egy kis közösség, amely tesz arról, hogy a múlt értékei tovább éljenek és gazdagodjanak.

Szellem költözött a romos házba

A Szilágyi Edit Könyvtár is lehet egy találkozóhely, ahol az írók, tudósok, művészek szelleme megérinthet mindenkit, aki átlépi a küszöböt. Olyan nincs, hogy valaki ne találna kedvére való olvasmányt, legyen az kíváncsi gyermek, ismeretei bővítésére törekvő fiatal vagy nosztalgizáló idősebb személy.

Aki nem hiszi, hogy létezik Vincen egy ilyen könyvtár, járjon csak bátran utána! Szeretettel várjuk!

Korom Marika

A képen Szóke Hajni látható, egy helyi önkéntes

„A Szilágyi Edit Könyvtár is lehet egy találkozóhely, ahol az írók, tudósok, művészek szelleme megérinthet mindenkit, aki átlépi a küszöböt”

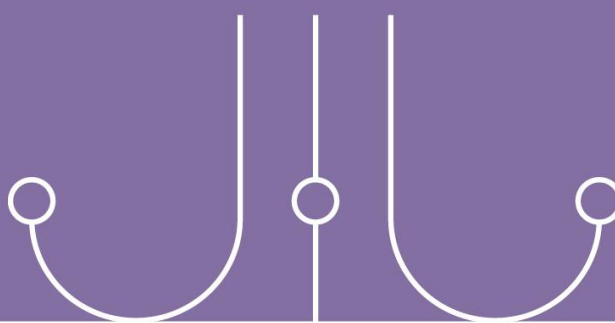
Magyar Nemzeti Múzeum
Közgyűjteményi Központ

*„Amíg kultúránkhoz hűek
maradunk, önmagunkhoz
vagyunk hűek.” – Szerb Antal*

Áldott, békés ünnepeket
és sikerekben gazdag, boldog
új esztendőt kívánunk!

ORSZÁGOS
SZÉCHÉNYI
KÖNYVTÁR

